

**Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků
a studentů ve středním a vyšším odborném
vzdělávání v ČR a v krajích ČR
a postavení mladých lidí na trhu práce
ve srovnání se stavem v Evropské unii**

2018/19

Ing. Jiří Vojtěch
Ing. Daniela Chamoutová

Praha 2019

O B S A H

1. Úvodem.....	3
2. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání	4
3. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání v členění podle krajů.....	10
4. Vývoj oborové struktury žáků ve středním a vyšším odborném vzdělávání	17
5. Postavení mladých na trhu práce v ČR a vybraných členských státech EU	34
6. Nepracující ani se nevzdělávající (NEETs) ve věku 15–29 let.....	35
7. Nezaměstnanost mladých v posledním desetiletí	42
8. Nezaměstnanost mladých v současnosti.....	43
9. Pracovní síla v roce 2030 podle odhadů Cedefopu	46
10. Závěr.....	47

Výchozí údaje pro kapitoly 2 až 4 jsou z MŠMT, další vycházejí z údajů VŠPS Českého statistického úřadu, webu Cedefopu a databází Eurostatu (v této databázi v době zpracování studie ještě nebyly dostupné údaje za rok 2018, kap. 5 až 10 proto vycházejí z údajů za rok 2017).

Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii 2018/19

Ing. Jiří Vojtěch, Ing. Daniela Chamoutová

Vydal Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

© NÚV 2019

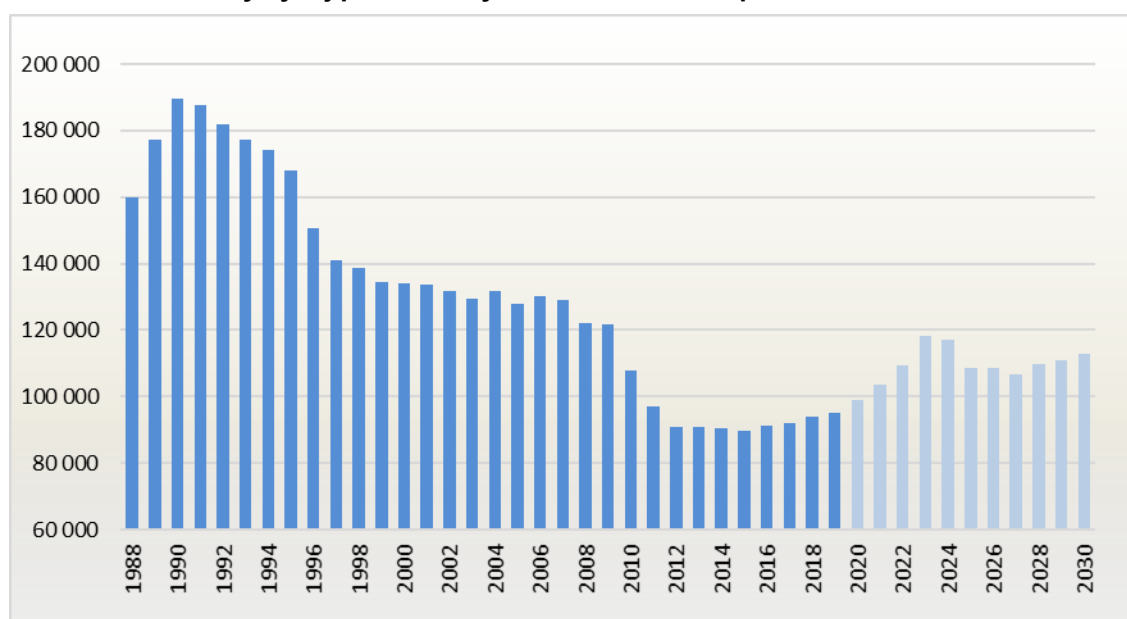
Korektura: oddělení pro komunikaci s veřejností a publikační činnost

1. Úvodem

Ve školním roce 2018/19 pokračuje trend, který **začal v loňském roce – nárůst počtu žáků vstupujících do prvních ročníků středních škol**. I když nárůst zatím není velký, jedná se o 484 žáků, 0,5 % (loni 129 žáků; 0,1 %), je to příznivý jev, který bude pokračovat i v dalších letech. Uvedenou skutečnost poněkud problematizuje velký podíl žáků, kteří po ukončení povinné školní docházky v základní škole nepokračují ve vzdělávání. Těch bylo ve šk. r. 2015/16¹ téměř 2500, což představuje 2,5 % žáků ukončujících základní školu nebo nižší stupeň gymnázií. K tomuto nedobrému stavu přispívá zejména velký zájem zaměstnavatelů o pracovní sílu, část těchto žáků se tak uplatní na trhu práce jako nekvalifikovaní pracovníci (část ovšem tvoří nezaměstnaní).

Průběh vývoje počtu 15letých ukazuje postupný mírný nárůst v dalších letech, poté i výraznější vzestup, v celku lze očekávat téměř desetiletí nárůstu počtu přijímaných (tak jako se opožděně projevil nárůst 15letých, tak se protáhne i období po které bude nárůst přijímaných trvat – je to dáno např. odklady přijetí do 1. třídy i delší dobou vzdělávání některých žáků na základní škole vlivem neprospěchu).

Obr. 1: Dlouhodobý vývoj počtu 15letých osob v České republice

Zdroj dat: ČSÚ

Dosavadní komplikovaná situace škol s nízkými počty žáků se ani ve školním roce 2018/19 zásadně nezlepšila a v celkových počtech žáků bude pokles ještě pokračovat, výrazné zlepšení se projeví až po roce 2020. Ve středním školství tak i dále výrazně přebývají kapacity, klesá velikost tříd a počty žáků na učitele, což je, vzhledem ke značnému počtu oborů vzdělání, problémem i z hlediska zajištění kvalitní výuky a vybavení škol. V některých krajích začala optimalizace vzdělávací nabídky, ale pro krajské orgány je to velmi nepopulární opatření. Školám by z ekonomického pohledu mohl pomoci nový způsob financování, nedostatek žáků a malá naplněnost škol zůstane i nadále potíží.

Delší dobu bude přetrvávat nepříjemná situace pro zaměstnavatele, protože několik let bude pokračovat snižování počtu absolventů. To je velmi nepříjemné zejména ve vztahu k rostoucí ekonomice a potřebě pracovních sil. Zdůrazňování potřebnosti a uplatnitelnosti vyučených absolventů i podpora formou stipendií či jiných výhod, pořádání propagačních akcí apod. ovlivňuje žáky a jejich rodiče a směřuje větší podíl nově přijímaných do nejžádanějších, technických učebních oborů. Celkově však podíl přijímaných do učebních oborů vzrostl jen nepatrně.

Vývoj počtu absolventů (obr. 2) je skutečně znepokojivý, ovšem není ovlivněn jen školstvím, ale především vývojem populace, tedy počtem přijímaných žáků před několika lety. Vzhledem k vývoji

¹ Neukončili úspěšně základní školu a v dalších třech letech nejsou zachyceni ve statistických výkazech.

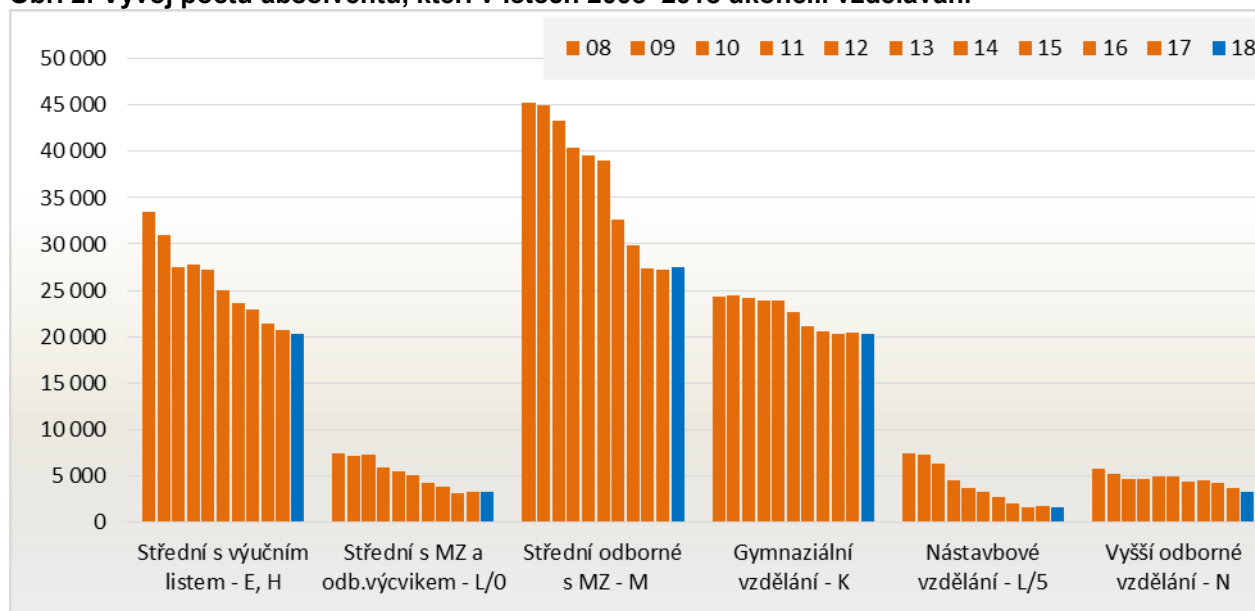
počtu přijímaných bude tento pokles pokračovat ještě několik let. Zaměstnavatele znepokojuje zejména pokles vyučených absolventů, na druhé straně je však zřejmé, že podíl žáků v učebních oborech je odpovídající budoucím potřebám naší společnosti. Střední odborné vzdělávání s maturitou, zahrnující přes 40 % populačního ročníku, rovněž připravuje pracovníky, kteří se mohou uplatnit v dělnických pozicích odpovídajících vývoji technologií, kde nejsou rozhodující jen manuální dovednosti, ale mnohdy i převažuje potřeba dovedností intelektuálních.

Problémy zaměstnavatelů s nedostatkem absolventů v průmyslových odvětvích zhoršují ještě další faktory. Za prvé je to velký podíl žáků v učebních oborech, kteří odcházejí ze vzdělávání, aniž by získali výuční list – tento podíl dosahuje 15 % z těch, kteří byli přijati do 1. ročníku.

Druhým faktorem je skutečnost, že **vyučení** ve značné míře nepracují v profesi, ve které se vyučili. Až 40 % vyučených pracuje na pozicích, které neodpovídají jejich vzdělání a kde nevyužívají získané vzdělání a kvalifikaci (u maturantů je to 33 %). Z hlediska skupin oborů je nejlepší situace ve strojírenských oborech, zde pracuje zcela mimo obor pouze 19 % vyučených.

U maturantů je problémem velký počet žáků, kteří neuspějí u maturitní zkoušky. Někteří žáci sice maturitní zkoušku složí v pozdějším termínu, někteří opakují, jiní přejdou do učebního oboru, nezanedbatelná část však odejde ze vzdělávání a jsou pak na trhu práce klasifikováni jako pracovníci se základním vzděláním a v počtech absolventů SŠ se neobjeví.

Obr. 2: Vývoj počtu absolventů, kteří v letech 2008–2018 ukončili vzdělávání

2. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání

Vývoj vzdělanostní struktury podle kategorií vzdělání je možné sledovat podle počtu žáků a dále i podle jejich podílu na celku žáků, kteří přicházejí do středního vzdělávání ze základní školy nebo z nižšího stupně gymnaziálního vzdělávání.

Sledování údajů o vývoji **počtu** nově přijatých žáků je v situaci výrazné proměnlivosti počtu 15letých v příslušných populačních ročnících málo funkční, protože téměř ve všech kategoriích docházelo v minulých letech k poklesu, a nelze tedy dobře srovnávat vývoj mezi jednotlivými kategoriemi. Výrazný pokles skončil v roce 2012/13, od té doby klesaly počty nově přijatých mírně, v loňském roce se tento pokles zastavil a ve shodě s populačním vývojem začal mírný nárůst. Porovnávání ale trvale provádíme především na základě **podílů** nově přijímaných.

Vývoj podílů žáků vstupujících do oborů poskytujících **vzdělání s výučním listem** (kategorie H+E) doznal v posledním desetiletí docela výrazných změn. Až do roku 2008 jejich podíl klesal

(30,3 %), v roce 2008/09 došlo k obratu a tento podíl trvale mírně narůstal, až v roce 2012/13 dosáhl v tomto desetiletí maxima (32,1 %). Potom následoval opět mírný pokles a v posledních třech letech je stabilizovaný nepatrně pod 30 % – v roce **2018/19 je podíl přijatých do učebních oborů 29,4 %**.

V „klasických“ **maturitních oborech v odborném vzdělávání** (kategorie M) dochází v tomto desetiletí ke kolísání – po nárůstu do roku 2009/10 až na hodnotu 36,9 % následuje pokles až do roku 2013/13 (34,8 %), pak opět mírný nárůst, s malým propadem v roce 2015/16. **Současná hodnota** podílu žáků přijatých do maturitních oborů odborného vzdělání bez odborného výcviku **37,6 % představuje maximum desetiletí**. Je to zřejmé z obrázku 3b.

V **maturitních oborech zahrnujících odborný výcvik** (kategorie L0) dochází od roku 2008 s nepatrným kolísáním k poklesu, v posledním roce tvoří **podíl přijatých žáků 5,9 %**. I tak jde o nezanedbatelný podíl 6 % nově přijatých. Žáci této formy vzdělání absolvují i odborný výcvik, a to prakticky ve stejném rozsahu jako žáci ve tříletých učebních oborech, a jsou připraveni jako vysoce kvalifikovaní dělníci pro náročná povolání.

Podíl žáků vstupujících do **gymnaziálního vzdělávání** (či do jeho vyššího stupně) se po výraznějším nárůstu v letech 2009/10 až 2012/13 zastavil **na hodnotě 22,5 % a nepatrně klesá** (současná hodnota je 22,3 %).

I když dochází k pozvolnému poklesu podílu žáků nově přijatých do **učebních oborů**, je **významné to, že se nezastavil nárůst v technických oborech**, kde oproti minulému školnímu roku došlo k výraznému nárůstu ve skupině oborů Elektrotechnika (o 1,0 p.b.) a dále v oborech skupin Zpracování dřeva a Potravinářství (o 0,5 a 0,4 p.b.). Po dlouhé době byl i nárůst ve skupině Stavebnictví (0,2 p.b.). Největší pokles byl překvapivě zaznamenán ve strojírenských oborech (–1,3 p.b.), dále pak v gastronomických oborech (–0,4 p.b.) – podrobněji viz kapitola 4.

V **maturitních oborech s odborným výcvikem** (L0) došlo k výraznému poklesu ve skupině Osobní služby (–3,4 p.b.) a rovněž ve skupině Strojírenství (–1,7 p.b.). V **klasických maturitních oborech** (M) vykazují největší meziroční nárůst skupiny Informační technologie (0,6 p.b.), Umění a užité umění (0,5 p.b.) a Zdravotnictví (0,4 p.b.). I zde skupina Strojírenství vykazuje meziroční pokles (–0,5 p.b.). Ve všech kategoriích vzdělání výrazně klesá podíl oborů skupiny Gastronomie, hotelnictví a turismus. Podrobné údaje k vývoji ve skupinách oborů přináší kapitola 4.

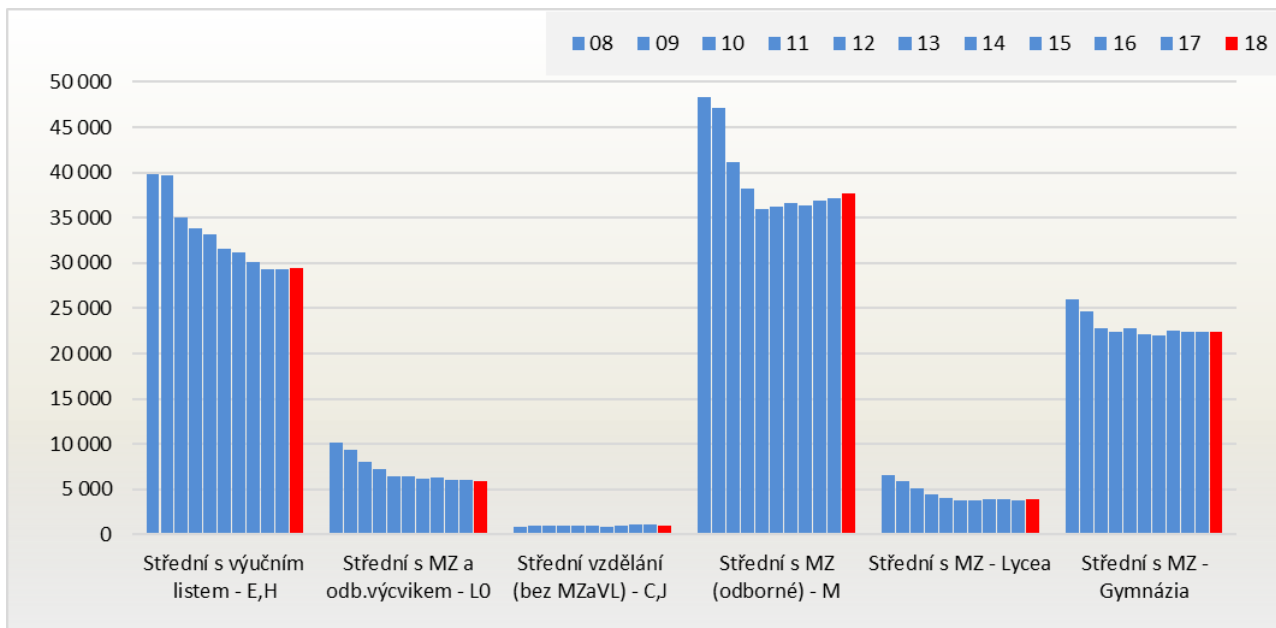
Názorný pohled na vývoj počtů a podílů žáků vstupujících, či přesněji nově přijatých do jednotlivých kategorií vzdělání v denní formě poskytují obrázky 3a a 3b. **Obrázek 3a** znázorňuje vývoj **počtu žáků vstupujících do středního vzdělávání** (jsou zde zahrnuti žáci 1. ročníků středních škol a věkově odpovídajících ročníků víceletých gymnázií v absolutních počtech). Na **obrázku 3b** je uveden vývoj **podílů žáků** v uvedených kategoriích vzdělání. Jsou zde zřejmé proporce počtu žáků procházejících uvedenými druhy vzdělání. Tabulka s konkrétními údaji o počtech žáků a jejich podílech je uvedena dále (tab. 1).

Do počtu žáků **jsou zahrnuti i žáci se zdravotním postižením**, a to jak žáci škol zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (tzv. speciálních škol), tak žáci se zdravotním postižením integrovaní skupinově nebo individuálně.

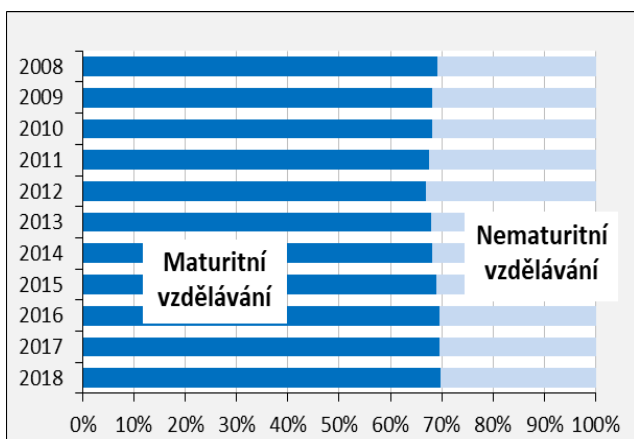
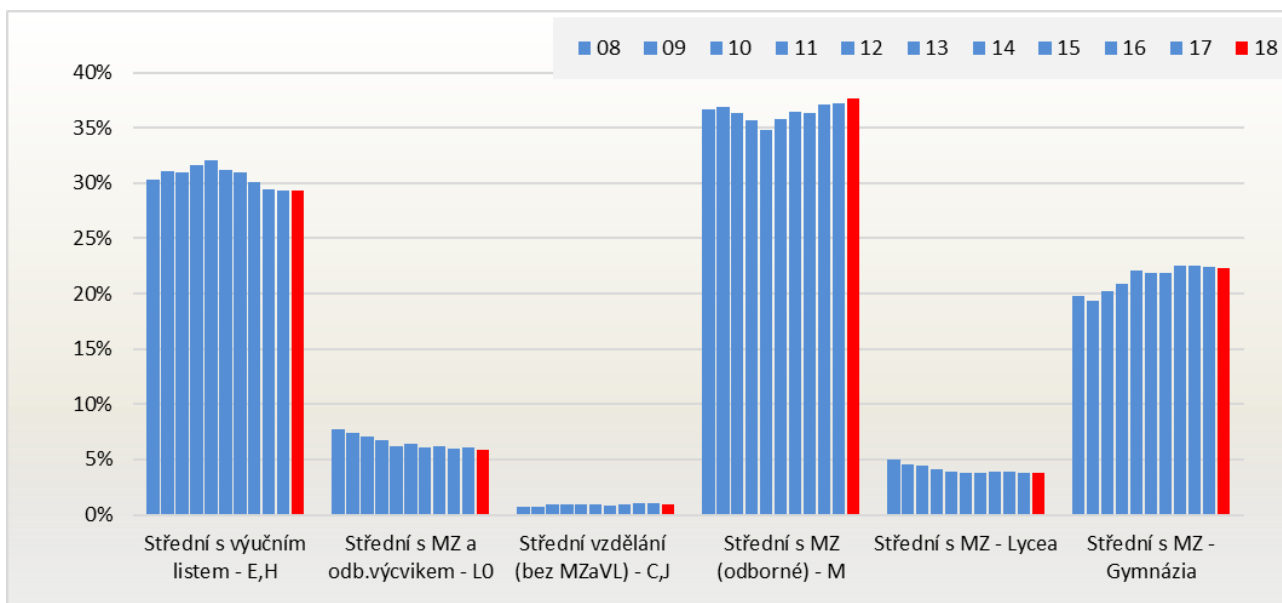
Ve všech údajích a propočtech jsou **zahrnuti i žáci a studenti přijímaní ke studiu v neveřejných školách (soukromých a církevních)**. Jejich počet v denní formě v oborech pro žáky po základním vzdělání je **12 217, což představuje 12,2 % přijímaných**. V oborech odborného vzdělávání je 10 371 nově přijatých, z toho v oborech poskytujících výuční list 2 540 žáků, v maturitních oborech zahrnujících odborný výcvik 638 žáků a ve studijních oborech poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou kategorie M 6 478 nových žáků.

Není uveden přehled o **jiných formách vzdělávání** (studiu při zaměstnání), počet žáků v něm je poměrně stabilní, ve školním roce 2018/19 činí počet nově přijatých 1 470 žáků, což představuje 1,4 % počtu žáků denního vzdělávání. V oborech poskytujících výuční list (H) představuje jejich podíl 1,4 % žáků denního studia, v maturitních oborech odborného vzdělávání (M) 2,2 %, v maturitních oborech s odborným výcvikem (L0) 0,3 % počtu žáků denního vzdělávání. Podíl gymnazistů studujících v jiné než denní formě činí 0,3 %. Vedle toho je přijímán značný počet žáků do zkrácené formy studia (viz tab. 2), kterou do uváděných procent nezahrnujeme.

Obr. 3a: Vývoj počtů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), včetně žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním postižením – denní forma

Obr. 3b: Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), včetně žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním postižením

Obr. 4: Vývoj podílů nově přijatých žáků v maturitním a nematuritním vzdělávání v denní formě

Ve srovnání s rokem 2008, kdy podíl maturantů dosahoval 69,1 %, je jejich podíl nyní větší o 0,6 p.b. V roce 2012 dosahoval podíl maturantů nejnižší hodnoty 66,9 %, od roku 2013 však podíl žáků vstupujících do oborů s maturitou opět mírně narůstá a v tomto školním roce 2018/19 jejich podíl vzrostl na hodnotu 69,7 %.

Tab. 1: Vývoj počtů a podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), včetně žáků nevěřejných škol a žáků se zdravotním postižením

Denní forma

30.9.	Gymnázium	Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ)				Obory vzdělání kat. H+E a L0			Celkem	z toho s matur.
		s maturit.	Lycea	bez mat.	Celkem	s výuč.list.	s matur.	Celkem		
2007	25 845	48 496	6 662	881	56 039	42 010	10 096	52 106	133 990	91 099
2008	25 994	48 308	6 527	883	55 718	39 858	10 155	50 013	131 725	90 984
2009	24 707	47 131	5 883	943	53 957	39 729	9 413	49 142	127 806	87 134
2010	22 859	41 097	5 059	1 010	47 166	35 090	8 002	43 092	113 117	77 017
2011	22 361	38 187	4 464	1 007	43 658	33 876	7 186	41 062	107 081	72 198
2012	22 811	36 024	3 998	978	41 000	33 202	6 406	39 608	103 419	69 239
2013	22 175	36 256	3 804	971	41 031	31 566	6 486	38 052	101 258	68 721
2014	21 960	36 598	3 795	826	41 219	31 154	6 145	37 299	100 478	68 498
2015	22 524	36 327	3 855	922	41 104	30 118	6 248	36 366	99 994	68 954
2016	22 410	36 923	3 908	1 078	41 909	29 286	6 005	35 291	99 610	69 246
2017	22 375	37 146	3 780	1 082	42 008	29 257	6 099	35 356	99 739	69 400
2018	22 336	37 703	3 847	993	42 543	29 428	5 916	35 344	100 223	69 802
rozdíl18-17	-39	557	67	-89	535	171	-183	-12	484	402
%	-0,2%	1,5%	1,8%	-8,2%	1,3%	0,6%	-3,0%	0,0%	0,5%	0,6%

30.9.	Vše v %	Gymnázium	Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ)				Obory vzdělání kat. H+E a L0			Celkem %	z toho s matur.
			s maturit.	Lycea	bez mat.	Celkem	s výuč.list.	s matur.	Celkem		
2007	19,29	36,19	4,97	0,66	41,82	31,35	7,53	38,89	100	67,99	
2008	19,73	36,67	4,96	0,67	42,30	30,26	7,71	37,97	100	69,07	
2009	19,33	36,88	4,60	0,74	42,22	31,09	7,37	38,45	100	68,18	
2010	20,21	36,33	4,47	0,89	41,70	31,02	7,07	38,10	100	68,09	
2011	20,88	35,66	4,17	0,94	40,77	31,64	6,71	38,35	100	67,42	
2012	22,06	34,83	3,87	0,95	39,64	32,10	6,19	38,30	100	66,95	
2013	21,90	35,81	3,76	0,96	40,52	31,17	6,41	37,58	100	67,87	
2014	21,86	36,42	3,78	0,82	41,02	31,01	6,12	37,12	100	68,17	
2015	22,53	36,33	3,86	0,92	41,11	30,12	6,25	36,37	100	68,96	
2016	22,50	37,07	3,92	1,08	42,07	29,40	6,03	35,43	100	69,52	
2017	22,43	37,24	3,79	1,08	42,12	29,33	6,11	35,45	100	69,58	
2018	22,29	37,62	3,84	0,99	42,45	29,36	5,90	35,27	100	69,65	
rozdíl18-17	-0,15	0,38	0,05	-0,09	0,33	0,03	-0,21	-0,18	-	0,07	

Pozn.: V počtu žáků gymnázií jsou zahrnuti žáci přijatí do 1. ročníků čtyřletých gymnázií a žáci studující ve víceletých gymnáziích v ročnících odpovídajících 1. ročníku čtyřletého gymnázia.

30.9.	Zkrácené studium pro získání středního vzdělání			
	s výučním listem		s maturitou	
	denní	jiné	denní	jiné
2008	57	57	9	243
2009	177	44	22	171
2010	344	63	21	353
2011	428	120	65	480
2012	616	130	101	765
2013	867	191	275	872
2014	1 083	317	273	1 305
2015	1 055	365	188	1 244
2016	914	536	162	1 329
2017	1 071	586	130	1 496
2018	1 007	633	126	1 495

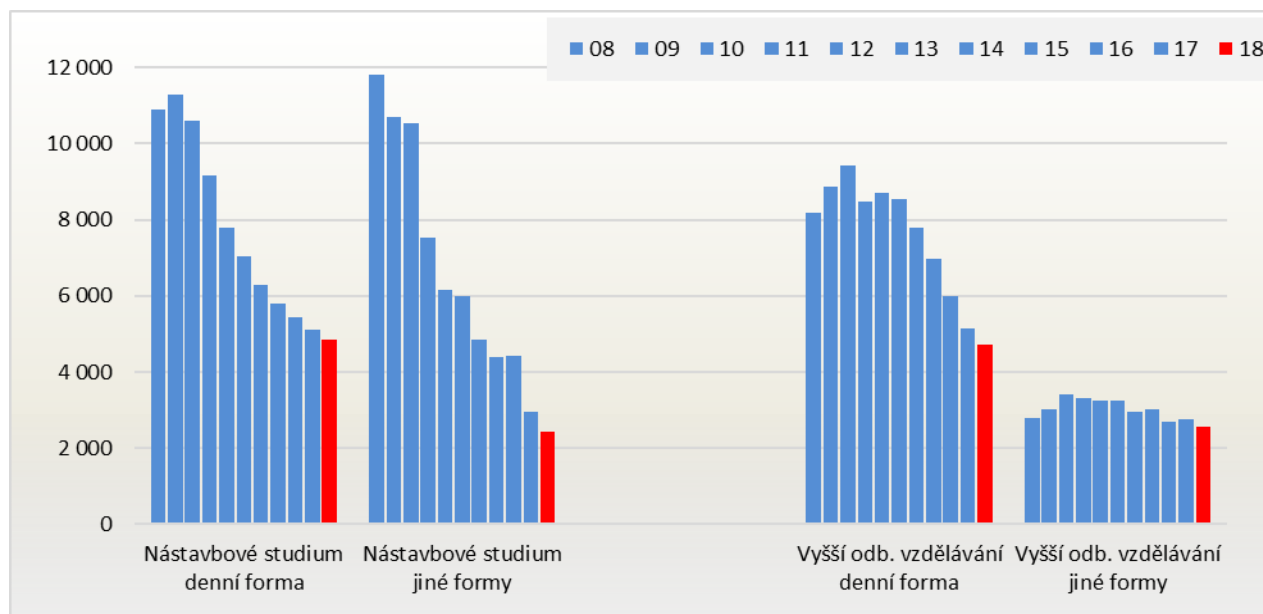
Tab. 2: Vývoj počtu žáků nově přijatých do zkráceného studia

Počet dospělých vstupujících do zkráceného studia roste, tento počet již není zanedbatelný. V učebních oborech je v denním studiu zájem zejména o obory skupin Elektrotechnika, telekomunikační a VT (422), Strojírenství (150) a Stavebnictví (145), v maturitních oborech pak o skupiny Ekonomika a administrativa (43) a Pedagogika, učitelství a sociální péče (27). Ve studiu při zaměstnání je v učebních oborech výrazný zájem o obory skupiny Elektrotechnika, telekomunikační a VT (542), v maturitních oborech pak opět o skupinu Pedagogika, učitelství a sociální péče (1151) a Zdravotnictví (160).

Toto rozložení zájmu o druhou profesi avizuje, které obory jsou na trhu práce žádané a jaké kvalifikace tedy absolventi jiných oborů potřebují získat pro své dobré uplatnění.

K výraznějšímu vývoji dochází ve struktuře žáků, kteří se připravují v oborech navazujících na dříve uvedené kategorie středního vzdělávání, tj. v **nástavbovém a vyšším odborném vzdělávání**. Protože tyto kategorie vzdělávání nejsou ve vzájemné přímé vazbě, je na obrázku 5 vyjádřen vývoj **pouze v počtech** nově přijatých žáků a studentů. Číselné hodnoty jsou uvedeny v tabulce 3.

Obr. 5: Vývoj počtů žáků a studentů vstupujících do 1. ročníků nástavbového a vyššího odborného vzdělávání

Nejvíce žáků bylo přijato do **nástavbového studia** v denní formě ve školním roce 2003/04, v jiných formách v roce 2008/09, a to téměř 12 tisíc žáků. Od té doby se počet přijímaných s mírným kolísáním snižuje, od roku 2011/12 je zřejmý výrazný pokles. Je to důsledek zavedení nové maturitní zkoušky a velké neúspěšnosti absolventů nástaveb u ní, což odrazuje nové zájemce o studium. V roce 2018/19 bylo nově přijato asi 4,8 tisíce žáků v denním studiu, což představuje proti roku 2008/09 pokles o 55 %, v jiných formách pak 79 %. Téměř 30 % přijatých toto studium nedokončí, ať již proto, že studium přeruší, nebo že neuspěje u maturitní zkoušky, kde je míra jejich neúspěšnosti velmi vysoká. Do **nástavbového studia v jiných formách studia** byl dříve přijímán velký počet žáků, srovnatelný s počty přijímaných k dennímu studiu, převážně do dálkové formy studia. Počet přihlášených i zde výrazně klesá, počet těch, kteří studium neukončí, dosahuje asi 40 % v denní formě a v jiných formách 50 % přijatých.

Tab. 3: Vývoj počtů žáků nově přijatých do nástavbového a vyššího vzdělávání

30.9.	Nástavbové studium pro absolventy 3l. UO		Vyšší studium (bez konzervatoří)	
	denní	jiné formy	denní	jiné formy
2008	10 908	11 821	8 191	2 805
2009	11 287	10 686	8 864	3 006
2010	10 609	10 519	9 414	3 424
2011	9 174	7 514	8 464	3 316
2012	7 791	6 148	8 706	3 260
2013	7 036	6 006	8 548	3 257
2014	6 296	4 861	7 803	2 954
2015	5 802	4 395	6 960	3 025
2016	5 444	4 418	5 990	2 694
2017	5 110	2 950	5 131	2 747
2018	4 857	2 438	4 703	2 568

Nástavbové studium umožňuje získání vyšší vzdělanostní úrovně těm vyučeným absolventům, kteří se po vyučení rozhodli pokračovat ve studiu. Tato možnost má značný význam, protože vzdělání v učebních oborech pak není uzavřenou vzdělávací cestou. Ke studiu v terciárním vzdělávání je jich následně přijímáno asi 35 %, značná je však jejich studijní neúspěšnost (60 %). Nástavbové studium je důležité pro získávání zájemců o vyučení. I když poměrně značný podíl přihlášených studium nedokončí (jak nástavbové, tak terciární), absolvování i části vzdělávání zvyšuje jejich vzdělanost.

V zájmu společnosti je i rozvoj podnikatelských dovedností vyučených, k němuž dochází v nástavbovém oboru Podnikání, do kterého vstupuje asi 60 % přijatých do nástavbových oborů. Tento vysoký podíl je dán i tím, že v mnoha školách není dostatek vyučených absolventů, aby bylo možné sestavit třídu v profesně navazujícím oboru.

Vyšší odborné vzdělávání vykazovalo výrazný rozvoj po roce 1995, kdy nahradilo oblíbené pomaturitní studium. Od roku 2007 do roku 2013 jsou počty nově přijímaných v denním i jiných formách studia víceméně stabilní, po tomto roce dochází v denní formě každoročně k výraznému poklesu. To je způsobeno jednak vlivem populačního vývoje a státní maturity, tedy klesajícím počtem absolventů maturitních oborů, jednak snadnější dostupností bakalářského studia. V roce 2018/19 bylo v denní formě přijato 4 703 studujících a v jiných formách 2 568 studujících, převážná část do skupin oborů 53 Zdravotnictví a 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče, v denní formě však došlo k výraznému nárůstu podílu studentů ve skupině 82 Umění, užitě umění. Je zřejmé, že příprava ve vyšším odborném studiu je stále oblíbená. Podrobnější údaje jsou v kapitole 4.

Přehled členění vzdělanostní struktury používaného v publikaci²

Střední vzdělání s výučním listem

Střední vzdělávání s výučním listem – SVsVL (kateg. E+H) – umožňuje dosáhnout středního vzdělání s výučním listem: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 3letých a výjimečně do 2letých vzdělávacích programů (asi 4 % žáků, pouze v kategorii E) a po absolvování získají výuční list. Obory kategorie E jsou koncipovány jako obory s nižšími nároky v oblasti všeobecného a obecně odborného vzdělání; absolventi jsou připraveni pro výkon jednoduchých prací. Podíl jejich žáků je 13,7 % z nově přijatých do učebních oborů (E+H).

Střední vzdělání (bez výučního listu, maturitní zkoušky)

Střední vzdělávání – bez MZaVL (kateg. C, J) – umožňuje dosáhnout středního vzdělání: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do dvouletých vzdělávacích programů (u oborů kategorie C – praktická škola i do jednoletých) poskytujících střední vzdělání; po absolvování získají vysvědčení o závěrečné zkoušce. Jejich podíl dosahuje 1 % přijatých do středního vzdělávání.

Střední vzdělání s maturitní zkouškou

Střední vzdělávání s MZ (odborné) – SVsMZ (kateg. M) – umožňuje dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 4letých vzdělávacích programů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou, včetně programů realizovaných ve školách zřízených pro žáky se zdravotním postižením, po absolvování získají maturitní vysvědčení.

Střední vzdělávání s MZ – Lycea – umožňuje dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou: zahrnuje žáky nově přijaté do oborů lyceí. V této kapitole v údajích o podílech žáků (obr. 3, tab. 1) je jejich podíl uveden samostatně, v dalších kapitolách jsou lycea zahrnuta mezi obory poskytující střední vzdělání s MZ (odborné) – SVsMZ (kateg. M). Prvotním cílem oborů lyceí je připravit žáky pro studium na vysokých školách a vyšších odborných školách v souladu s odbornou profilací oborů lyceí (např. technickou, ekonomickou).

Střední vzdělávání s MZ a odborným výcvikem – SVsMZ (kateg. L0) – umožňuje dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou: zahrnuje žáky nově přijaté do vzdělávacích programů, jejichž součástí je i odborný výcvik, jsou vlastně i vyučení, i když výuční list nedostávají. Po absolvování získají maturitní vysvědčení. Absolventi jsou připraveni pro náročné dělnické práce nebo nižší řídicí funkce.

Střední vzdělávání s MZ – Gymnázia – SVsMZ (kateg. K) – umožňuje dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou: jsou zde zahrnuti žáci gymnaziálního vzdělávání všech délek, včetně žáků se zdravotním postižením. Pro možnost srovnání podílů žáků procházejících středním vzděláváním nejsou započítáváni ti, kteří byli právě přijati do prvních ročníků víceletých gymnázií, **údaje se vztahují na věkovou hladinu odpovídající 1. ročníkům čtyřletého gymnaziálního vzdělávání.** Jsou zde tedy zahrnuti všichni nově přijati do 1. ročníků čtyřletých gymnázií a ve víceletých gymnáziích studující v ročnicích věkově odpovídajících 1. ročníkům čtyřletých gymnázií.

Střední vzdělávání s MZ – Nástavbové studium (kategorie L5) – umožňuje ve dvouletém denním studiu nebo tříletém studiu v jiných formách dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou těm, kteří získali střední vzdělání s výučním listem v tříletých oborech. Absolventi získají maturitní vysvědčení, zároveň již vlastní výuční list.

Zkrácené studium je výhradně pro absolventy s maturitní zkouškou nebo výučním listem. Maturanti mohou získat ve zkrácené době (2 roky v denní formě) maturitní vzdělání v dalším oboru, vyučení (i maturanti) dosáhnou ve zkrácené době (1–2 roky) výučního listu.

Vyšší odborné vzdělání

Vyšší odborné vzdělávání – kategorie N – zahrnuje žáky přijaté do vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání v délce 3 a 3,5 roku. Vzdělávání se ukončuje absolutoriem, dokladem o dosažení vyššího odborného vzdělání je vysvědčení o absolutoriu a diplom absolventa vyšší odborné školy.

² Údaje o délce vzdělávání se vztahují k denní formě studia žáků bez zdravotního postižení, vzdělávací programy realizované ve školách pro žáky se zdravotním postižením a dále programy v jiných formách studia bývají o rok delší. Do jiných forem studia je zahrnuto dálkové, večerní, distanční a kombinované studium.

3. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání v členění podle krajů

Údaje o vývoji struktury nově přijímaných žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v pohledu krajského členění ukazují rozdíly ve vývoji v jednotlivých krajích způsobené rozdílnými přístupy v respektování potřeby absolventů jednotlivých kategorií vzdělání.

Vzhledem k velkému rozsahu údajů zde uvádíme pouze základní data o počtech a podílech žáků vstupujících do prvních ročníků, podobně jako v kapitole 2. Podrobnější údaje o struktuře přijímaných žáků i absolventů v krajích podle kategorií vzdělání a skupin oborů vzdělání jsou publikovány na www.nuv.cz, v sekci TÉMATA v podčlenění VZDĚLÁVÁNÍ A TRH PRÁCE.

V **tabulce 4** jsou uvedeny **počty žáků**, v **tabulce 5** **podíly žáků** vstupujících do 1. ročníků v jednotlivých kategoriích a krajích, vždy pro roky 2014/15 až 2018/19. Aby byl vývoj v krajích ještě zřetelnější, je v **tabulce 6** spočítán **meziroční nárůst či pokles** v jednotlivých krajích a kategoriích vzdělávání, včetně zvýraznění maxim a hodnot pro porovnání s ČR.

V grafech k vývoji vzdělanostní struktury jsou pro jednotlivé kraje znázorněny proporce žáků nově přijatých do oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou a střední vzdělání s výučním listem, v grafech není znázorněn vývoj podílů žáků v oborech poskytujících střední vzdělání (C a J – necelé 1 % z celku). Pro názornost se v každém grafu opakují sloupce, které představují průměr ČR, rovněž je zachováno stejné měřítko všech grafů. Zřejmý a logický je značně **odlišný stav v Praze, kterou proto do dalších porovnávání nezahrnujeme**.

Do oborů poskytujících **vzdělání s výučním listem** byl v roce 2018/19 přijat největší podíl žáků v Karlovarském (38,0 %) a v Ústeckém kraji (37,0 %), nejmenší potom ve Zlínském kraji (25,7 %), zde je to ale kompenzováno vysokým podílem přijatých do oborů s vyučením a maturitou. V tomto školním roce se v ČR podíl žáků v oborech poskytujících výuční list nepatrně zvýšil – o 0,03 p.b., největší nárůst byl zaznamenán v Plzeňském kraji (1,9 p.b.) a v Kraji Vysočina (1,5 p.b.), největší pokles ve Středočeském a Královéhradeckém kraji (shodně 1,1 p.b.).

Do **oborů kategorie L0** (vyučení s maturitou) byl přijat největší podíl žáků ve Zlínském (9,5 %) a Jihomoravském kraji (7,0 %), nejmenší podíl ve Středočeském kraji (3,9 %). Trvale výrazně vyšší podíl byl a přetrvává v moravských krajích a v Plzeňském kraji. Určitý nárůst vykazují Moravskoslezský (0,2 p.b.) a Karlovarský kraj (0,1 p.b.). K výrazným poklesům došlo v krajích Pardubickém (0,8 p.b.), Královéhradeckém (0,6 p.b.) a Libereckém (0,6 p.b.), ČR jako celek vykazuje pokles o 0,2 p.b.

Podíl nově přijatých do 4letých **gymnází** a pokračujících ve víceletých gymnáziích v tomto roce mírně poklesl – na 22,3 %. Největší podíl je v Jihomoravském (25,2 %) a Zlínském kraji (24,5 %), nejmenší v krajích Ústeckém (16,5 %) a Libereckém (17,4 %). Největší úbytek vykazuje Plzeňský (1,7 p.b.) a Olomoucký kraj (1,5 p.b.), nejvyšší nárůst pak Královéhradecký kraj (1,2 p.b.). Opět připomínáme, že neporovnáváme Hl. město Prahu, kde je podíl přijatých a pokračujících 29,1 %.

V **maturitních oborech kategorie M** byl zaznamenán nejvyšší podíl nově přijatých žáků v krajích Královéhradeckém (43,9 %) a Libereckém (43,3 %), nejmenší v Karlovarském kraji (37,8 %) a Středočeském kraji (38,2 %), kde je to ale ovlivněno dojížděnkou mnoha žáků do Prahy. Podíl nově přijatých vykazuje nejvýraznější pokles v Karlovarském kraji (1,1 p.b.), nejvyšší nárůst pak v Jihočeském a Olomouckém kraji (shodně 1,4 p.b.). V ČR jako celku podíl přijatých v této kategorii vzrostl (o 0,4 p.b.).

Do **maturitních oborů jako celku** je přijímán nejvyšší podíl žáků ve Zlínském (73,9 %) a Jihomoravském kraji (70,6 %), nejnižší v Karlovarském (61,6 %) a Ústeckém kraji (61,8 %). V tomto komentáři neporovnáváme Prahu, kde je podíl přijatých do maturitních oborů (81,4 %).

V průběhu posledních pěti let vykazují **nejvýraznější poklesy**, a to vždy v podílu přijatých do maturitních oborů s odborným výcvikem, Pardubický kraj (3,1 p.b.), Karlovarský kraj (2,8 p.b.) a Moravskoslezský kraj (2,6 p.b.). **Nejvyšší nárůsty** v posledních pěti letech vykazuje Karlovarský a Olomoucký kraj, a to do učebních oborů (3,1 a 3,0 p.b.), a také Pardubický kraj, ten ovšem v podílu přijatých do maturitních oborů kategorie M (2,8 p.b.).

Ještě připomínáme, že v našich tabulkách a grafech sledujeme vývoj počtů a podílů žáků gymnázií věkově odpovídajících 1. ročníku 4letých gymnázií. Proto není možné srovnávat zde uvedené údaje s jinde uváděnými údaji, kde se sčítají žáci přijatí do prvních ročníků.

Tab. 4: Počty žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 14/15 až 18/19

Kraj	Šk.r.	Gymnázium	Obory vzděl. kat. M, J a C			Obory vzděl. kat. H+E a L0			Celkem	z toho s matur.
			s matur.	bez mat.	celk.	s výu. list	s matur.	Celkem		
Hl.m.Praha	14/15	3816	6114	128	6242	2421	755	3176	13234	10685
	15/16	3993	6411	126	6537	2479	793	3272	13802	11197
	16/17	4014	6760	109	6869	2518	800	3318	14201	11574
	17/18	4069	6606	164	6770	2669	767	3436	14275	11442
	18/19	4199	6780	149	6929	2534	766	3300	14428	11745
Středočeský kraj	14/15	1976	3627	95	3722	3157	408	3565	9263	6011
	15/16	2026	3306	109	3415	3051	437	3488	8929	5769
	16/17	2173	3463	83	3546	3020	403	3423	9142	6039
	17/18	2112	3488	159	3647	3106	406	3512	9271	6006
	18/19	2150	3586	141	3727	3155	367	3522	9399	6103
Jihočeský kraj	14/15	1277	2576	49	2625	2050	404	2454	6356	4257
	15/16	1333	2577	37	2614	1986	423	2409	6356	4333
	16/17	1347	2644	41	2685	1936	360	2296	6328	4351
	17/18	1298	2540	38	2578	1944	390	2334	6210	4228
	18/19	1333	2723	52	2775	1942	386	2328	6436	4442
Plzeňský kraj	14/15	968	2211	16	2227	1714	382	2096	5291	3561
	15/16	985	2106	9	2115	1635	355	1990	5090	3446
	16/17	1007	2210	37	2247	1711	358	2069	5323	3575
	17/18	1036	2248	13	2261	1576	337	1913	5210	3621
	18/19	961	2267	19	2286	1701	341	2042	5289	3569
Karlovarský kraj	14/15	520	941	5	946	1099	126	1225	2691	1587
	15/16	547	1029	8	1037	1005	130	1135	2719	1706
	16/17	513	1079	72	1151	958	114	1072	2736	1706
	17/18	501	1071	31	1102	1021	133	1154	2757	1705
	18/19	478	951	10	961	957	123	1080	2519	1552
Ústecký kraj	14/15	1469	3430	93	3523	3140	339	3479	8471	5238
	15/16	1491	3363	106	3469	3131	351	3482	8442	5205
	16/17	1465	3405	107	3512	3045	335	3380	8357	5205
	17/18	1424	3311	119	3430	2979	385	3364	8218	5120
	18/19	1351	3354	99	3453	3019	341	3360	8164	5046
Liberecký kraj	14/15	695	1644	31	1675	1449	206	1655	4025	2545
	15/16	722	1554	36	1590	1520	209	1729	4041	2485
	16/17	663	1655	31	1686	1365	179	1544	3893	2497
	17/18	706	1654	23	1677	1332	182	1514	3897	2542
	18/19	708	1762	30	1792	1406	167	1573	4073	2637
Královéhradecký k.	14/15	1217	2526	68	2594	1798	300	2098	5909	4043
	15/16	1193	2480	56	2536	1689	266	1955	5684	3939
	16/17	1198	2457	81	2538	1605	302	1907	5643	3957
	17/18	1165	2378	75	2453	1637	264	1901	5519	3807
	18/19	1192	2350	56	2406	1529	222	1751	5349	3764
Pardubický kraj	14/15	1020	2011	23	2034	1773	334	2107	5161	3365
	15/16	1085	2115	42	2157	1683	345	2028	5270	3545
	16/17	1046	2080	55	2135	1610	314	1924	5105	3440
	17/18	1015	2205	29	2234	1620	377	1997	5246	3597
	18/19	1044	2170	22	2192	1623	332	1955	5191	3546
Kraj Vysočina	14/15	1069	1888	50	1938	1516	350	1866	4873	3307
	15/16	1113	1804	54	1858	1504	341	1845	4816	3258
	16/17	1067	1713	49	1762	1523	301	1824	4653	3081
	17/18	1098	1856	50	1906	1414	356	1770	4774	3310
	18/19	1076	1895	49	1944	1520	337	1857	4877	3308
Jihomoravský kraj	14/15	2685	4179	75	4254	3300	686	3986	10925	7550
	15/16	2749	4148	110	4258	3120	710	3830	10837	7607
	16/17	2650	4087	133	4220	2946	779	3725	10595	7516
	17/18	2712	4120	103	4223	2989	761	3750	10685	7593
	18/19	2721	4154	124	4278	3049	762	3811	10810	7637
Olomoucký kraj	14/15	1358	2421	64	2485	2121	529	2650	6493	4308
	15/16	1430	2245	57	2302	2028	491	2519	6251	4166
	16/17	1401	2369	150	2519	1980	456	2436	6356	4226
	17/18	1411	2422	113	2535	1953	434	2387	6333	4267
	18/19	1321	2515	106	2621	1967	433	2400	6342	4269
Zlínský kraj	14/15	1370	2251	24	2275	1645	549	2194	5839	4170
	15/16	1409	2324	33	2357	1568	592	2160	5926	4325
	16/17	1470	2335	24	2359	1475	528	2003	5832	4333
	17/18	1416	2284	27	2311	1449	543	1992	5719	4243
	18/19	1434	2331	26	2357	1504	556	2060	5851	4321
Moravskoslezský k.	14/15	2520	4574	105	4679	3971	777	4748	11947	7871
	15/16	2448	4720	139	4859	3719	805	4524	11831	7973
	16/17	2396	4574	106	4680	3594	776	4370	11446	7746
	17/18	2412	4743	138	4881	3568	764	4332	11625	7919
	18/19	2368	4712	110	4822	3522	783	4305	11495	7863
Česká republika	14/15	21960	40393	826	41219	31154	6145	37299	100478	68498
	15/16	22524	40182	922	41104	30118	6248	36366	99994	68954
	16/17	22410	40831	1078	41909	29286	6005	35291	99610	69246
	17/18	22375	40926	1082	42008	29257	6099	35356	99739	69400
	18/19	22336	41550	993	42543	29428	5916	35344	100223	69802

Tab. 5: Podíly žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 14/15 až 18/19

Kraj	Šk.r.	Gymnázium	Obory vzděl. kat. M, J a C			Obory vzděl. kat. H+E a LO			Celkem	z toho s matur.
			s matur.	bez mat.	celk.	s výu.list	s matur.	Celkem		
Hl.m.Praha	14/15	28,8%	46,2%	1,0%	47,2%	18,3%	5,7%	24,0%	100%	80,7%
	15/16	28,9%	46,4%	0,9%	47,4%	18,0%	5,7%	23,7%	100%	81,1%
	16/17	28,3%	47,6%	0,8%	48,4%	17,7%	5,6%	23,4%	100%	81,5%
	17/18	28,5%	46,3%	1,1%	47,4%	18,7%	5,4%	24,1%	100%	80,2%
	18/19	29,1%	47,0%	1,0%	48,0%	17,6%	5,3%	22,9%	100%	81,4%
Středočeský kraj	14/15	21,3%	39,2%	1,0%	40,2%	34,1%	4,4%	38,5%	100%	64,9%
	15/16	22,7%	37,0%	1,2%	38,2%	34,2%	4,9%	39,1%	100%	64,6%
	16/17	23,8%	37,9%	0,9%	38,8%	33,0%	4,4%	37,4%	100%	66,1%
	17/18	22,8%	37,6%	1,7%	39,3%	33,5%	4,4%	37,9%	100%	64,8%
	18/19	22,9%	38,2%	1,5%	39,7%	33,6%	3,9%	37,5%	100%	64,9%
Jihočeský kraj	14/15	20,1%	40,5%	0,8%	41,3%	32,3%	6,4%	38,6%	100%	67,0%
	15/16	21,0%	40,5%	0,6%	41,1%	31,2%	6,7%	37,9%	100%	68,2%
	16/17	21,3%	41,8%	0,6%	42,4%	30,6%	5,7%	36,3%	100%	68,8%
	17/18	20,9%	40,9%	0,6%	41,5%	31,3%	6,3%	37,6%	100%	68,1%
	18/19	20,7%	42,3%	0,8%	43,1%	30,2%	6,0%	36,2%	100%	69,0%
Plzeňský kraj	14/15	18,3%	41,8%	0,3%	42,1%	32,4%	7,2%	39,6%	100%	67,3%
	15/16	19,4%	41,4%	0,2%	41,6%	32,1%	7,0%	39,1%	100%	67,7%
	16/17	18,9%	41,5%	0,7%	42,2%	32,1%	6,7%	38,9%	100%	67,2%
	17/18	19,9%	43,1%	0,2%	43,4%	30,2%	6,5%	36,7%	100%	69,5%
	18/19	18,2%	42,9%	0,4%	43,2%	32,2%	6,4%	38,6%	100%	67,5%
Karlovarský kraj	14/15	19,3%	35,0%	0,2%	35,2%	40,8%	4,7%	45,5%	100%	59,0%
	15/16	20,1%	37,8%	0,3%	38,1%	37,0%	4,8%	41,7%	100%	62,7%
	16/17	18,8%	39,4%	2,6%	42,1%	35,0%	4,2%	39,2%	100%	62,4%
	17/18	18,2%	38,8%	1,1%	40,0%	37,0%	4,8%	41,9%	100%	61,8%
	18/19	19,0%	37,8%	0,4%	38,2%	38,0%	4,9%	42,9%	100%	61,6%
Ústecký kraj	14/15	17,3%	40,5%	1,1%	41,6%	37,1%	4,0%	41,1%	100%	61,8%
	15/16	17,7%	39,8%	1,3%	41,1%	37,1%	4,2%	41,2%	100%	61,7%
	16/17	17,5%	40,7%	1,3%	42,0%	36,4%	4,0%	40,4%	100%	62,3%
	17/18	17,3%	40,3%	1,4%	41,7%	36,2%	4,7%	40,9%	100%	62,3%
	18/19	16,5%	41,1%	1,2%	42,3%	37,0%	4,2%	41,2%	100%	61,8%
Liberecký kraj	14/15	17,3%	40,8%	0,8%	41,6%	36,0%	5,1%	41,1%	100%	63,2%
	15/16	17,9%	38,5%	0,9%	39,3%	37,6%	5,2%	42,8%	100%	61,5%
	16/17	17,0%	42,5%	0,8%	43,3%	35,1%	4,6%	39,7%	100%	64,1%
	17/18	18,1%	42,4%	0,6%	43,0%	34,2%	4,7%	38,9%	100%	65,2%
	18/19	17,4%	43,3%	0,7%	44,0%	34,5%	4,1%	38,6%	100%	64,7%
Královéhradecký k.	14/15	20,6%	42,7%	1,2%	43,9%	30,4%	5,1%	35,5%	100%	68,4%
	15/16	21,0%	43,6%	1,0%	44,6%	29,7%	4,7%	34,4%	100%	69,3%
	16/17	21,2%	43,5%	1,4%	45,0%	28,4%	5,4%	33,8%	100%	70,1%
	17/18	21,1%	43,1%	1,4%	44,4%	29,7%	4,8%	34,4%	100%	69,0%
	18/19	22,3%	43,9%	1,0%	45,0%	28,6%	4,2%	32,7%	100%	70,4%
Pardubický kraj	14/15	19,8%	39,0%	0,4%	39,4%	34,4%	6,5%	40,8%	100%	65,2%
	15/16	20,6%	40,1%	0,8%	40,9%	31,9%	6,5%	38,5%	100%	67,3%
	16/17	20,5%	40,7%	1,1%	41,8%	31,5%	6,2%	37,7%	100%	67,4%
	17/18	19,3%	42,0%	0,6%	42,6%	30,9%	7,2%	38,1%	100%	68,6%
	18/19	20,1%	41,8%	0,4%	42,2%	31,3%	6,4%	37,7%	100%	68,3%
Kraj Vysočina	14/15	21,9%	38,7%	1,0%	39,8%	31,1%	7,2%	38,3%	100%	67,9%
	15/16	23,1%	37,5%	1,1%	38,6%	31,2%	7,1%	38,3%	100%	67,6%
	16/17	22,9%	36,8%	1,1%	37,9%	32,7%	6,5%	39,2%	100%	66,2%
	17/18	23,0%	38,9%	1,0%	39,9%	29,6%	7,5%	37,1%	100%	69,3%
	18/19	22,1%	38,9%	1,0%	39,9%	31,2%	6,9%	38,1%	100%	67,8%
Jihomoravský kraj	14/15	24,6%	38,3%	0,7%	38,9%	30,2%	6,3%	36,5%	100%	69,1%
	15/16	25,4%	38,3%	1,0%	39,3%	28,8%	6,6%	35,3%	100%	70,2%
	16/17	25,0%	38,6%	1,3%	39,8%	27,8%	7,4%	35,2%	100%	70,9%
	17/18	25,4%	38,6%	1,0%	39,5%	28,0%	7,1%	35,1%	100%	71,1%
	18/19	25,2%	38,4%	1,1%	39,6%	28,2%	7,0%	35,3%	100%	70,6%
Olomoucký kraj	14/15	20,9%	37,3%	1,0%	38,3%	32,7%	8,1%	40,8%	100%	66,3%
	15/16	22,9%	35,9%	0,9%	36,8%	32,4%	7,9%	40,3%	100%	66,6%
	16/17	22,0%	37,3%	2,4%	39,6%	31,2%	7,2%	38,3%	100%	66,5%
	17/18	22,3%	38,2%	1,8%	40,0%	30,8%	6,9%	37,7%	100%	67,4%
	18/19	20,8%	39,7%	1,7%	41,3%	31,0%	6,8%	37,8%	100%	67,3%
Zlínský kraj	14/15	23,5%	38,6%	0,4%	39,0%	28,2%	9,4%	37,6%	100%	71,4%
	15/16	23,8%	39,2%	0,6%	39,8%	26,5%	10,0%	36,4%	100%	73,0%
	16/17	25,2%	40,0%	0,4%	40,4%	25,3%	9,1%	34,3%	100%	74,3%
	17/18	24,8%	39,9%	0,5%	40,4%	25,3%	9,5%	34,8%	100%	74,2%
	18/19	24,5%	39,8%	0,4%	40,3%	25,7%	9,5%	35,2%	100%	73,9%
Moravskoslezský k.	14/15	21,1%	38,3%	0,9%	39,2%	33,2%	6,5%	39,7%	100%	65,9%
	15/16	20,7%	39,9%	1,2%	41,1%	31,4%	6,8%	38,2%	100%	67,4%
	16/17	20,9%	40,0%	0,9%	40,9%	31,4%	6,8%	38,2%	100%	67,7%
	17/18	20,7%	40,8%	1,2%	42,0%	30,7%	6,6%	37,3%	100%	68,1%
	18/19	20,6%	41,0%	1,0%	41,9%	30,6%	6,8%	37,5%	100%	68,4%
Česká republika	14/15	21,9%	40,2%	0,8%	41,0%	31,0%	6,1%	37,1%	100%	68,2%
	15/16	22,5%	40,2%	0,9%	41,1%	30,1%	6,2%	36,4%	100%	69,0%
	16/17	22,5%	41,0%	1,1%	42,1%	29,4%	6,0%	35,4%	100%	69,5%
	17/18	22,4%	41,0%	1,1%	42,1%	29,3%	6,1%	35,4%	100%	69,6%
	18/19	22,3%	41,5%	1,0%	42,4%	29,4%	5,9%	35,3%	100%	69,6%

Tab. 6: Meziroční nárůst podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 14/15 až 18/19

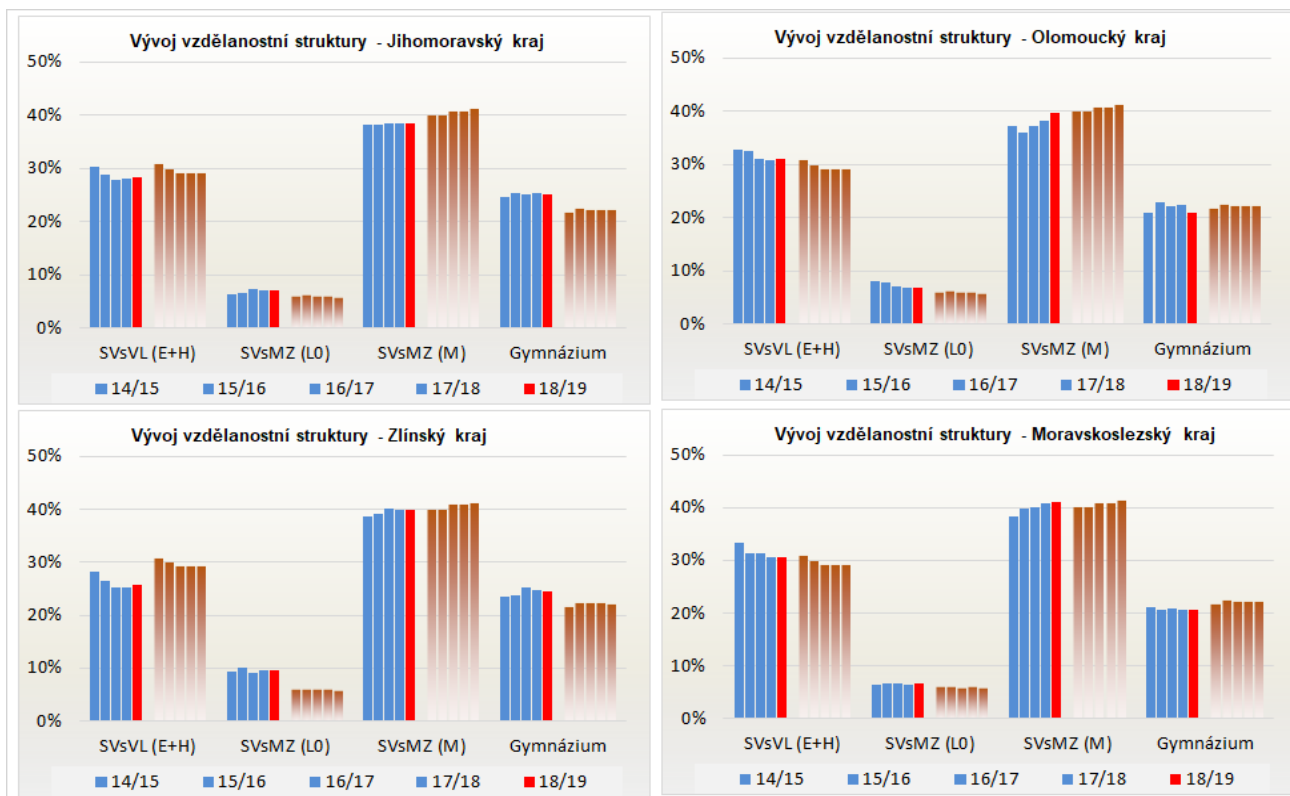
Kraj	Šk.r.	Gymnázium	Obory vzděl. kat. M, J a C (s maturit.)		Obory vzděl. kat. H+E a L0 (s výu.list s matur.)		z toho s matur.
			s maturit.	bez mat.	s výu.list	s matur.	
Hl.m.Praha	14/15	-0,6	1,2	-0,1	-0,2	-0,4	0,2
	15/16	0,1	0,3	-0,1	-0,3	0,0	0,4
	16/17	-0,7	1,2	-0,1	-0,2	-0,1	0,4
	17/18	0,2	-1,3	0,4	1,0	-0,3	-1,3
	18/19	0,6	0,7	-0,1	-1,1	-0,1	1,3
Středočeský kraj	14/15	-0,7	1,2	-0,1	0,1	-0,5	0,0
	15/16	1,4	-2,2	0,2	0,1	0,5	-0,3
	16/17	1,1	0,9	-0,3	-1,2	-0,5	1,5
	17/18	-1,0	-0,3	0,8	0,5	0,0	-1,3
	18/19	0,1	0,5	-0,2	0,1	-0,5	0,1
Jihočeský kraj	14/15	-0,4	-0,3	0,2	0,6	0,0	-0,7
	15/16	0,9	0,0	-0,2	-1,0	0,3	1,2
	16/17	0,3	1,2	0,1	-0,7	-1,0	0,6
	17/18	-0,4	-0,9	0,0	0,7	0,6	-0,7
	18/19	-0,2	1,4	0,2	-1,1	-0,3	0,9
Plzeňský kraj	14/15	-0,1	1,2	-0,1	-1,2	0,3	1,3
	15/16	1,1	-0,4	-0,1	-0,3	-0,2	0,4
	16/17	-0,4	0,1	0,5	0,0	-0,2	-0,5
	17/18	1,0	1,6	-0,4	-1,9	-0,3	2,3
	18/19	-1,7	-0,3	0,1	1,9	0,0	-2,0
Karlovarský kraj	14/15	0,6	0,2	-0,2	0,3	-0,9	-0,1
	15/16	0,8	2,9	0,1	-3,9	0,1	3,8
	16/17	-1,4	1,6	2,3	-1,9	-0,6	-0,4
	17/18	-0,6	-0,6	-1,5	2,0	0,7	-0,5
	18/19	0,8	-1,1	-0,7	1,0	0,1	-0,2
Ústecký kraj	14/15	0,3	0,1	-0,2	0,9	-1,2	-0,8
	15/16	0,3	-0,7	0,2	0,0	0,2	-0,2
	16/17	-0,1	0,9	0,0	-0,7	-0,1	0,6
	17/18	-0,2	-0,5	0,2	-0,2	0,7	0,0
	18/19	-0,8	0,8	-0,2	0,7	-0,5	-0,5
Liberecký kraj	14/15	-0,6	0,7	-0,2	-1,2	1,3	1,4
	15/16	0,6	-2,4	0,1	1,6	0,1	-1,7
	16/17	-0,8	4,1	-0,1	-2,6	-0,6	2,6
	17/18	1,1	-0,1	-0,2	-0,9	0,1	1,1
	18/19	-0,7	0,8	0,1	0,3	-0,6	-0,5
Královéhradecký k.	14/15	0,5	-0,6	0,1	-0,6	0,5	0,4
	15/16	0,4	0,9	-0,2	-0,7	-0,4	0,9
	16/17	0,2	-0,1	0,5	-1,3	0,7	0,8
	17/18	-0,1	-0,5	-0,1	1,2	-0,6	-1,1
	18/19	1,2	0,8	-0,3	-1,1	-0,6	1,4
Pardubický kraj	14/15	-1,7	1,3	-0,3	1,3	-0,6	-1,0
	15/16	0,8	1,2	0,4	-2,4	0,1	2,1
	16/17	-0,1	0,6	0,3	-0,4	-0,4	0,1
	17/18	-1,1	1,3	-0,5	-0,7	1,0	1,2
	18/19	0,8	-0,2	-0,1	0,4	-0,8	-0,3
Kraj Vysočina	14/15	0,7	-0,5	-0,2	-0,8	0,8	1,0
	15/16	1,2	-1,3	0,1	0,1	-0,1	-0,2
	16/17	-0,2	-0,6	-0,1	1,5	-0,6	-1,4
	17/18	0,1	2,1	0,0	-3,7	1,0	3,1
	18/19	-0,9	0,0	0,0	1,5	-0,5	-1,5
Jihomoravský kraj	14/15	0,6	0,7	-0,4	0,1	-1,1	0,2
	15/16	0,8	0,0	0,3	-1,4	0,3	1,1
	16/17	-0,4	0,3	0,2	-1,0	0,8	0,7
	17/18	0,4	0,0	-0,3	0,2	-0,2	0,1
	18/19	-0,2	-0,1	0,2	0,2	-0,1	-0,4
Olomoucký kraj	14/15	-0,1	1,0	-0,2	-1,0	0,2	1,2
	15/16	2,0	-1,4	-0,1	-0,2	-0,3	0,3
	16/17	-0,8	1,4	1,4	-1,3	-0,7	-0,2
	17/18	0,2	1,0	-0,6	-0,3	-0,3	0,9
	18/19	-1,5	1,4	-0,1	0,2	0,0	-0,1
Zlínský kraj	14/15	-0,6	0,9	-0,1	-0,2	0,0	0,4
	15/16	0,3	0,7	0,1	-1,7	0,6	1,6
	16/17	1,4	0,8	-0,1	-1,2	-0,9	1,3
	17/18	-0,4	-0,1	0,1	0,0	0,4	-0,1
	18/19	-0,3	-0,1	0,0	0,4	0,0	-0,3
Moravskoslezský k.	14/15	0,8	0,4	-0,2	-0,4	-0,6	0,6
	15/16	-0,4	1,6	0,3	-1,8	0,3	1,5
	16/17	0,2	0,1	-0,2	0,0	0,0	0,3
	17/18	-0,2	0,8	0,3	-0,7	-0,2	0,4
	18/19	-0,1	0,2	-0,2	-0,1	0,2	0,3
Česká republika	14/15	0,0	0,6	-0,1	-0,2	-0,3	0,3
	15/16	0,7	0,0	0,1	-0,9	0,1	0,8
	16/17	0,0	0,8	0,2	-0,7	-0,2	0,6
	17/18	-0,1	0,0	0,0	-0,1	0,1	0,1
	18/19	-0,1	0,4	-0,1	0,0	-0,2	0,1

Zvýraznění změn:
tučně jsou uvedeny hodnoty nárůstu větší-rovno 1,5 p. b.

zvýrazněním pole jsou uvedeny hodnoty menší-rovno - 1,5 p.b., tedy výrazný pokles

Obr. 6: Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 14/15 až 18/19

K rozvoji obecně odborného vzdělávání, jehož prvotním cílem je příprava žáků ke vstupu do terciárního vzdělávání, dochází i v oborech lyceí. Jejich podíl není zanedbatelný, také Národní strategický referenční rámec ČR 2007–2013 předpokládal jejich další rozšiřování. Ve školním roce 2008/09 bylo dosaženo 5% podílu lyceí v celku žáků vstupujících do středního vzdělávání, od roku 2012/13 je tento podíl stabilní, ale představuje pouze 3,8–3,9%. Je ovšem zřejmé, že se v některých krajích výrazně mění.

Z tabulky je zřejmé, že největší rozšíření mají lycea vedle Prahy v krajích Moravskoslezském a Středočeském, nejmenší pak v kraji Zlínském a Karlovarském.

Tab. 7: Počty a podíly žáků přijatých do oborů lyceí
denní studium - podíl z celkové počtu přijatých do SŠ po ZŠ

	2012/13		2013/14		2014/15		2015/16		2016/17		2017/18		2018/19	
Hl.m.Praha	676	5,1%	677	5,2%	769	5,8%	727	5,3%	786	5,5%	713	5,0%	778	5,4%
Středočeský kraj	431	4,5%	422	4,5%	373	4,0%	377	4,2%	397	4,3%	372	4,0%	434	4,6%
Jihočeský kraj	199	3,0%	254	3,9%	232	3,7%	251	3,9%	230	3,6%	237	3,8%	254	3,9%
Plzeňský kraj	197	3,8%	202	4,0%	191	3,6%	181	3,6%	206	3,9%	199	3,8%	203	3,8%
Karlovarský kraj	77	2,7%	51	1,8%	61	2,3%	86	3,2%	78	2,9%	58	2,1%	29	1,2%
Ústecký kraj	357	4,0%	285	3,3%	282	3,3%	292	3,5%	257	3,1%	279	3,4%	287	3,5%
Liberecký kraj	172	4,1%	183	4,6%	154	3,8%	154	3,8%	174	4,5%	176	4,5%	148	3,6%
Královéhradecký k.	247	4,1%	239	4,1%	241	4,1%	238	4,2%	259	4,6%	236	4,3%	213	4,0%
Pardubický kraj	214	4,2%	173	3,4%	182	3,5%	198	3,8%	188	3,7%	180	3,4%	158	3,0%
Kraj Vysočina	186	3,6%	189	3,7%	154	3,2%	147	3,1%	161	3,5%	141	3,0%	163	3,3%
Jihomoravský kraj	375	3,3%	333	3,0%	375	3,4%	380	3,5%	382	3,6%	385	3,6%	377	3,5%
Olomoucký kraj	252	3,8%	217	3,3%	218	3,4%	204	3,3%	215	3,4%	213	3,4%	164	2,6%
Zlínský kraj	62	1,1%	55	1,0%	50	0,9%	57	1,0%	54	0,9%	71	1,2%	70	1,2%
Moravskoslezský k.	553	4,3%	524	4,2%	513	4,3%	563	4,8%	521	4,6%	520	4,5%	569	4,9%
Česká republika	3998	3,9%	3804	3,8%	3795	3,8%	3855	3,9%	3908	3,9%	3780	3,8%	3847	3,8%

Údaje o počtech žáků **nově přijatých do 1. ročníků nástavbového studia** v jednotlivých krajích obsahuje **tabulka 8**, **do vyššího odborného studia tabulka 9**. V obou tabulkách jsou uvedeny vedle denního studia i hodnoty jiných forem vzdělávání (pod označením JFV).

Pro srovnávání jsou uvedeny hodnoty nárůstů mezi šk. r. 2016/17 a 2017/18 (sloupec „18/17“), a šk. r. 2017/2018 a 2018/2019 (sloupec „19/18“), ale jen v denním studiu. Poslední sloupec uvádí **podíl nově přijatých do denní formy nástavby z absolventů denní formy tříletých oborů** poskytujících výuční list v daném roce (tab. 8), v tabulce 9 je uvedeno, jaký je **podíl nově přijatých do denní formy vyššího odborného studia z maturantů** daného roku.

Podíly vyučených přecházejících do denního nástavbového studia se pohybují mezi hodnotami 9,8 až 29,3 %, jejich počty však výrazně klesají. Tento pokles vyplývá nejen z trvalého poklesu počtu absolventů učebních oborů, což je zase důsledkem postupného poklesu osob v populačních ročnících, ale i z obav z vysoké neúspěšnosti v jednotné části maturitní zkoušky. Největší podíly zájemců o nástavby jsou v Jihomoravském a Jihočeském kraji. Nízký podíl přecházejících do nástavby je zřejmý v krajích Královéhradeckém (9,8 %) a Karlovarském (11,3 %).

V **oborech VOŠ** dochází v průběhu pěti let k trvalému poklesu počtu nově přijatých, v posledních dvou letech nejvíce v Kraji Vysočina a Středočeském kraji. Podíl maturantů vstupujících do oborů VOŠ činí v tomto roce 9,2 %. Nejvyšší je tento podíl v Praze a v Plzeňském kraji, nejnižší v Kraji Vysočina a Středočeském kraji. Zde je ale nutné brát v úvahu, že se jedná o poměr přijatých do VOŠ v kraji k počtu maturantů na školách v kraji (podíl je tedy ovlivňován mezikrajovými přesuny, což zřejmě snižuje tento podíl např. ve Středočeském kraji). Pokles zájmu ovlivňuje i snadná dostupnost bakalářského vzdělávání na vysokých školách.

Tab.8: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků nástavbového studia pro absolventy 3letých učebních oborů

	šk.r. 2014/2015		šk.r. 2015/2016		šk.r. 2016/2017		šk.r. 2017/2018		šk.r. 2018/2019		Meziroční nárůst		Podíl z vyuč.
	denní	JFV	denní	JFV	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	18/17	19/18	
Hl.m.Praha	598	914	569	823	523	784	482	784	446	637	-7,8%	-7,5%	28,0%
Středočeský kraj	726	686	625	574	590	514	567	514	582	268	-3,9%	2,6%	27,1%
Jihočeský kraj	497	344	488	251	415	257	410	257	413	139	-1,2%	0,7%	28,9%
Plzeňský kraj	373	232	363	189	329	249	315	249	302	86	-4,3%	-4,1%	27,3%
Karlovarský kraj	143	54	131	52	94	125	94	125	60	47	0,0%	-36,2%	11,3%
Ústecký kraj	428	452	344	393	352	378	319	378	274	198	-9,4%	-14,1%	16,5%
Liberecký kraj	231	144	204	132	196	202	185	202	213	101	-5,6%	15,1%	25,3%
Královéhradecký k.	278	235	294	174	230	183	277	183	121	114	20,4%	-56,3%	9,8%
Pardubický kraj	340	81	301	93	340	98	298	98	266	77	-12,4%	-10,7%	22,2%
Kraj Vysočina	390	213	284	179	324	193	234	193	271	85	-27,8%	15,8%	20,9%
Jihomoravský kraj	717	325	665	386	613	335	600	335	638	127	-2,1%	6,3%	29,3%
Olomoucký kraj	479	185	473	286	467	296	425	296	400	120	-9,0%	-5,9%	27,3%
Zlínský kraj	365	185	361	145	331	176	325	176	306	112	-1,8%	-5,8%	25,1%
Moravskoslezský k.	731	811	700	718	640	628	579	628	565	327	-9,5%	-2,4%	23,8%
Česká republika	6296	4861	5802	4395	5444	4418	5110	4418	4857	2438	-6,1%	-5,0%	24,0%

Tab. 9: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků vyššího studia (bez konzervatoří)

	šk.r. 2014/2015		šk.r. 2015/2016		šk.r. 2016/2017		šk.r. 2017/2018		šk.r. 2018/2019		Meziroční nárůst		Podíl z matur.
	denní	JFV	denní	JFV	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	18/17	19/18	
Hl.m.Praha	1954	654	1770	664	1603	858	1373	858	1292	631	-14,3%	-5,9%	16,8%
Středočeský kraj	526	357	541	339	374	239	294	239	196	337	-21,4%	-33,3%	4,5%
Jihočeský kraj	484	207	382	209	312	137	264	137	218	118	-15,4%	-17,4%	6,7%
Plzeňský kraj	471	132	453	177	442	110	333	110	360	155	-24,7%	8,1%	13,9%
Karlovarský kraj	178	0	169	27	129	0	95	0	95	38	-26,4%	0,0%	8,6%
Ústecký kraj	533	409	437	404	347	342	322	342	239	329	-7,2%	-25,8%	7,2%
Liberecký kraj	158	0	124	0	80	8	87	8	102	0	8,8%	17,2%	5,4%
Královéhradecký k.	319	71	267	20	245	43	224	43	178	37	-8,6%	-20,5%	5,7%
Pardubický kraj	417	91	347	137	269	84	252	84	155	79	-6,3%	-38,5%	6,0%
Kraj Vysočina	347	175	305	281	230	174	177	174	102	181	-23,0%	-42,4%	4,0%
Jihomoravský kraj	863	260	825	234	683	264	596	264	601	198	-12,7%	0,8%	10,3%
Olomoucký kraj	435	165	380	131	371	77	342	77	308	101	-7,8%	-9,9%	9,2%
Zlínský kraj	339	64	286	96	229	36	141	36	189	20	-38,4%	34,0%	5,6%
Moravskoslezský k.	779	369	674	306	676	322	631	322	668	344	-6,7%	5,9%	11,0%
Česká republika	7803	2954	6960	3025	5990	2694	5131	2694	4703	2568	-14,3%	-8,3%	9,2%

Meziroční nárůst - je určen v denním studiu.

Podíl z .... - je pro šk.r. 2018/19.

4. Vývoj oborové struktury žáků ve středním a vyšším odborném vzdělávání

V tabulkách a obrázcích níže uvádíme počty a podíly žáků nově vstupujících do prvních ročníků v jednotlivých kategoriích odborného vzdělání v letech 2013/14 až 2018/19 v členění podle skupin oborů vzdělání.

V **grafech** jsou znázorněny **počty a podíly** žáků nově přijatých do prvních ročníků oborů poskytujících **střední vzdělání s výučním listem (H+E)**, **střední vzdělání s maturitní zkouškou (M a LO)** a všech **společně (H+E+M+LO)** – obrázky 7 až 14. Uvedení jak počtů, tak podílů považujeme za důležité pro znázornění vývoje i při výrazně se měnících stavech populace. Obrázky 15 až 18 ukazují počty přijatých do **nástavbového studia** a do oborů **vyššího odborného vzdělávání**. Veškerá data jsou rovněž přehledně uvedena v tabulkách 10 až 12. Grafy i údaje o počtech a podílech nově přijatých žáků do prvních ročníků zahrnují i žáky neveřejných škol (soukromých a církevních) a žáky se zdravotním postižením.

Množství hodnot v tabulkách a jejich znázornění v grafech umožňují nejrozličnějším způsobem porovnávat vývoj v jednotlivých kategoriích vzdělání a skupinách oborů. Zde uvádíme jen několik podstatných údajů o tom, kde dochází k významným změnám.

V oborech středního vzdělávání s výučním listem – po letech mírného poklesu počtů i podílů žáků začal v roce 2008/09 pravidelně narůstat podíl přijímaných žáků; tento vývoj se však zastavil v roce 2012 a od té doby došlo k poklesu o 2,8 p.b. Letošní pokles činí pouze 0,03 p.b.

V roce 2018/19 činí podíl nově přijatých 29,4 % z těch, kteří jsou nově přijati ze základního vzdělávání (v absolutních číslech 29 428 přijatých).

Významné je to, že se nezastavil nárůst v technických oborech, oproti minulému šk. r. (obr. 7 a 8, tab. 10) došlo k výraznému nárůstu ve skupině oborů Elektrotechnika (o 1,0 p.b.) a dále v oborech Zpracování dřeva a Potravinářství (o 0,5 a 0,4 p.b.). Po dlouhé době byl i nárůst ve skupině Stavebnictví (0,2 p.b.). Největší pokles byl překvapivě zaznamenán ve strojírenských oborech (-1,3 p.b.), v oborech gastronomických (-0,4 p.b.) a uměleckých (-0,2 p.b.). V ostatních skupinách oborů nepřesahuje pokles 0,1 p.b., v mnoha skupinách je změna nepatrná.

V **dlouhodobém porovnání** od roku 2013 jsou vysoké hodnoty nárůstu podílů znatelné u skupin oborů Elektrotechnika (2,2 p.b.) a Osobní služby (1,0 p.b.), velké snížení je pak zřejmé ve skupinách Gastronomie (-3,2 p.b., tj. 1400 žáků) a Stavebnictví (-2,9 p.b.). Tento vývoj ve skupinách s největšími změnami v podstatě odpovídá potřebám a situaci na trhu práce, znepokojivý je pokles ve stavebnictví a nárůst ve skupině Osobní služby.

V maturitních oborech kategorie M (vč. oborů lyceí) – zde pokračuje trend mírného nárůstu podílů nově přijatých, což je zřejmé jak z obr. 3b, tak i z následujících tabulek. Podíl žáků přijatých do maturitních oborů odborného vzdělání bez odborného výcviku vzrostl z 39,6 % v roce 2013/14 na hodnotu 41,5 % v letošním roce.

Největší meziroční **nárůst** vykazují skupiny Umění a užité umění (0,5 p.b.), Zdravotnictví (0,4 p.b.) a Informační technologie (0,6 p.b.), další, již menší, skupina Stavebnictví (0,3 p.b.).

Největší meziroční **pokles** vykazují skupiny Strojírenství (-0,5 p.b.), Zemědělství a lesnictví (0,4 p.b.), Informační obory (-0,2 p.b.) a Gastronomie, hotelnictví a turismus (-0,1 p.b.).

V **dlouhodobém pohledu** je nejvyšší nárůst u skupin Zdravotnictví (1,6 p.b.) a Umění a užité umění (1,3 p.b.). Výrazný dlouhodobý pokles je ve skupinách Gastronomie, hotelnictví a turismus (-1,5 p.b.), Zemědělství a lesnictví (-0,9 p.b.) a Ekonomika a administrativa (-0,4 p.b.).

V maturitních oborech kategorie LO (střední vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – obr. 11, 12) došlo po roce 2008 k postupnému poklesu, v letošním roce **klesl podíl nově přijatých žáků prvně pod 6 % na hodnotu 5,9 %**.

K nejvýraznějšímu **nárůstu** došlo ve skupině oborů Elektrotechnika (2,7 p.b.) a Speciální a interdisciplinární obory (1,3 p.b.), výjimečně **velký pokles** vykazuje skupina Osobní služby (-3,4 p.b.), pokles zaznamenala i skupina Strojírenství (-1,7 p.b.).

Skupina oborů Strojírenství ovšem zaznamenala vysoký nárůst v **pětiletém pohledu** (1,9 p.b.). Největší nárůst však byl ve skupině oborů Elektrotechnika (3,3 p.b.), naopak největší pokles vykazují početná skupina Osobní služby (−3,0 p.b.) a skupina Obchod (−2,3 p.b.). Významný pokles v pětiletém období vykazuje i skupina Gastronomie, hotelnictví a turismus (−1,6 p.b.).

Vývoj celkového počtu a podílu žáků přijatých ve všech kategoriích, do kterých vstupují žáci ze základního vzdělávání (**E+H+LO+M**), je dobře zřetelný v grafech na obr. 13 a 14, kde je zřejmé, že se poklesy a nárůsty v různých kategoriích vyrovnávají.

V meziročním srovnání je významný pouze **nárůst podílů** žáků připravovaných ve skupinách oborů Elektrotechnika (0,5 p.b.) a Umění a užité umění (0,3 p.b.).

K významnějšímu meziročnímu **poklesu podílů** dochází u skupin Strojírenství (−1,0 p.b.) a Osobní služby (0,4 p.b.).

Zajímavý je i **dlouhodobý pohled**, který ukazuje **významné nárůsty** skupin oborů Zdravotnictví (1,3 p.b.), Elektrotechnika (1,2 p.b.) a Umění a užité umění (0,9 p.b.). **Největší poklesy** v pětiletém pohledu vykazují skupiny Gastronomie, hotelnictví a turismus (−2,4 p.b.) a Stavebnictví (−1,3 p.b.).

Všechny dlouhodobé změny se vztahují k rozdílu mezi roky 2013/14 až 2018/19. V absolutních počtech došlo v tomto období k poklesu nově přijatých ze základních škol do odborného vzdělávání o 1,2 tisíce žáků (z 78 112 na 76 894 žáků).

V gymnaziální přípravě se v daném pětiletém období zvýšil počet přijatých a přecházejících do 2. stupně o 161 žáků (z 22 175 na 22 336).

Od roku 2007 do současnosti došlo ke snížení počtu nově přijatých o 21 tisíc žáků.

V nástavbovém vzdělávání (obr. 15 a 16) **dochází v celku k meziročnímu poklesu** o 253 nově přijatých, což odráží jednak pokles populačního ročníku, ale i vliv problémů s úspěšností u maturitní zkoušky v jejím novém pojetí.

Největší **meziroční nárůst** podílů vykazují skupiny oborů Elektrotechnika (0,8 p.b.) a Strojírenství (0,7 p.b.).

K **poklesu** podílů nově přijatých došlo ve skupinách Podnikání v oborech (−1,0 p.b.) a Gastronomie, hotelnictví a turismus (−0,5 p.b.). Podíl přijatých do skupiny Podnikání v oborech dosahuje 65 % všech nově přijatých v nástavbovém studiu, což je dáno tím, že při velké rozptýlenosti výuky učebních oborů na mnoha školách je to často jediná možnost, jak vytvořit dostatečně velkou třídu ze zájemců o nástavbové studium z různých oborů. Na druhé straně je výhodou příprava vyučených k budoucímu podnikání a zvýšení jejich vzdělanostní úrovně.

Podíváme-li se na **vývoj z dlouhodobého pohledu**, je zřejmý nárůst skupiny Strojírenství (2,1 p.b.) a Podnikání v oborech (1,8 p.b.). K poklesu došlo zejména ve skupinách Gastronomie, hotelnictví a turismus (−2,7 p.b.) a Stavebnictví (−1,5 p.b.).

Ve vyšším odborném vzdělávání (obr. 17 a 18) jsou do roku 2013 počty nově přijímaných v denním i jiných formách studia víceméně stabilní, v následujících letech je zřejmý výrazný pokles.

Situace v podílech se mění poměrně výrazně a různorodě, v současné době je **meziroční nárůst** vykazován ve skupinách oborů Umění a užité umění (2,1 p.b.) a Elektrotechnika (0,8 p.b.).

K **poklesu** došlo zejména u skupin Ekonomika a administrativa (−1,3 p.b.) a Zdravotnictví (−0,8 p.b.).

Největší nárůst v **dlouhodobém pohledu** je u skupin Umění a užité umění (7,6 p.b.) a Zdravotnictví (3,1 p.b.), k největšímu poklesu došlo u skupin oborů Ekonomika a administrativa (−4,9 p.b.) a Právní a veřejnosprávní činnosti (−1,8 p.b.).

Tab. 10: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání

Stav k 15. 10. příslušného roku

Denní studium	Střední vzdělávání s výučním listem - E + H											
	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	24	0,1%	12	0,0%	13	0,0%	27	0,1%	11	0,0%	11	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	6682	21,2%	6759	21,7%	6657	22,1%	6516	22,2%	6567	22,4%	6207	21,1%
26 Elektr.,telekom.a VT	2117	6,7%	2116	6,8%	2169	7,2%	2171	7,4%	2338	8,0%	2635	9,0%
28 Tech.chemie a ch.sil.	145	0,5%	164	0,5%	152	0,5%	140	0,5%	119	0,4%	126	0,4%
29 Potravinářství a p.ch.	2495	7,9%	2621	8,4%	2478	8,2%	2379	8,1%	2447	8,4%	2575	8,8%
31 Text.výr.a oděvnictví	105	0,3%	138	0,4%	141	0,5%	103	0,4%	112	0,4%	142	0,5%
32 Kožed.a obuv.-plast	6	0,0%	20	0,1%	28	0,1%	31	0,1%	17	0,1%	22	0,1%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	1439	4,6%	1424	4,6%	1313	4,4%	1351	4,6%	1441	4,9%	1597	5,4%
34 Polygrafie a další	145	0,5%	182	0,6%	192	0,6%	170	0,6%	226	0,8%	223	0,8%
36 Stavebnictví, g.a k.	3327	10,5%	2773	8,9%	2443	8,1%	2371	8,1%	2198	7,5%	2259	7,7%
37 Doprava a spoje	79	0,3%	96	0,3%	80	0,3%	85	0,3%	104	0,4%	64	0,2%
39 Spec.a interd.ob.	163	0,5%	124	0,4%	105	0,3%	115	0,4%	125	0,4%	101	0,3%
41 Zemědělství a lesn.	3146	10,0%	3065	9,8%	3179	10,6%	3111	10,6%	2969	10,1%	3000	10,2%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	310	1,0%	416	1,3%	371	1,2%	394	1,3%	452	1,5%	466	1,6%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	6420	20,3%	6260	20,1%	5996	19,9%	5509	18,8%	5118	17,5%	5039	17,1%
66 Obchod	1870	5,9%	1803	5,8%	1835	6,1%	1693	5,8%	1815	6,2%	1785	6,1%
68 Právní a veřejn.činn.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.	2425	7,7%	2558	8,2%	2430	8,1%	2559	8,7%	2581	8,8%	2554	8,7%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	398	1,3%	362	1,2%	301	1,0%	299	1,0%	273	0,9%	333	1,1%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	270	0,9%	261	0,8%	235	0,8%	262	0,9%	344	1,2%	289	1,0%
Celkový součet	31566	100,0%	31154	100,0%	30118	100,0%	29286	100,0%	29257	100,0%	29428	100,0%

Denní studium	Střední vzdělávání s maturitní zkouškou (odborné) - M											
	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	426	1,1%	368	0,9%	370	0,9%	325	0,8%	317	0,8%	307	0,7%
18 Informatické obory	3831	9,6%	3697	9,2%	3710	9,2%	3688	9,0%	3961	9,7%	3950	9,5%
21 Hornictví, hutn.a slév.	12	0,0%	19	0,0%	11	0,0%	0	0,0%	14	0,0%	11	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	2525	6,3%	2699	6,7%	2754	6,9%	2900	7,1%	2639	6,4%	2452	5,9%
26 Elektr.,telekom.a VT	2267	5,7%	2415	6,0%	2331	5,8%	2328	5,7%	2470	6,0%	2500	6,0%
28 Tech.chemie a ch.sil.	551	1,4%	610	1,5%	580	1,4%	601	1,5%	595	1,5%	577	1,4%
29 Potravinářství a p.ch.	204	0,5%	220	0,5%	191	0,5%	225	0,6%	206	0,5%	189	0,5%
31 Text.výr.a oděvnictví	115	0,3%	114	0,3%	82	0,2%	101	0,2%	105	0,3%	102	0,2%
32 Kožed.a obuv.-plast	18	0,0%	10	0,0%	28	0,1%	27	0,1%	22	0,1%	11	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	138	0,3%	95	0,2%	127	0,3%	89	0,2%	115	0,3%	131	0,3%
34 Polygrafie a další	195	0,5%	209	0,5%	174	0,4%	231	0,6%	190	0,5%	185	0,4%
36 Stavebnictví, g.a k.	2090	5,2%	1968	4,9%	1866	4,6%	1912	4,7%	1916	4,7%	2065	5,0%
37 Doprava a spoje	888	2,2%	918	2,3%	839	2,1%	881	2,2%	904	2,2%	911	2,2%
39 Spec.a interd.ob.	238	0,6%	306	0,8%	282	0,7%	278	0,7%	296	0,7%	286	0,7%
41 Zemědělství a lesn.	1671	4,2%	1625	4,0%	1577	3,9%	1504	3,7%	1499	3,7%	1366	3,3%
43 Veterinářství a v.p.	545	1,4%	567	1,4%	599	1,5%	632	1,5%	633	1,5%	604	1,5%
53 Zdravotnictví	2850	7,1%	2806	6,9%	2801	7,0%	3015	7,4%	3437	8,4%	3636	8,8%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	6696	16,7%	6556	16,2%	6462	16,1%	6565	16,1%	6567	16,0%	6774	16,3%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	3373	8,4%	3301	8,2%	3288	8,2%	3108	7,6%	2892	7,1%	2883	6,9%
66 Obchod	50	0,1%	64	0,2%	72	0,2%	71	0,2%	75	0,2%	64	0,2%
68 Právní a veřejn.činn.	2498	6,2%	2638	6,5%	2905	7,2%	3171	7,8%	2936	7,2%	3037	7,3%
69 Osobní a prov.sl.	52	0,1%	51	0,1%	30	0,1%	52	0,1%	56	0,1%	52	0,1%
72 Public.,knihov.a inf.	174	0,4%	215	0,5%	169	0,4%	166	0,4%	169	0,4%	163	0,4%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	2572	6,4%	2639	6,5%	2552	6,4%	2565	6,3%	2509	6,1%	2559	6,2%
78 Obecně odborná př.	3804	9,5%	3795	9,4%	3855	9,6%	3908	9,6%	3780	9,2%	3847	9,3%
82 Umění a užité umění	2277	5,7%	2488	6,2%	2527	6,3%	2488	6,1%	2623	6,4%	2888	7,0%
Celkový součet	40060	100,0%	40393	100,0%	40182	100,0%	40831	100,0%	40926	100,0%	41550	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci se zdravotním postižením

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání

Tab. 11: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání

Stav k 15.10. příslušného roku

Denní studium		Střední vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem - L0											
		2013		2014		2015		2016		2017		2018	
Skup.ob.		počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.		40	0,6%	45	0,7%	25	0,4%	24	0,4%	14	0,2%	14	0,2%
23 Strojírenství a str.výr.		1639	25,3%	1725	28,1%	1756	28,1%	1865	31,1%	1760	28,9%	1607	27,2%
26 Elektr.,telekom.a VT		1131	17,4%	1089	17,7%	1098	17,6%	1068	17,8%	1099	18,0%	1228	20,8%
28 Tech.chemie a ch.sil.		58	0,9%	46	0,7%	57	0,9%	70	1,2%	60	1,0%	42	0,7%
29 Potravinářství a p.ch.		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
31 Text.výr.a oděvnictví		7	0,1%	5	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	3	0,1%
32 Kožed.a obuv.-plast		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.		26	0,4%	27	0,4%	38	0,6%	17	0,3%	16	0,3%	43	0,7%
34 Polygrafie a další		444	6,8%	418	6,8%	438	7,0%	429	7,1%	414	6,8%	440	7,4%
36 Stavebnictví, g.a k.		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
37 Doprava a spoje		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
39 Spec.a interd.ob.		943	14,5%	864	14,1%	793	12,7%	777	12,9%	832	13,6%	885	15,0%
41 Zemědělství a lesn.		54	0,8%	66	1,1%	60	1,0%	67	1,1%	84	1,4%	83	1,4%
43 Veterinářství a v.p.		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
61 Filozofie, teologie		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.		593	9,1%	551	9,0%	508	8,1%	428	7,1%	432	7,1%	445	7,5%
66 Obchod		309	4,8%	265	4,3%	267	4,3%	180	3,0%	197	3,2%	147	2,5%
68 Právní a veřejn.činn.		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.		1011	15,6%	811	13,2%	977	15,6%	872	14,5%	978	16,0%	746	12,6%
72 Public.,knihov.a inf.		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
78 Obecně odborná př.		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění		231	3,6%	233	3,8%	231	3,7%	208	3,5%	213	3,5%	233	3,9%
Celkový součet		6486	100,0%	6145	100,0%	6248	100,0%	6005	100,0%	6099	100,0%	5916	100,0%

Denní studium Střední vzdělávání s vyučným listem a maturitní zkouškou pro absol. zákl. školy (E+H+M+L0)

Denní studium		Střední vzdělávání s vyučným listem a maturitní zkouškou pro absol. zákl. školy (E+H+M+L0)											
		2013		2014		2015		2016		2017		2018	
Skup.ob.		počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP		426	0,5%	368	0,5%	370	0,5%	325	0,4%	317	0,4%	307	0,4%
18 Informatické obory		3831	4,9%	3697	4,8%	3710	4,8%	3688	4,8%	3961	5,2%	3950	5,1%
21 Hornictví, hutn.a slév.		76	0,1%	76	0,1%	49	0,1%	51	0,1%	39	0,1%	36	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.		10846	13,9%	11183	14,4%	11167	14,6%	11281	14,8%	10966	14,4%	10266	13,4%
26 Elektr.,telekom.a VT		5515	7,1%	5620	7,2%	5598	7,3%	5567	7,3%	5907	7,7%	6363	8,3%
28 Tech.chemie a ch.sil.		754	1,0%	820	1,1%	789	1,0%	811	1,1%	774	1,0%	745	1,0%
29 Potravinářství a p.ch.		2699	3,5%	2841	3,7%	2669	3,5%	2604	3,4%	2653	3,5%	2764	3,6%
31 Text.výr.a oděvnictví		227	0,3%	257	0,3%	223	0,3%	204	0,3%	217	0,3%	247	0,3%
32 Kožed.a obuv.-plast		24	0,0%	30	0,0%	56	0,1%	58	0,1%	39	0,1%	33	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.		1603	2,1%	1546	2,0%	1478	1,9%	1457	1,9%	1572	2,1%	1771	2,3%
34 Polygrafie a další		784	1,0%	809	1,0%	804	1,1%	830	1,1%	830	1,1%	848	1,1%
36 Stavebnictví, g.a k.		5417	6,9%	4741	6,1%	4309	5,6%	4283	5,6%	4114	5,4%	4324	5,6%
37 Doprava a spoje		967	1,2%	1014	1,3%	919	1,2%	966	1,3%	1008	1,3%	975	1,3%
39 Spec.a interd.ob.		1344	1,7%	1294	1,7%	1180	1,5%	1170	1,5%	1253	1,6%	1272	1,7%
41 Zemědělství a lesn.		4871	6,2%	4756	6,1%	4816	6,3%	4682	6,2%	4552	6,0%	4449	5,8%
43 Veterinářství a v.p.		545	0,7%	567	0,7%	599	0,8%	632	0,8%	633	0,8%	604	0,8%
53 Zdravotnictví		3160	4,0%	3222	4,1%	3172	4,1%	3409	4,5%	3889	5,1%	4102	5,3%
61 Filozofie, teologie		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.		6696	8,6%	6556	8,4%	6462	8,4%	6565	8,6%	6567	8,6%	6774	8,8%
64 Podnikání v ob.		0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.		10386	13,3%	10112	13,0%	9792	12,8%	9045	11,9%	8442	11,1%	8367	10,9%
66 Obchod		2229	2,9%	2132	2,7%	2174	2,8%	1944	2,6%	2087	2,7%	1996	2,6%
68 Právní a veřejn.činn.		2498	3,2%	2638	3,4%	2905	3,8%	3171	4,2%	2936	3,8%	3037	3,9%
69 Osobní a prov.sl.		3488	4,5%	3420	4,4%	3437	4,5%	3483	4,6%	3615	4,7%	3352	4,4%
72 Public.,knihov.a inf.		174	0,2%	215	0,3%	169	0,2%	166	0,2%	169	0,2%	163	0,2%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.		2970	3,8%	3001	3,9%	2853	3,7%	2864	3,8%	2782	3,6%	2892	3,8%
78 Obecně odborná př.		3804	4,9%	3795	4,9%	3855	5,0%	3908	5,1%	3780	5,0%	3847	5,0%
82 Umění a užité umění		2778	3,6%	2982	3,8%	2993	3,9%	2958	3,9%	3180	4,2%	3410	4,4%
Celkový součet		78112	100,0%	77692	100,0%	76548	100,0%	76122	100,0%	76282	100,0%	76894	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci se zdravotním postižením

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání a žáci nástavbového studia

Tab. 12: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání

Stav k 15.10. příslušného roku

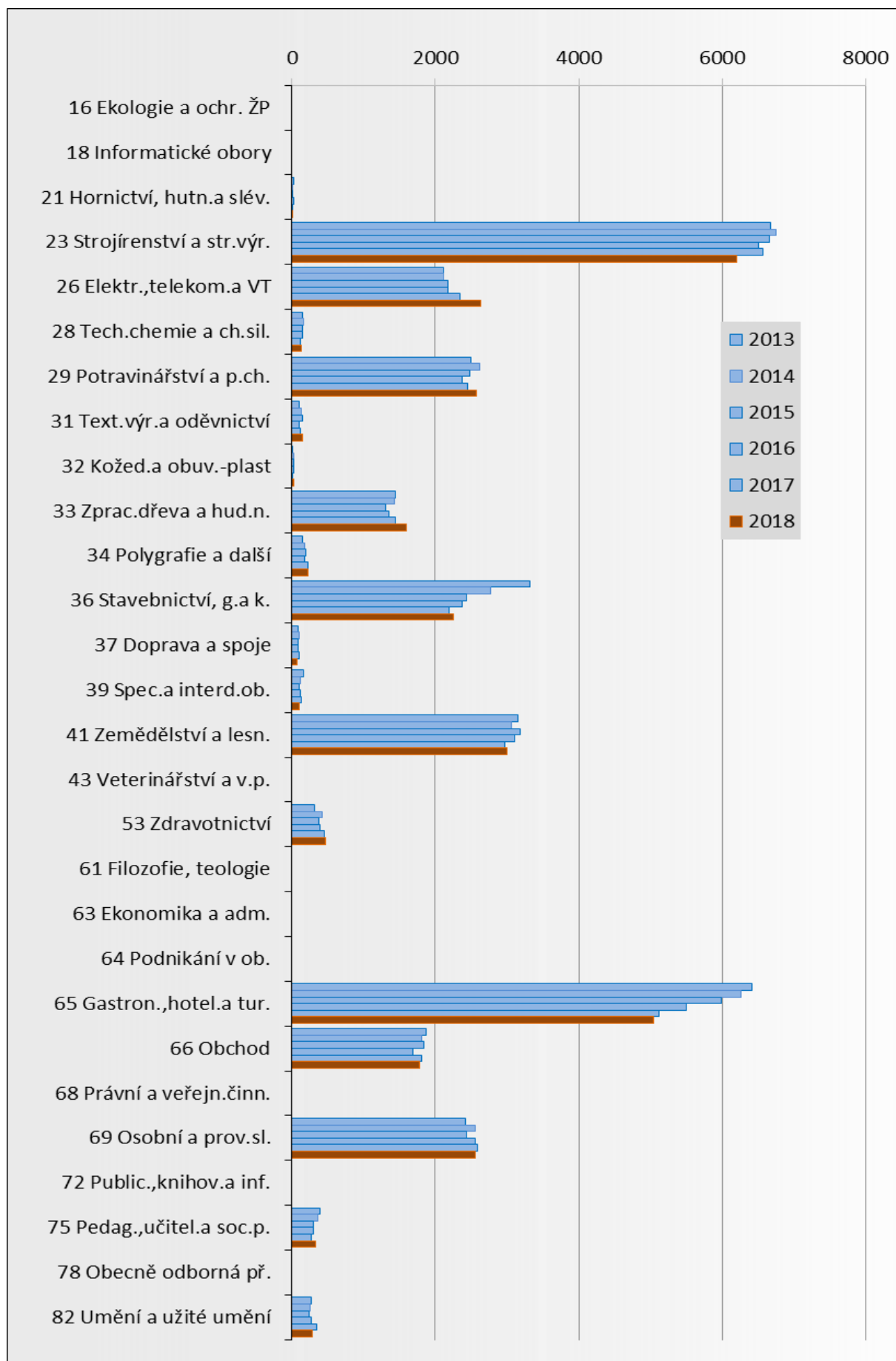
Skup.ob.	Denní studium Střední vzdělávání s maturitní zkouškou - nástavbové studium - L5											
	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojrenství a str.výr.	590	8,4%	567	9,0%	528	9,1%	514	9,4%	503	9,8%	511	10,5%
26 Elektr.,telekom.a VT	367	5,2%	360	5,7%	318	5,5%	294	5,4%	254	5,0%	279	5,7%
28 Tech.chemie a ch.sil.	0	0,0%	0	0,0%	9	0,2%	4	0,1%	7	0,1%	5	0,1%
29 Potravinářství a p.ch.	57	0,8%	42	0,7%	55	0,9%	41	0,8%	43	0,8%	30	0,6%
31 Text.výr.a oděvnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	190	2,7%	146	2,3%	130	2,2%	137	2,5%	113	2,2%	116	2,4%
34 Polygrafie a další	12	0,2%	0	0,0%	0	0,0%	7	0,1%	22	0,4%	8	0,2%
36 Stavebnictví, g.a k.	277	3,9%	206	3,3%	230	4,0%	189	3,5%	126	2,5%	118	2,4%
37 Doprava a spoje	23	0,3%	15	0,2%	13	0,2%	22	0,4%	20	0,4%	13	0,3%
39 Spec.a interd.ob.	107	1,5%	109	1,7%	68	1,2%	87	1,6%	63	1,2%	76	1,6%
41 Zemědělství a lesn.	109	1,5%	100	1,6%	77	1,3%	74	1,4%	71	1,4%	85	1,8%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	44	0,6%	58	0,9%	40	0,7%	29	0,5%	45	0,9%	26	0,5%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	4413	62,7%	3978	63,2%	3681	63,4%	3545	65,1%	3346	65,5%	3134	64,5%
65 Gastron.,hotel.a tur.	542	7,7%	434	6,9%	403	6,9%	255	4,7%	282	5,5%	244	5,0%
66 Obchod	112	1,6%	106	1,7%	68	1,2%	65	1,2%	30	0,6%	55	1,1%
68 Právní a veřejn.činn.	60	0,9%	50	0,8%	49	0,8%	40	0,7%	31	0,6%	19	0,4%
69 Osobní a prov.sl.	93	1,3%	90	1,4%	98	1,7%	100	1,8%	115	2,3%	117	2,4%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedagog.,učitel.a soc.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	40	0,6%	35	0,6%	35	0,6%	41	0,8%	39	0,8%	21	0,4%
Celkový součet	7036	100,0%	6296	100,0%	5802	100,0%	5444	100,0%	5110	100,0%	4857	100,0%

Skup.ob.	Denní studium Vyšší odborné vzdělávání - N											
	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	33	0,4%	24	0,3%	15	0,2%	11	0,2%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojrenství a str.výr.	196	2,1%	188	2,2%	119	1,6%	97	1,5%	121	2,1%	92	1,7%
26 Elektr.,telekom.a VT	473	5,2%	392	4,7%	322	4,3%	363	5,5%	245	4,3%	271	5,0%
28 Tech.chemie a ch.sil.	27	0,3%	14	0,2%	13	0,2%	11	0,2%	14	0,2%	8	0,1%
29 Potravinářství a p.ch.	45	0,5%	40	0,5%	28	0,4%	32	0,5%	12	0,2%	22	0,4%
31 Text.výr.a oděvnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	39	0,4%	38	0,5%	21	0,3%	22	0,3%	27	0,5%	24	0,4%
34 Polygrafie a další	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
36 Stavebnictví, g.a k.	143	1,6%	106	1,3%	107	1,4%	103	1,6%	76	1,3%	36	0,7%
37 Doprava a spoje	93	1,0%	114	1,4%	104	1,4%	103	1,6%	72	1,3%	65	1,2%
39 Spec.a interd.ob.	144	1,6%	109	1,3%	94	1,2%	75	1,1%	51	0,9%	24	0,4%
41 Zemědělství a lesn.	205	2,2%	135	1,6%	129	1,7%	82	1,2%	64	1,1%	61	1,1%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	1886	20,6%	1993	23,7%	1876	24,9%	1566	23,7%	1414	24,6%	1274	23,7%
61 Filozofie, teologie	24	0,3%	11	0,1%	20	0,3%	10	0,2%	10	0,2%	10	0,2%
63 Ekonomika a adm.	1135	12,4%	943	11,2%	824	10,9%	643	9,7%	506	8,8%	403	7,5%
64 Podnikání v ob.	412	4,5%	356	4,2%	260	3,5%	236	3,6%	233	4,0%	193	3,6%
65 Gastron.,hotel.a tur.	619	6,8%	595	7,1%	551	7,3%	470	7,1%	398	6,9%	373	6,9%
66 Obchod	79	0,9%	61	0,7%	54	0,7%	47	0,7%	25	0,4%	19	0,4%
68 Právní a veřejn.činn.	709	7,8%	654	7,8%	555	7,4%	457	6,9%	340	5,9%	321	6,0%
69 Osobní a prov.sl.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
72 Public.,knihov.a inf.	279	3,1%	248	2,9%	225	3,0%	202	3,1%	167	2,9%	176	3,3%
74 Těles.kult.,tělov.,sport	0	0,0%	0	0,0%	8	0,1%	11	0,2%	11	0,2%	9	0,2%
75 Pedagog.,učitel.a soc.p.	1511	16,5%	1378	16,4%	1230	16,3%	995	15,0%	963	16,7%	936	17,4%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	1092	11,9%	1014	12,1%	977	13,0%	1076	16,3%	1008	17,5%	1051	19,6%
Celkový součet	9144	100,0%	8413	100,0%	7532	100,0%	6612	100,0%	5757	100,0%	5368	100,0%

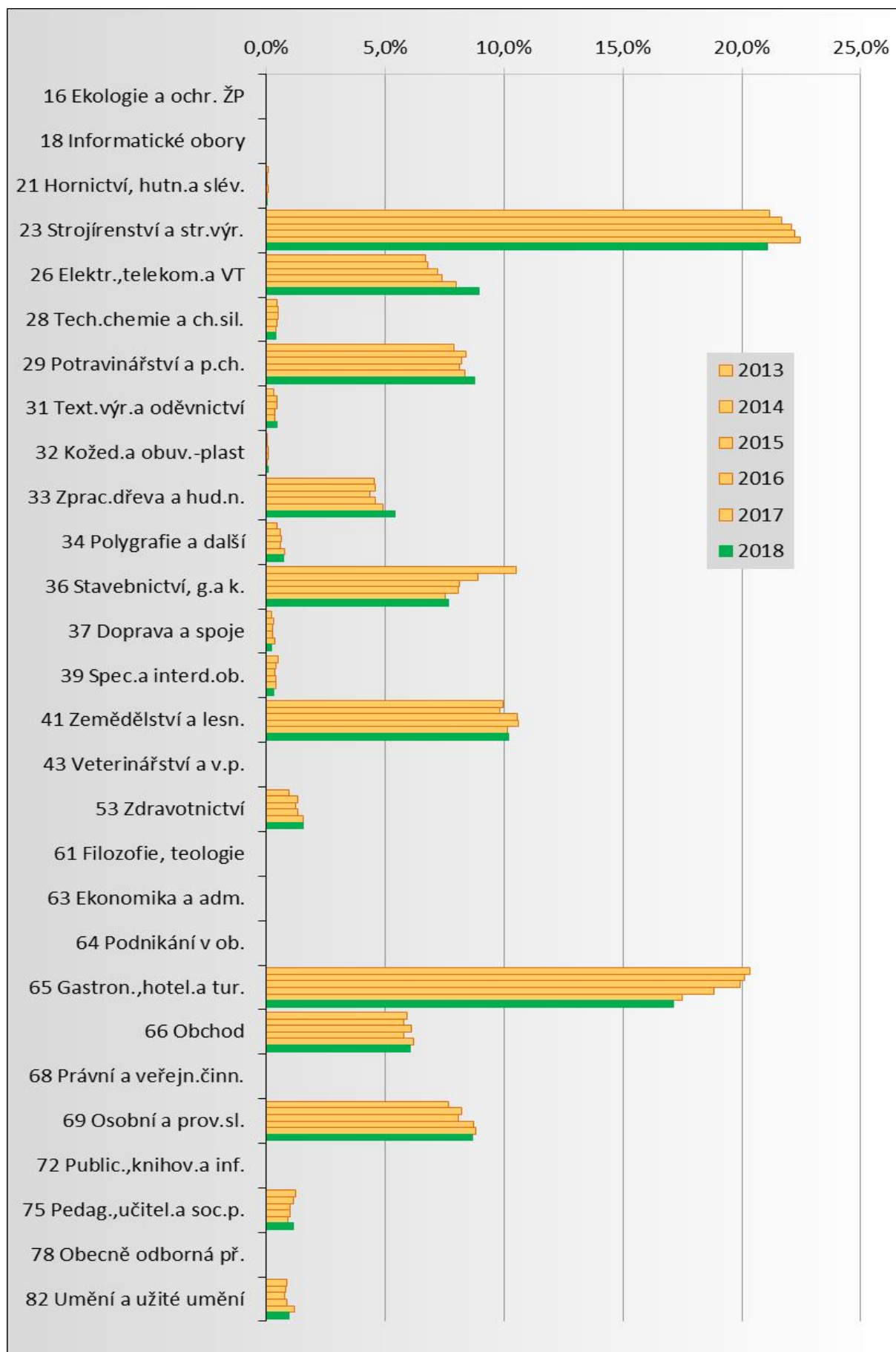
Ve vyšším odborném vzdělávání jsou zahrnuti i žáci vyššího odborného vzdělávání v konzervatoři

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání

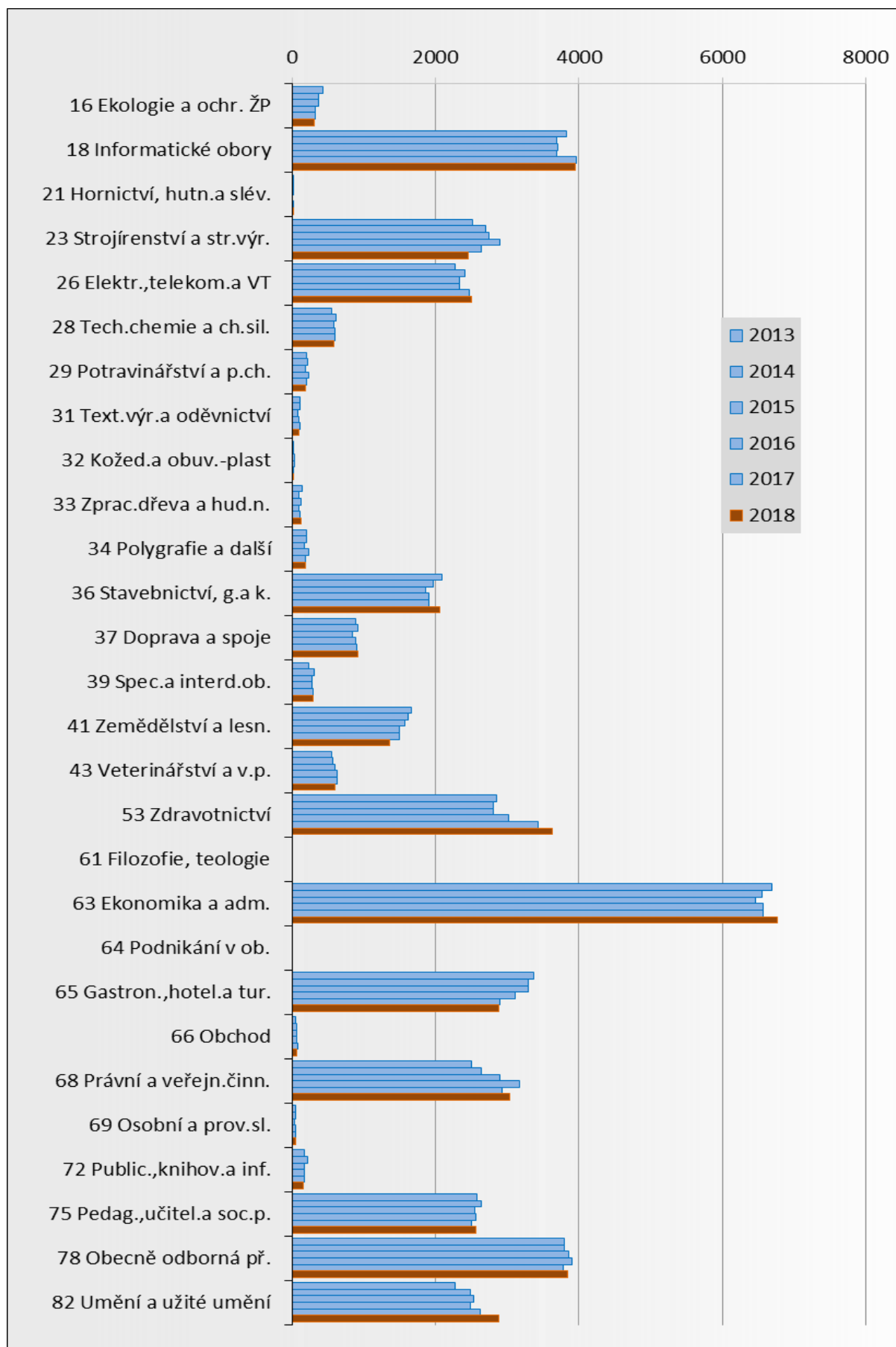
Obr. 7: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem – H a E

Obr. 8: Podíly žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem – H a E

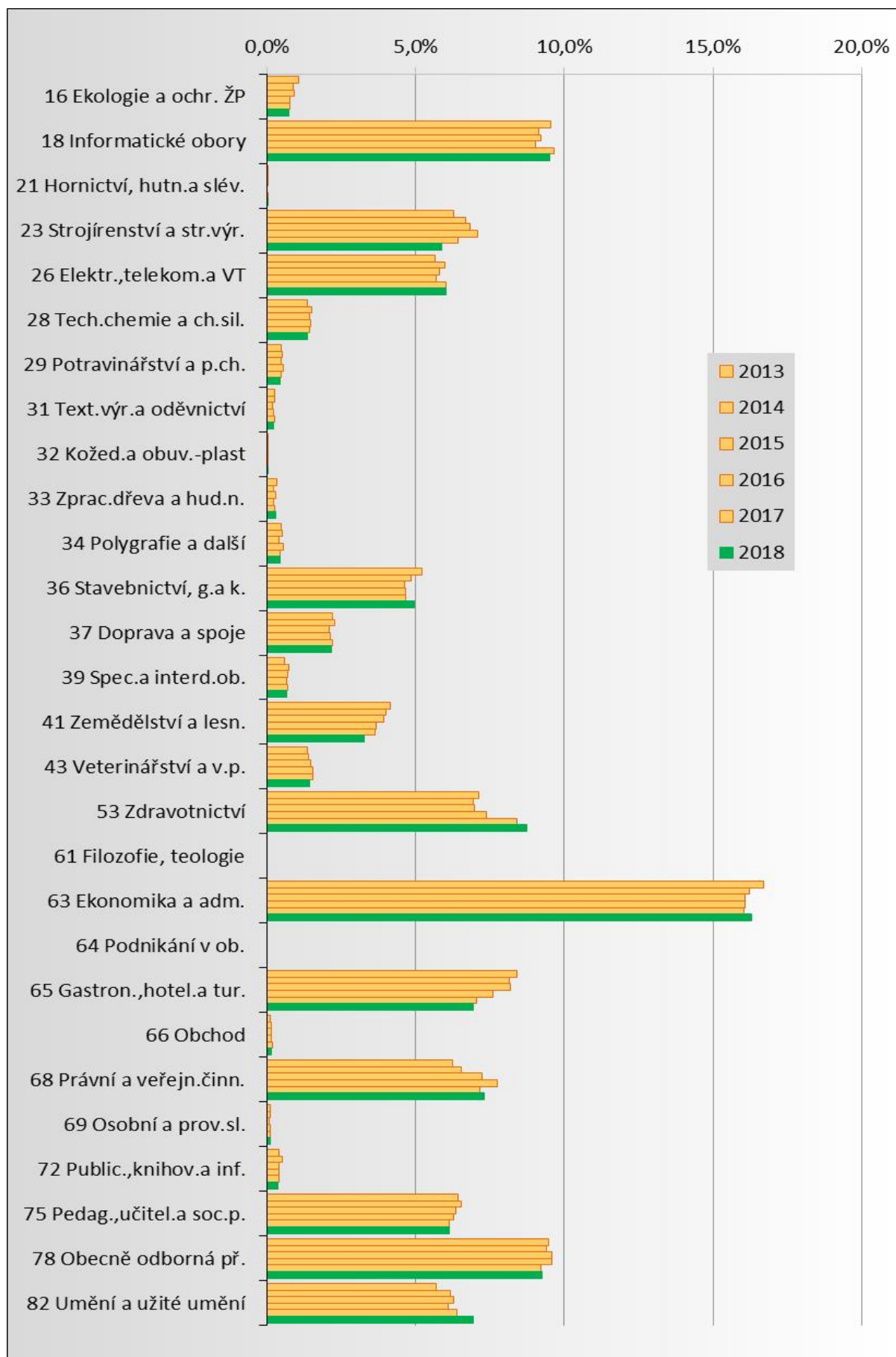

Obr. 9: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou – M

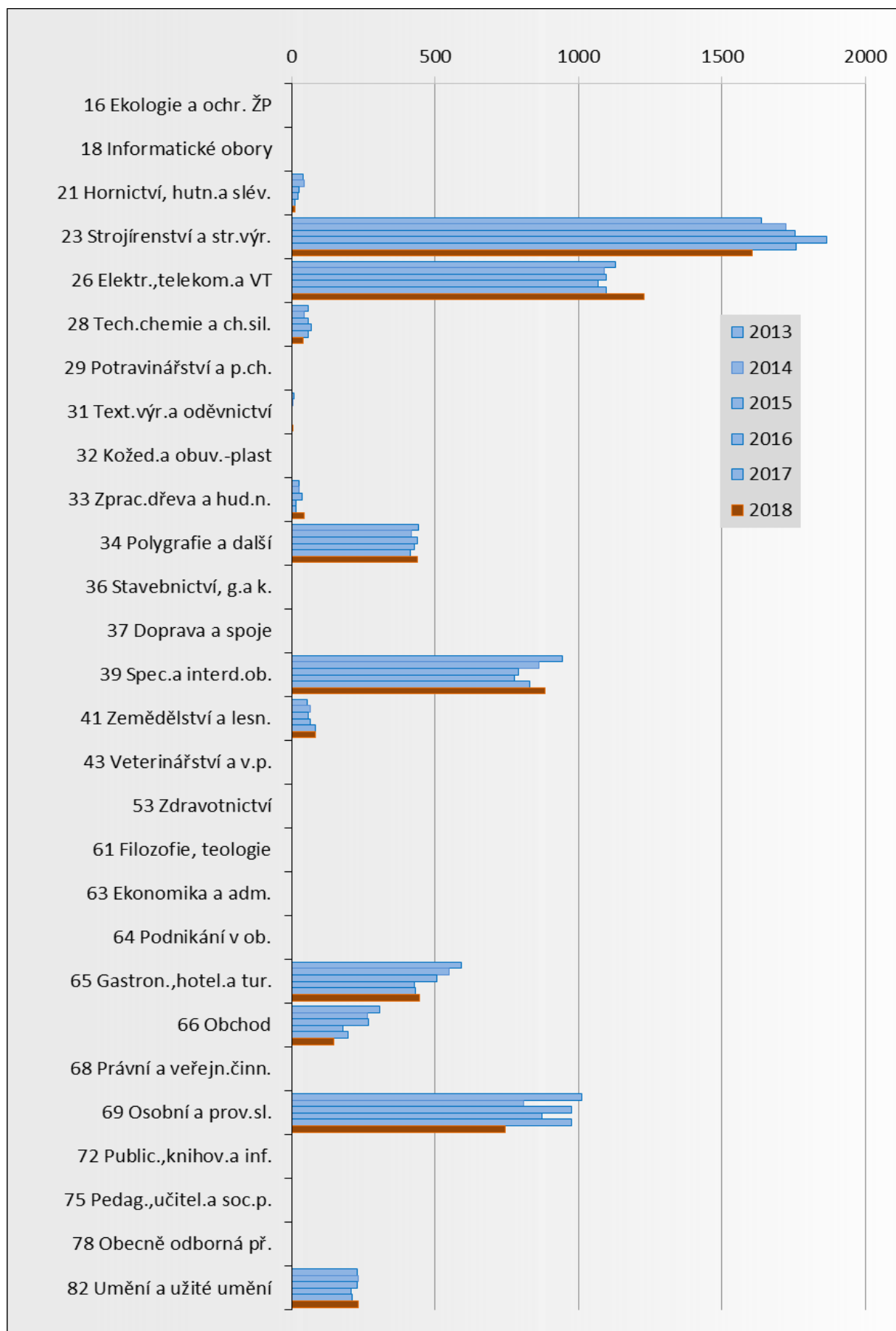

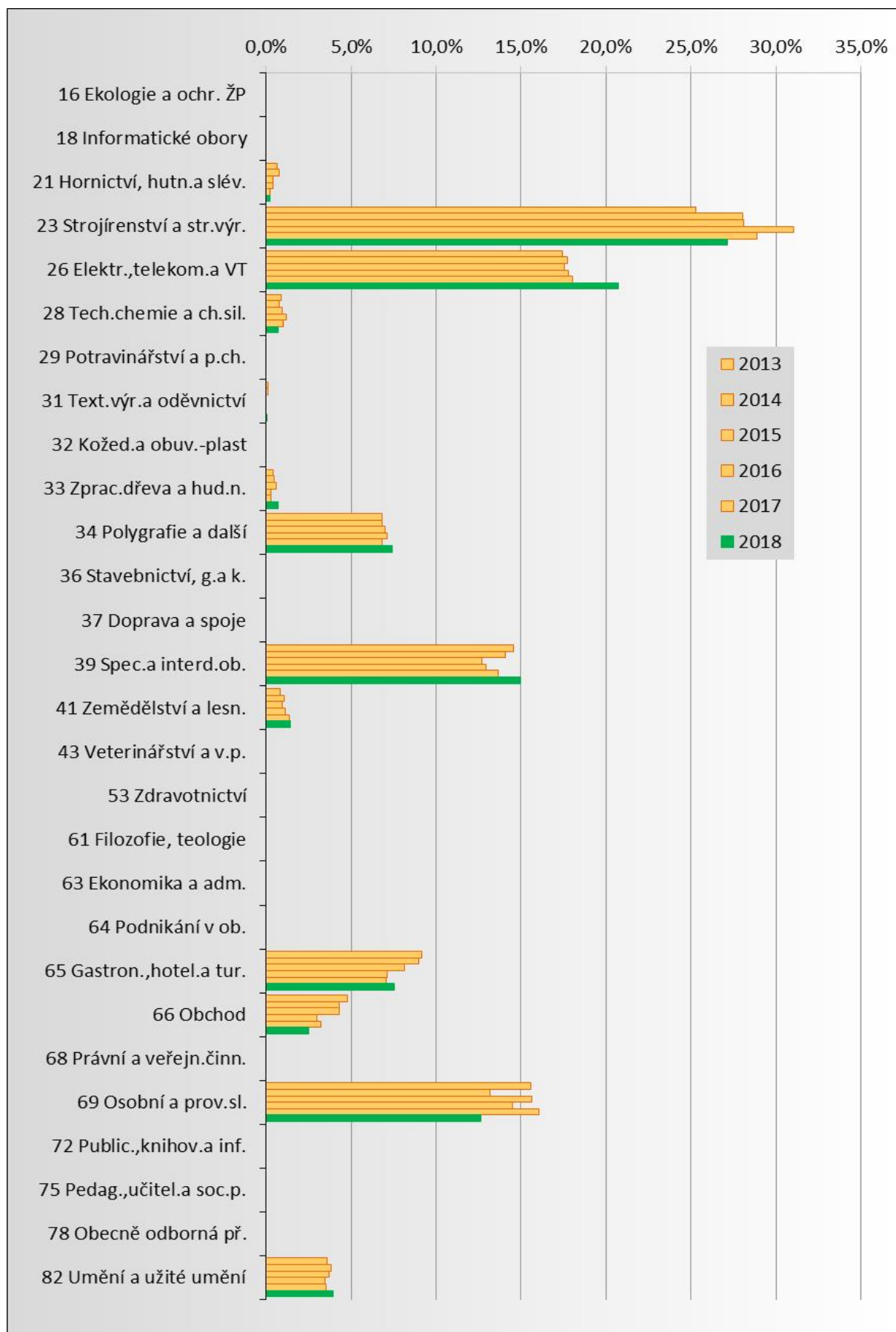
Obr. 10: Podíly žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou – M

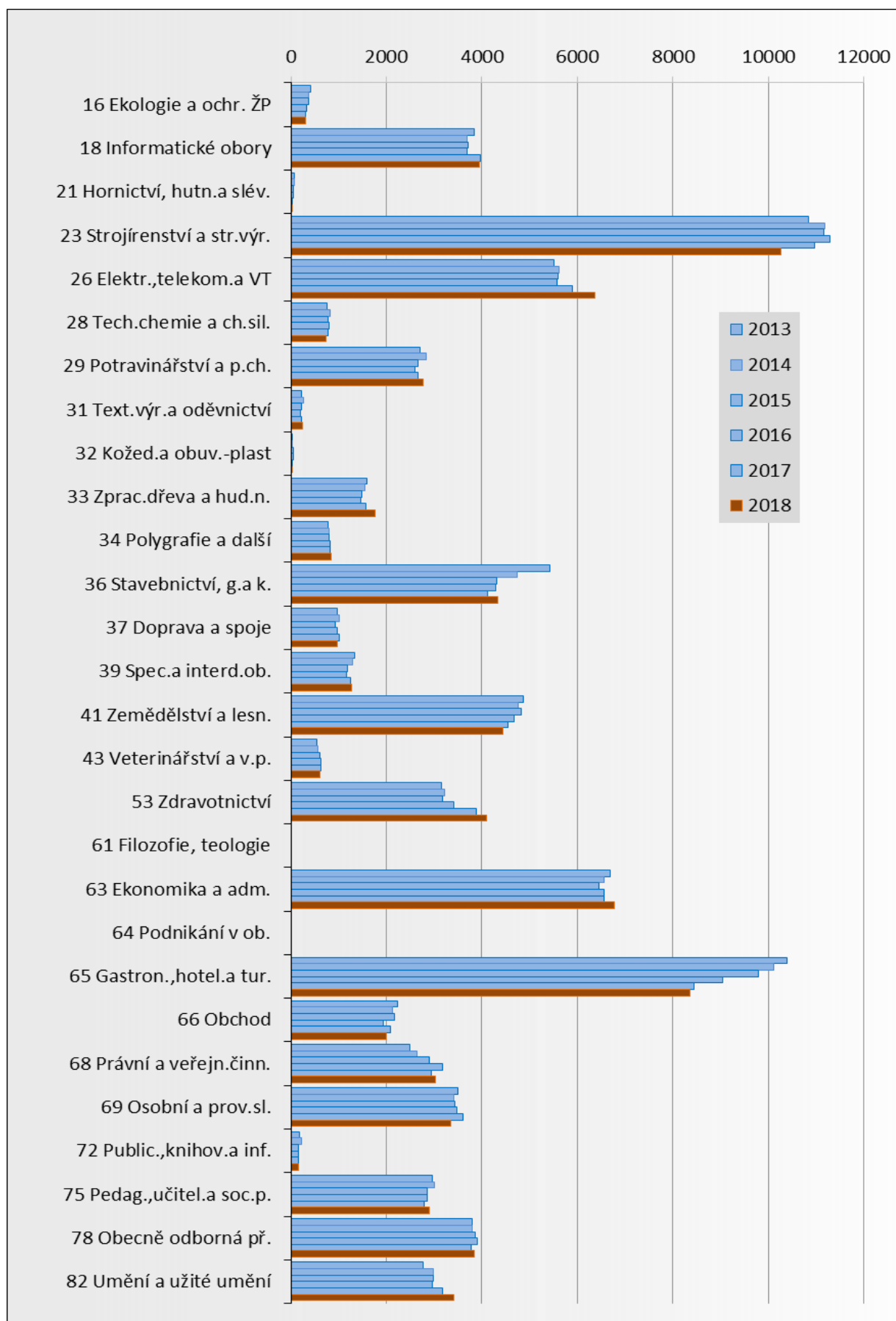
Obr. 11: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – L0

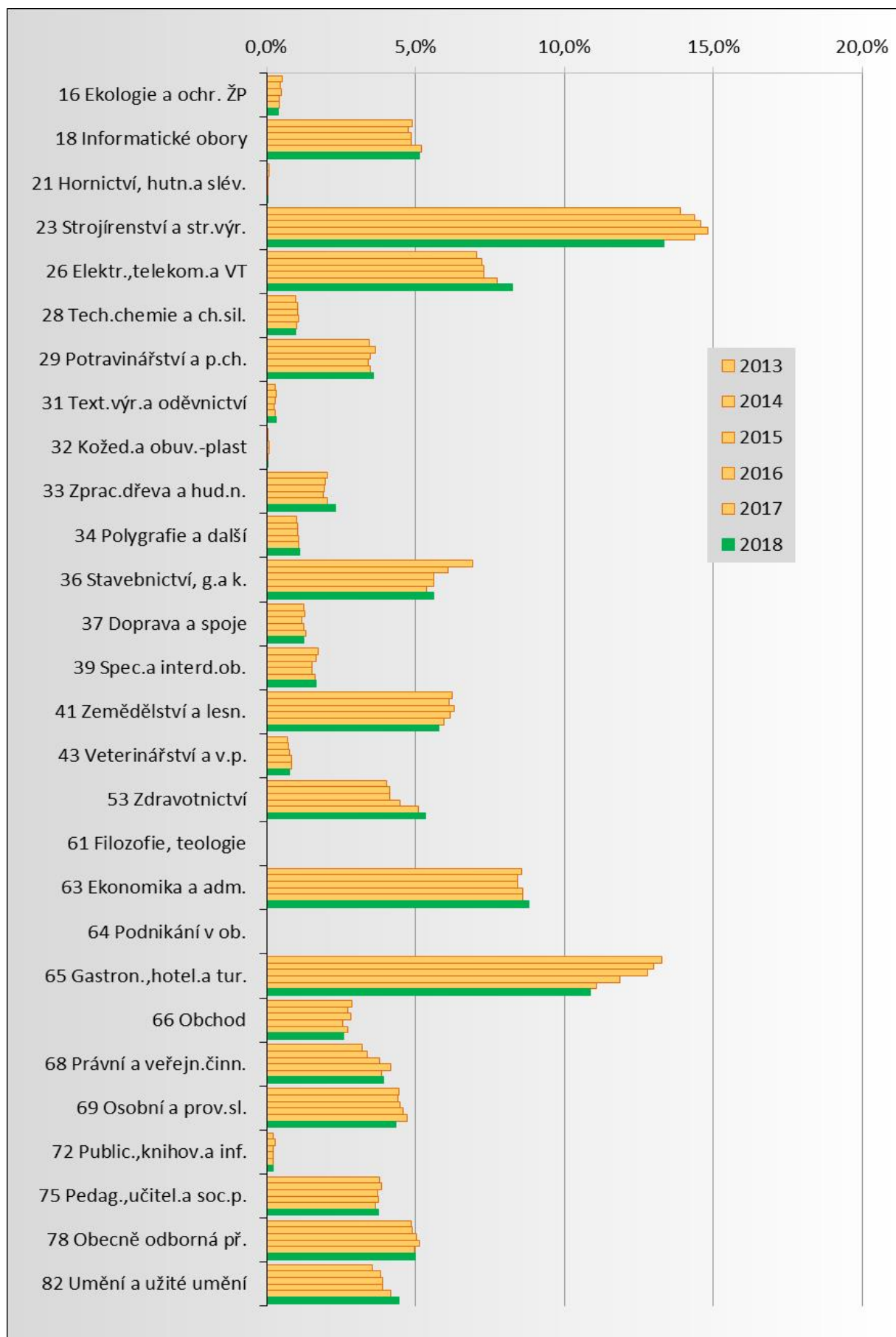
Obr. 12: Podíly žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – L0

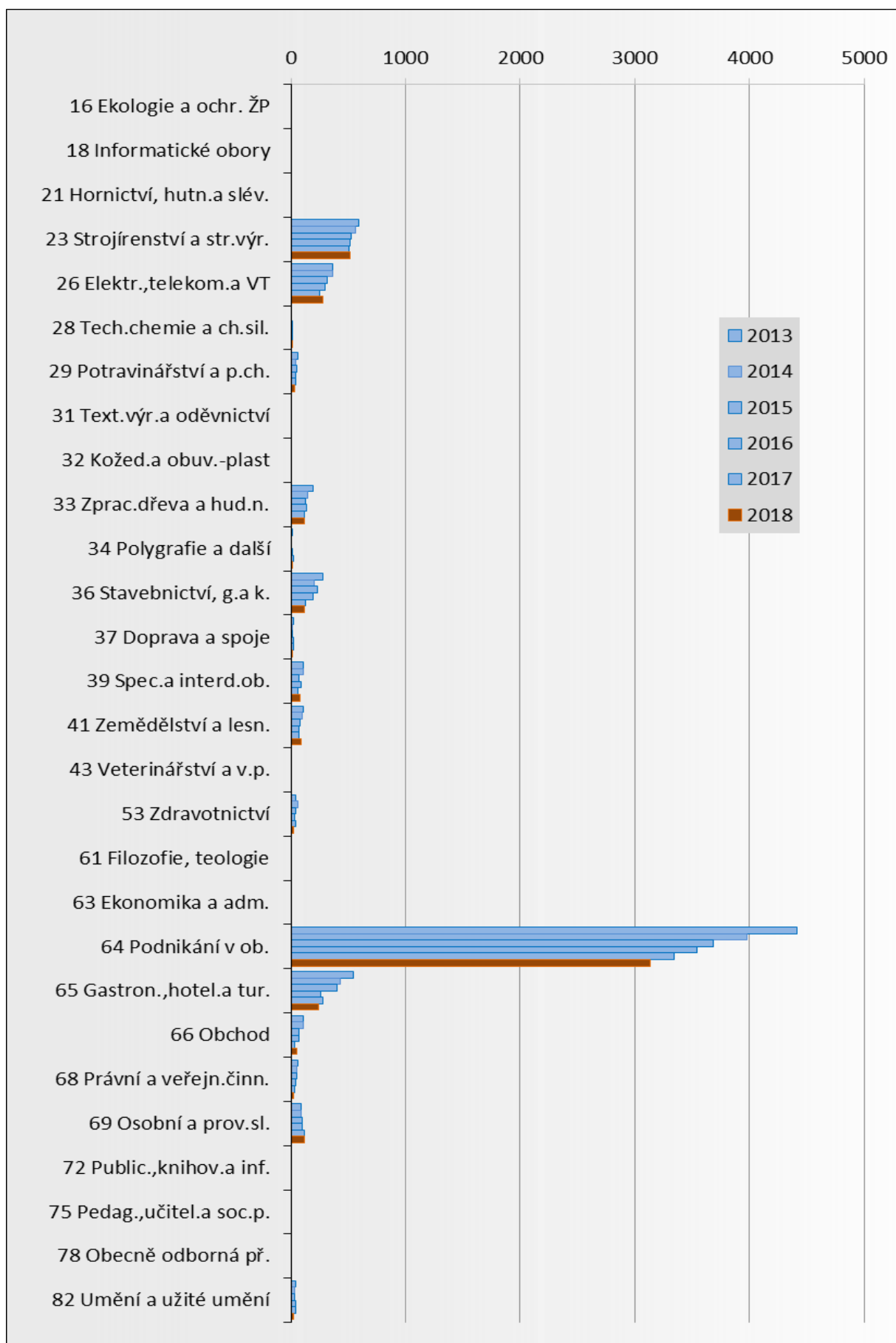
Obr. 13: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou – E + H + M + L0 (mimo nástavbové a zkrácené studium)

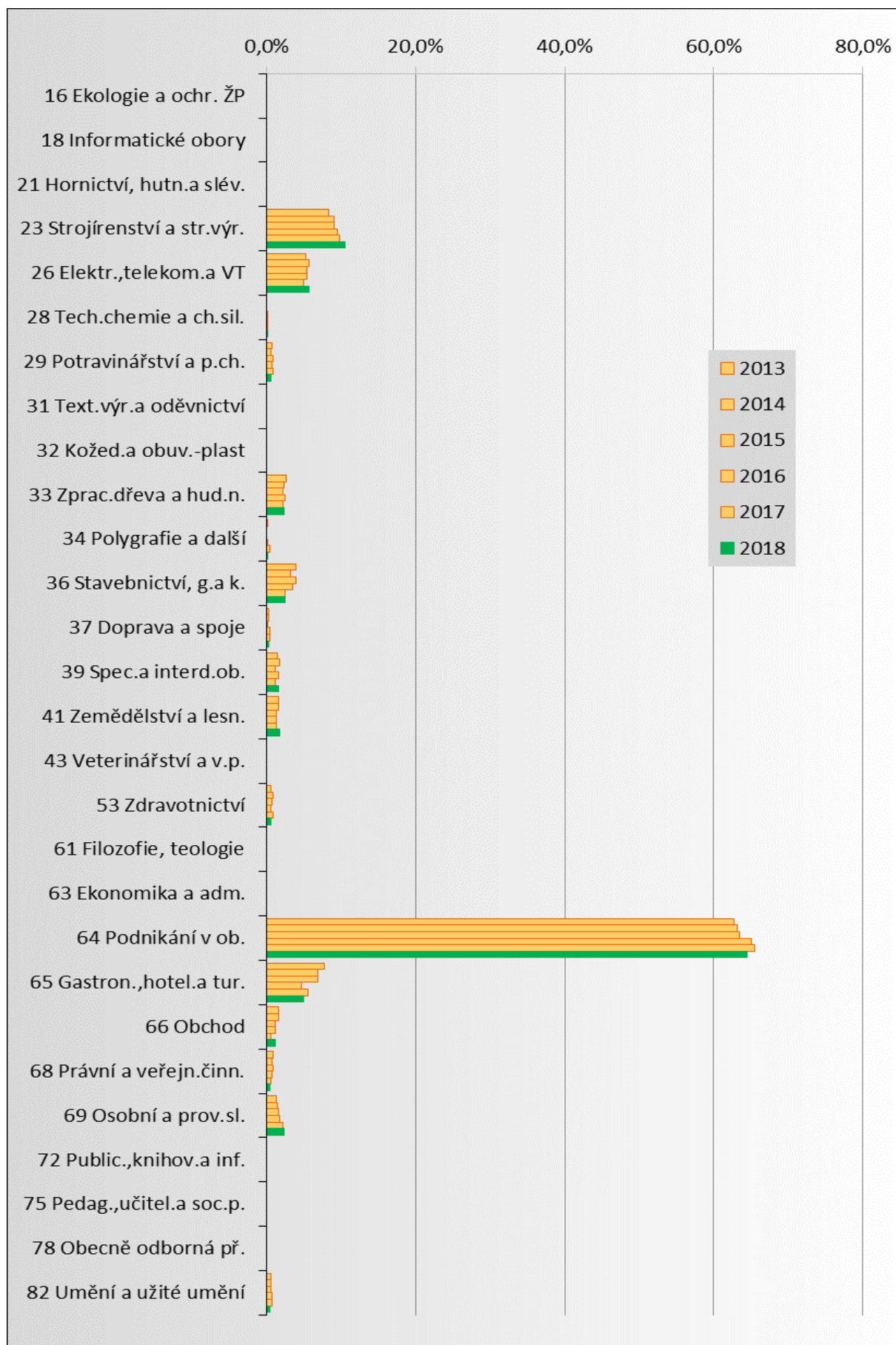
Obr. 14: Podíly žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou – E + H + M + L0 (mimo nástavbové a zkrácené studium)

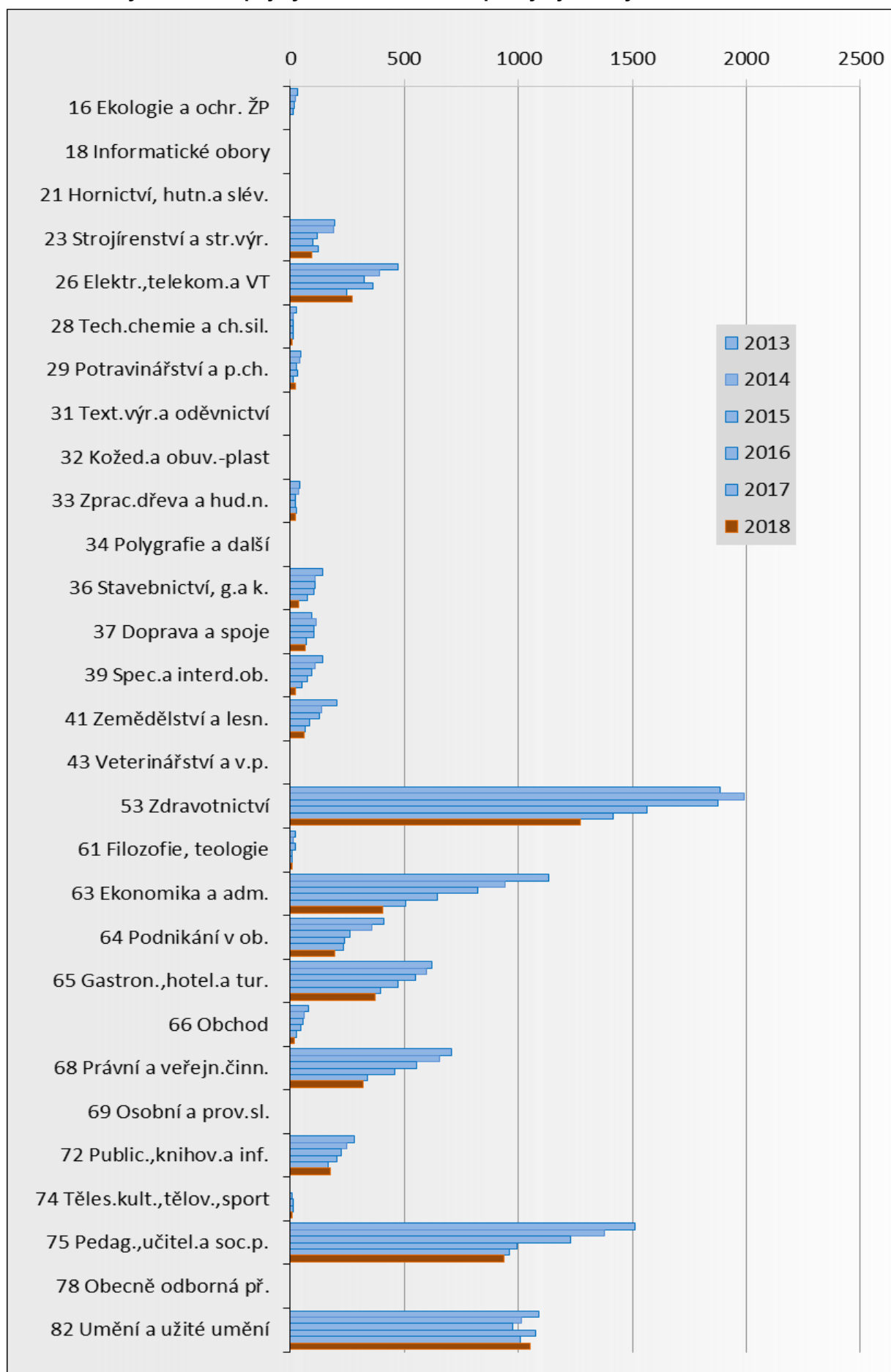
Obr. 15: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou – nástavbové studium – L5

Obr. 16: Podíly žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou – nástavbové studium – L5

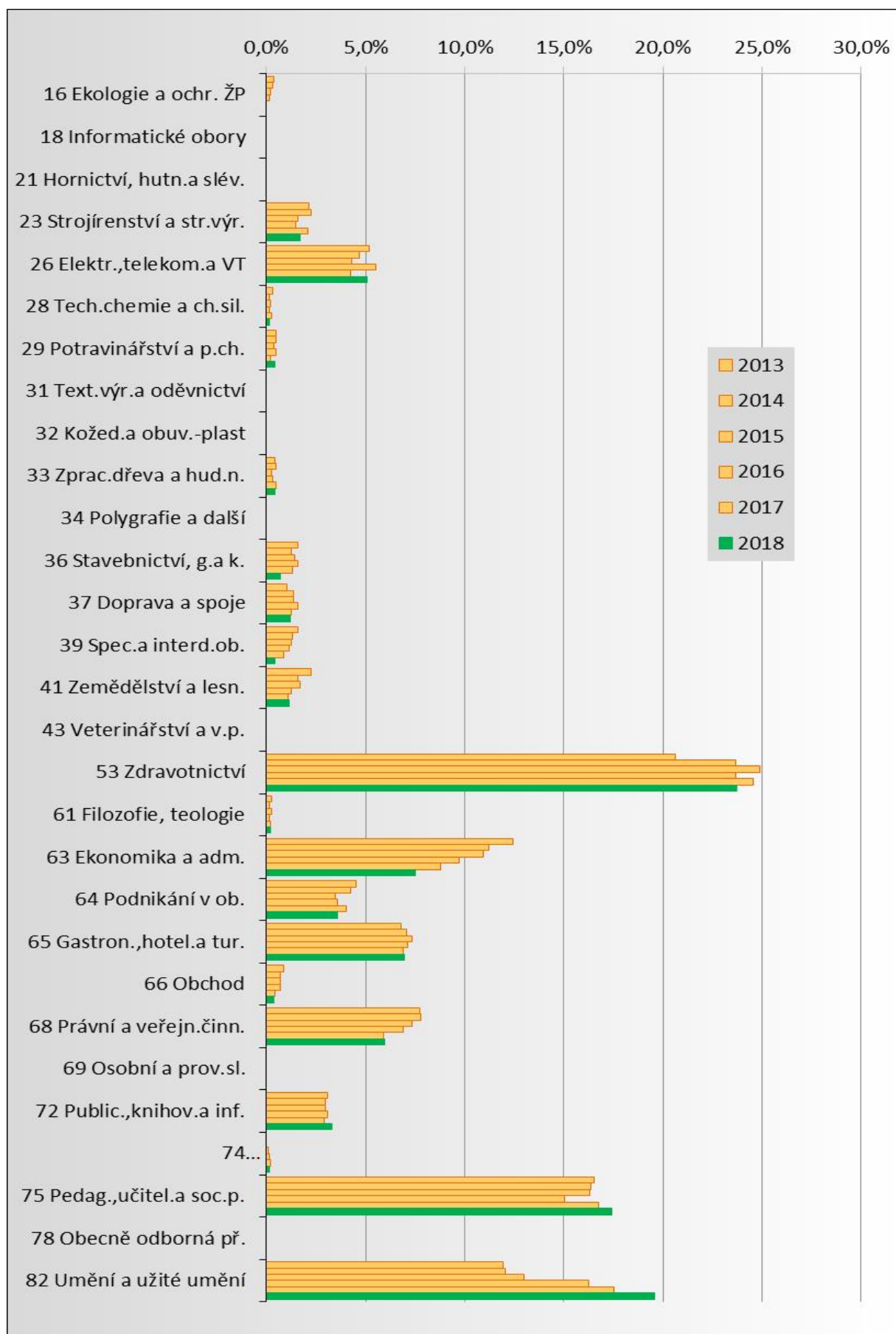

Obr. 17: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících vyšší odborné vzdělání – N

Obr. 18: Podíly žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících vyšší odborné vzdělání – N

5. Postavení mladých na trhu práce v ČR a vybraných členských státech EU

Příznivá ekonomická situace, zvýšená poptávka po zboží a službách a více příležitostí pro odbyt vytvářejí příležitost pro expanzi a rozšíření výroby. Podniky však brzdí nedostatek pracovních sil. V České republice poptávka průmyslových firem po dělnících do výroby prozatím roste a nedostatek pracovních sil vytváří tlak na růst mezd. V Německu řada firem řeší nedostatek pracovníků investicemi do technologií, které nahradí některé rutinní úkoly, a chybějící pracovní síly firmy dočasně pokrývají zahraniční pracovní silou. Přestože mzdy v České republice rostou, stále se ještě vyplatí vydělat si v Německu a peníze utratit v Čechách. Mladí lidé jsou k získání zahraniční pracovní zkušenosti otevřenější než starší generace. Z dlouhodobého hlediska je s ohledem na udržení konkurenceschopnosti nejprozíravější investovat do nových technologií, které zvýší přidanou hodnotu lidské práce.

Na úřadech práce jsou v současnosti ze strany zaměstnavatelů poptáváni hlavně vyučení v technických oborech (strojírenství), uplatní se však i méně kvalifikovaní nebo lidé s kvalifikací pro jiný obor. Stále ovšem platí, že velkou šanci najít si dobře placené místo s jistotou do budoucna mají především kvalifikovaní mladí lidé ochotní učit se novým věcem. Pro zaměstnavatele je čím dál důležitější i schopnost samostatně pracovat a na řadě pozic začíná hrát klíčovou roli i kreativita a schopnost aplikovat teoretické poznatky do praxe. V tomto kontextu je v současnosti velmi důležité věnovat se prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání. Prožíváme období, kdy pracovní trh hladoví po komkoliv ochotném pracovat a i mladí lidé bez kvalifikace nebo zkušeností mohou nalézt pracovní uplatnění poměrně snadno a rychle, zejména ve větších městech nebo v průmyslových oblastech. Pro některé mladé lidi může být vidina okamžitého a pravidelného výdělků lákavější než setrvání ve studiu.

Dnešní mladí lidé jsou z pohledu uplatnitelnosti na trhu práce v mnohem lepší pozici, než byli jejich předchůdci v době promítnutí důsledků hospodářské krize na pracovní trh (pro mladé byla nejobtížnější situace v letech 2010 a 2011, po roce 2012 začala nezaměstnanost mladých klesat). V současnosti si absolventi některých oborů mnohdy mohou vybírat, se kterým zaměstnavatelem podepíší smlouvu. V České republice je celková míra nezaměstnanosti nejnižší v rámci členských států EU už od roku 2016 a podobně je na tom i míra nezaměstnanosti 15–29letých. Příznivá situace však neplatí pro všechny členské státy EU. Řecko, Itálie a Španělsko se potýkají s obrovskou mírou nezaměstnanosti mladých lidí. V Řecku a Itálii je mezi nimi i velmi vysoký podíl těch, kterým se nedaří najít práci už déle než rok.

Navíc je poměrně pravděpodobné, že současné období blahobytu, expanze a zvýšené poptávky po pracovních silách je přechodnou situací a v řádu několika let se může situace na trhu práce opět zhoršit. Z nedávné minulosti víme, že na mladé bez dostatečných pracovních zkušeností dopadá krize velmi silně a nesnadný start kariérní cesty ovlivní i jejich budoucí ambice a profesní rozhodování. Delší doba nezaměstnanosti v mládí může mít za důsledek, že si tito lidé i po překonání krize volí pro zaměstnání pozice, které jsou pod úrovní jejich schopností. O absolventech z let 2009 a 2010, čili v době po nástupu ekonomické krize, se s jistou nadsázkou hovořilo jako o „ztracené generaci“ (mladí lidé po škole dlouhé měsíce a roky marně hledali práci, přestože byli dobře kvalifikovaní a chtěli pracovat) a pro některé členské státy EU je to dodnes tíživou realitou.

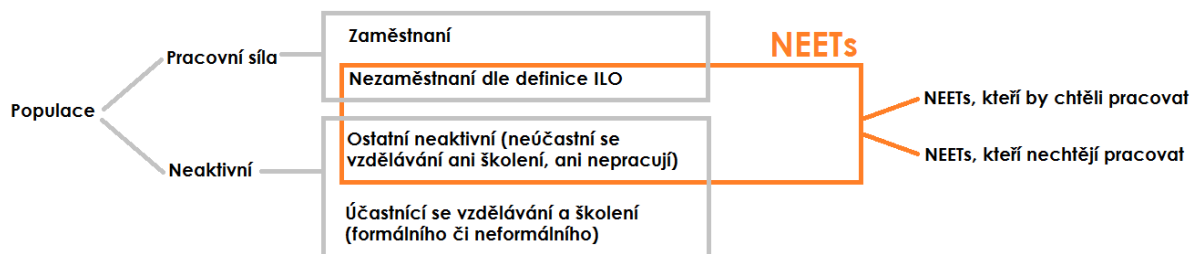
Z hlediska očekávaných proměn poptávky po pracovních silách a kvalifikacích na základě predikce Cedefopu do roku 2030 a dalších signálů z velkých firem s celosvětovou působností lze stále se značnou mírou jistoty tvrdit, že **náročné studium technicky orientovaných oborů nebo oborů s přesahem do IT a digitálních technologií se vyplatí** – promítne se pravděpodobně ve mzdě a rychlosti nalezení uplatnění, ať už u nás, nebo v zahraničí. Na rozdíl od vysokoškoláků vzdělaných v technických nebo zdravotnických oborech budou studenti některých humanitních oborů VŠ při hledání profesního uplatnění čelit výzvě, někteří z nich se budou muset být schopni adaptovat pro práci mimo obor nebo aplikovat své poznatky přeneseně, v širším kontextu.

V následujících částech studie se podíváme podrobněji na situaci mladých lidí (ve věku 15–29 let) na trhu práce z pohledu nezaměstnanosti a neaktivity, částečně i v závislosti na stupni dosaženého vzdělání. Zaměříme se na podíl dlouhodobě nezaměstnaných a podíváme se na průběh míry nezaměstnanosti během uplynulého desetiletí. V závěru krátce nahlédneme do predikce Cedefopu odhadující vývoj v období do roku 2030.

6. Nepracující ani se nevzdělávající (NEETs) ve věku 15–29 let

Z pohledu uplatnitelnosti vzdělání na trhu práce je zajímavé podívat se na data Eurostatu o skupině mladých NEETs ve věku 15–29 let podle dosaženého stupně vzdělání, s rozlišením odborného a všeobecného středoškolského vzdělání. Zkratka **NEETs (people Neither in Employment nor in Education and Training)** se vžila pro označení skupiny těch, kteří v době zjišťování nepracují (podle definice International Labour Organisation) ani se nevzdělávají (neúčastní se formálního ani neformálního vzdělávání nebo školení).

Obr. 19: Vymezení skupiny NEETs

Nezaměstnanými jsou podle definice ILO všechny osoby 15leté a starší (bez horní věkové hranice), které ve sledovaném období souběžně splňovaly tři základní podmínky:

- Byly bez práce, to znamená, že nebyly ani v placeném zaměstnání, ani nebyly sebezaměstnané.
- Hledaly aktivně práci. Aktivní formou se rozumí hledání práce prostřednictvím úřadu práce nebo soukromé zprostředkovatelny práce, hledání práce přímo v podnicích, dále hledání prostřednictvím příbuzných či známých, využívání inzerce, podnikání kroků pro založení vlastní firmy, podání žádosti o pracovní povolení a licence nebo aktivní hledání zaměstnání jakýmkoliv jiným způsobem.
- Byly připraveny k nástupu do práce, tj. během referenčního období byly k dispozici okamžitě nebo **nejpozději do 14 dnů** pro výkon placeného zaměstnání nebo zaměstnání ve vlastním podniku. Kromě těchto osob jsou podle definice Eurostatu klasifikovány jako nezaměstnané i osoby, které práci nehledají, protože ji již našly, ale nástup je stanoven na pozdější dobu (nejpozději do tří měsíců).

Pokud osoby nesplňují alespoň jednu ze tří uvedených podmínek, jsou klasifikovány jako **zaměstnané** nebo **ekonomicky neaktivní** (podle dalších konkrétních charakteristik).

V rámci dostupného členění dat týkajících se NEETs podle úrovně vzdělání je (z poměrně široké nabídky volně dostupné databáze Eurostatu³) nejzajímavější **věková skupina pod 30 let**, především proto, že v členění podle dosažené úrovně vzdělání dobře postihneme i vysokoškoláky (lépe než ve skupině do 24 let, kde obrázek reálné situace výrazně ovlivňuje skutečnost, zda v té které zemi volí mladí lidé spíše bakalářský, nebo magisterský stupeň). Dalším důvodem pro volbu horní věkové hranice mladých na méně než 30 let je to, že se jedná o mladé lidi na počátku profesní dráhy, kdy řada z nich ještě nezakládá rodinu⁴ a věnuje se rozvoji kariéry. V případě, že se nevzdělávají ani nepracují a jedná se u nich o dlouhodobý stav, to může mít vliv na jejich sebehodnocení, začlenění do společnosti i na budoucí profesní volbu (je známo, že lidé, kteří byli na počátku kariéry dlouhodobě nezaměstnaní, mají tendenci si i v budoucnu vybírat pozice pod úrovní své kvalifikace a zpravidla dosahují nižších výdělků).

³ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training/data/database>

⁴ Průměrný věk prvorodiček v EU v roce 2015 byl 29 let (<http://www.statistikaamy.cz/2017/09/prvni-dite-po-ctyricitce-na-jihu-eu-nic-vyjimacneho/>). Itálie a Nizozemsko mají nejmenší podíl náctiletých mezi prvorodičkami, na druhé straně Slovensko překročilo hranici 8 % (průměr EU je 4 %, všechny ostatní země vybrané pro porovnávání v grafu v této kapitole mají podíl náctiletých prvorodiček pod průměrem za EU). Přestože ve většině členských států rodí ženy své první dítě spíše před třicítkou, například v Itálii a Německu ženy mateřství odkládají na čím dál vyšší věk. Mezi prvorodičkami byla nadpoloviční většina ve věku 30+ ve Španělsku, Řecku, Irsku, Itálii, Lucembursku a Portugalsku (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20170808-1?inheritRedirect=true&redirect=/eurostat/>).

Podíly NEETs mezi mladými podle úrovně dosaženého vzdělání

Data za mladé NEETs ve věkové skupině 15–29letých jsou na Eurostatu k dispozici v členění podle úrovně dosaženého vzdělání, na skupinu se základním a nižším středoškolským vzděláním (ISCED 0–2), středoškolsky vzdělané (ISCED 3–4, vyučení a maturanti) a terciárně vzdělané (ISCED 5–8, vysokoškoláci s bakalářským, magisterským nebo doktorským titulem a absolventi vyšších odborných škol). Data za středoškoláky jsou i v členění na odborné nebo všeobecné vzdělání.⁵

Podíl mladých, kteří **v rámci své vzdělanostní kategorie** nebyli zaměstnáni ani se nevzdělávali (v době průzkumu měli statut NEETs), je **v České republice** nejvyšší u středoškolsky vzdělaných (11,0 %). Při rozlišení všeobecného a odborného vzdělání se ukazuje, že v rámci mladých se středním odborným vzděláním je 12,5 % NEETs a v rámci středoškoláků se všeobecným vzděláním najdeme jen 4,1 % NEETs. Důvodem, proč tito mladí nepracují nebo nehledají práci, přestože nepokračují ve studiu, může být právě časnější zakládání rodiny než u mladých, kteří vystudovali všeobecně zaměřený studijní program, u něhož se předpokládá pokračování na terciární úrovni.

Porovnáme-li Českou republiku (stav v roce 2017, za který jsou data nejčerstvější) **s tehdejší EU28**, vidíme drobné rozdíly. Jak celkově, tak ve všech zmiňovaných kategoriích máme podíly NEETs nižší. Nejvýraznější je to u mladých se základním vzděláním, z nichž je v průměru EU28 mimo vzdělávání a zaměstnanost 15,7 %, oproti našim 9,9 %. U mladých se středoškolským odborným vzděláním je rozdíl obdobně významný – v EU28 17,0 %, v ČR zmiňovaných 12,5 %.

Na situaci ve **vybraných členských státech a průměr za EU** se můžeme podívat v následujícím obr. 20. Z důvodu přehlednosti porovnání byl vybrán jen průměr za EU15 a EU28 a **některé členské státy**, konkrétně Nizozemsko pro svou nejnížší hodnotu NEETs v rámci EU, Itálie jako zástupce s nejvyšší hodnotou a zároveň velkým počtem obyvatel, dále Německo (nejvyšší počet obyvatel), Rakousko a Slovensko jakožto sousedé České republiky, Francie, která je svou rozlohou největším (a počtem obyvatel druhým nejvýznamnějším) členským státem EU.

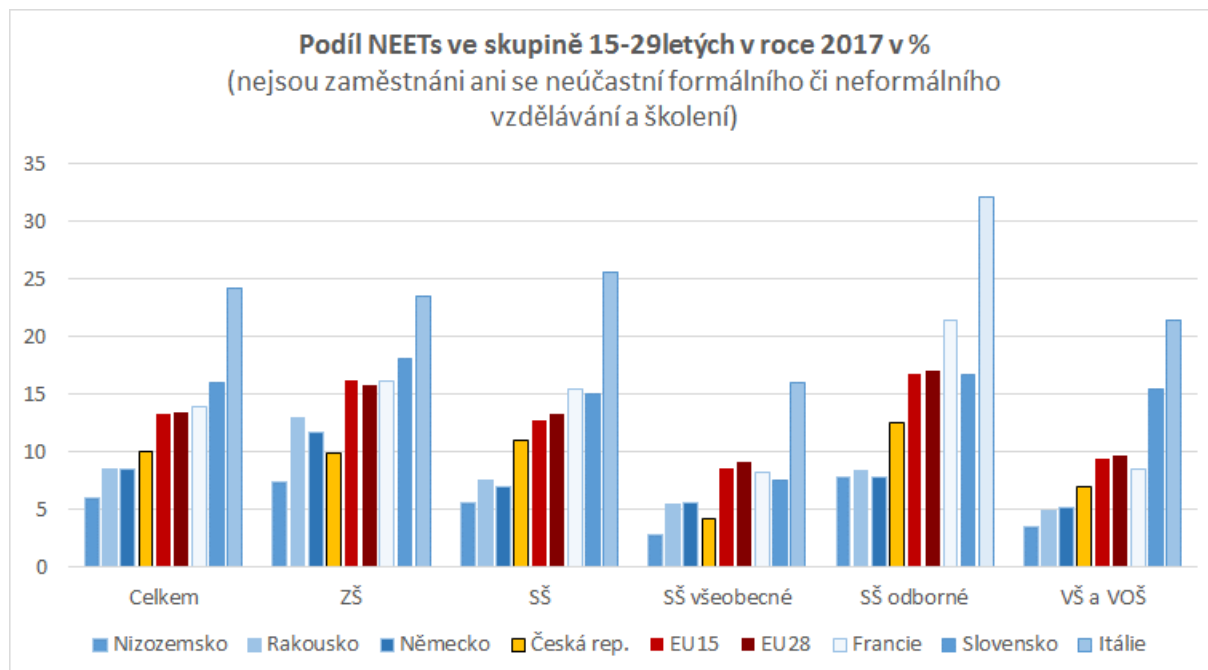
Nejprve se podíváme na situaci mladých (15–29letých) se **základním vzděláním** (popř. s nižším středoškolským vzděláním – v délce trvání do jednoho roku, u nás například obor Praktická škola jednoletá, čili ISCED 0–2). V **Rakousku a Německu** je ve zmíněné věkové a vzdělanostní skupině podíl NEETs výrazně vyšší než v ostatních vzdělanostních skupinách stejného věku. Ve **Francii** je podíl NEETs mezi mladými se základním a nižším středoškolským vzděláním téměř vyrovnaný. V **Itálii** je podíl NEETs mezi osobami se základním vzděláním dokonce nižší než podíl NEETs mezi středoškoláky. Nicméně při zmínce o Itálii je zapotřebí dodat, že tamní podíly NEETs jsou v porovnání s Českou republikou i s průměrem EU obrovské.

V **České republice** je výraznější podíl NEETs u mladých **středoškolsky** vzdělaných (ISCED 3–4) a až teprve na druhém místě je podíl NEETs ve skupině se **základním vzděláním**. To je však pro Českou republiku spíše dobře, protože porovnáme-li hodnoty v těchto kategoriích s Rakouskem a Německem, je u nás podíl NEETs mezi osobami se základním vzděláním nižší než v Rakousku a Německu, a to přesto, že v rámci středoškoláků vykazujeme oproti Rakousku a Německu výrazně vyšší hodnoty. Nižší podíly NEETs mezi mladými se základním vzděláním značí, že u nás zatím nevzniká silná skupina nekvalifikovaných mladých lidí, kteří by nevyvíjeli úsilí směrem ke zvýšení kvalifikace prostřednictvím vzdělávání (ať už formálního, nebo neformálního). Ke stejnému závěru lze dospět při porovnání hodnot za skupinu středoškoláků ze všeobecně zaměřených oborů. Situaci v České republice po rozčlenění na NEETs podle stupně vzdělání lze hodnotit jako poměrně dobrou a snad i lepší než v sousedním Německu a Rakousku, navzdory celkové vyšší hodnotě.

Ve všech vybraných členských státech i v průměru EU jsou podíly NEETs mezi **středoškoláky s odborným** vzděláním (souhrn za maturitní a učební obory) vyšší než ve skupině se středoškolským vzděláním **všeobecného** charakteru. To lze zdůvodnit faktem, že do všeobecně vzdělávacích oborů žáci vstupují s úmyslem pokračovat ve vzdělávání – a většinou z nich se to i daří, čili nespádají do skupiny NEETs. Hodnoty v rozčlenění na všeobecné a odborné středoškolské vzdělání je vhodnější posuzovat odděleně (porovnáním s ostatními státy), ne vzájemně.

⁵ Databáze Eurostat, Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and educational attainment level (NEET rates). Nejčerstvější údaje popisují rok 2017.

Obr. 20: Procentuální podíl NEETs v roce 2017 v rámci příslušné věkové (15–29 let) a vzdělanostní kategorie ve vybraných členských státech EU a v průměru.

Pozn.: V době zpracování studie, na počátku roku 2018, byly nejčerstvější údaje k dispozici za rok 2017. Zdroj dat: Databáze Eurostat, Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and educational attainment level (NEET rates).

Podíly NEETs ve skupině **terciárně vzdělaných** (VOŠ nebo VŠ, ISCED 5–8) v podstatě odpovídají celkovému pořadí příslušného členského státu v rámci skupiny vybrané do porovnání, s výjimkou **Francie**, kde je podíl NEETs mezi terciárně vzdělanými mladými nižší oproti ostatním vzdělanostním kategoriím mladých obyvatel Francie a je nižší i než průměr za EU, přestože celková hodnota NEETs mezi mladými je za Francii nadprůměrná. Vysokoškoláci tvoří ve Francii ve skupině 15–29letých zhruba čtvrtinu (24 %), což je v evropském porovnání vysoká hodnota, 4 procentní body nad průměrem EU (pro srovnání – Česká republika má ve zmiňované věkové skupině jen 17 % terciárně vzdělaných, Německo 14 % a Itálie jen 12 %.; zde je však na místě podotknout, že se jedná o hodnoty za souhrnnou kategorii ISCED 5–8, jejíž struktura se z hlediska zastoupení VOŠ, bakalářské, magisterské a doktorské úrovně v jednotlivých státech liší).

Tristní situace NEETs v **Itálii**, jejichž podíl překračuje téměř ve všech kategoriích hranici 20 % (až na střední všeobecné vzdělání), souvisí s vysokou mírou nezaměstnanosti mladých lidí.

Hodnoty kolem 15 % (a víc) vykazuje i **Slovensko**. V porovnání jednotlivých hodnot oproti průměru EU28 však Slovensko vybočuje hlavně v kategorii **terciárně vzdělaných**. Zde může být příslušnost do skupiny NEETs zapříčiněna do značné míry osobními důvody, ale z dlouhodobého pohledu není tak závažná, protože se jedná o lidi, kteří jsou kvalifikovaní, a pominou-li osobní důvody, uplatnění na trhu práce spíše najdou. Na druhé straně, slovenská míra nezaměstnanosti mladých je v současnosti nadprůměrná, s vysokým podílem dlouhodobě nezaměstnaných mezi mladými nezaměstnanými. Při rozčlenění NEETs na neaktivní a nezaměstnané (ovšem už bez možnosti zohlednit stupeň vzdělání) je podíl těch, kteří jsou mezi NEETs z důvodu nezaměstnanosti, sice méně než polovina, což je ovšem stále poměrně výrazný podíl v porovnání s ostatními státy.

Výše podílu NEETs celkově úzce souvisí s mírou nezaměstnanosti mladých v příslušných členských státech. Zvýšená šance na dobré pracovní uplatnění má určitě vliv i na rozhodování, zda hledat práci, nebo se podvolit okolnostem a zvolit neaktivitu. K nízkým hodnotám NEETs v **Nizozemsku, Rakousku a Německu** přispívá především fakt, že jde o státy s velmi nízkou mírou nezaměstnanosti 15–29letých⁶, v Nizozemsku 7,1 %, v Rakousku 8,2 %, v Německu dokonce 5,8 %,

⁶ Viz https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/e/e2/Unemployment_rate_for_young_people_%28aged_15-29_years%29%2C_2017_%28%25%29_YP18.png.

to však není jediným vysvětlením. Kupříkladu míra nezaměstnanosti 15–29letých v ČR je 5,1 %, což je nejnižší hodnota v EU, a vyšší podíl NEETs vzhledem ke zmíněným státům je u nás zapříčiněn ve větší míře různými rodinnými, zdravotními a sociálními důvody).⁷

NEETs v mladém věku podle dosaženého vzdělání – členské státy EU28

Pro komplexní porovnání slouží **tabulka 15**. Ukazuje procentuální podíly NEETs jak v celkové populaci mladých, tak v členění podle dosaženého vzdělání, za jednotlivé členské státy EU. Pořadí jednotlivých států je určeno celkovým podílem NEETs mezi 15–29letými, vzestupně. Údaje pocházejí z databáze Eurostatu a popisují stav v roce 2017.

Tab 13: Procentuální podíl NEETs v roce 2017 v rámci příslušné věkové (15–29 let) a vzdělanostní kategorie v jednotlivých členských státech EU a v průměru. Pořadí podle celkového podílu NEETs.

Podíl NEETs (nejsou zaměstnaní ani se neúčastní formálního či neformálního vzdělávání a školení) ve skupině 15-29letých v roce 2017							
Pořadí podle hodn.	Celkem	Celkem	ZŠ	SŠ	SŠ všeob.	SŠ odborné	VŠ a VOŠ
1.	Nizozemsko	5,9	7,3	5,6	2,8	7,8	3,5
2.	Lucembursko	6,6	5,2	6,9	6,8	-	6,5
3.	Švédsko	6,8	7,9	7,2	7,3	6,9	3,9
4.	Rakousko	8,4	12,9	7,5	5,4	8,3	4,8
5.	Německo	8,5	11,6	6,9	5,5	7,8	5,1
6.	Malta	8,8	20,4	4,8	4,9	3,8	2,6
7.	Dánsko	9,1	9,4	8,3	7,3	10,4	8,2
8.	Slovensko	9,3	7,8	10,2	4,2	12,8	9,4
9.	Česká rep.	10,0	9,9	11,0	4,1	12,5	6,9
10.	Litva	10,2	8,3	12,7	10,5	17,9	8,1
11.	Portugalsko	10,6	10,4	11,1	7,1	16,9	9,9
12.	Finsko	10,9	10,3	12,3	7,9	15,0	7,9
13.	Estonsko	11,0	9,6	11,6	11,0	12,5	11,9
14.	Spojené král.	11,4	19,3	9,9	7,0	13,9	7,5
15.	Lotyšsko	12,3	9,1	14,6	13,1	17,2	12,3
16.	Belgie	12,6	15,8	12,4	9,4	14,9	8,4
17.	Irsko	12,8	13,3	15,1	13,5	20,3	8,3
18.	Polsko	12,9	8,5	16,9	13,0	19,7	9,5
19.	EU15	13,2	16,1	12,7	8,5	16,7	9,4
20.	Maďarsko	13,3	17,1	11,6	9,2	13,7	10,0
21.	EU28	13,4	15,7	13,3	9,1	17,0	9,6
22.	Francie	13,9	16,1	15,4	8,2	21,4	8,5
23.	Slovensko	16,0	18,0	15,0	7,5	16,7	15,4
24.	Španělsko	16,4	21,0	11,9	8,0	22,0	13,3
25.	Kypr	17,6	11,8	20,3	19,3	23,3	19,4
26.	Rumunsko	17,8	19,8	18,0	18,2	18,0	9,5
27.	Chorvatsko	17,9	9,5	21,2	5,2	25,1	19,3
28.	Bulharsko	18,9	26,6	16,2	14,9	18,7	10,7
29.	Řecko	21,3	12,4	22,1	16,4	38,4	33,9
30.	Itálie	24,1	23,4	25,5	15,9	32,0	21,4

Vysvětlivky:

Celkem	Celkový podíl NEETs mezi 15-29letými.
ZŠ	% NEETs ve skup. mladých bez nebo pouze se základním nebo s jednoletým typem středního vzdělání.
SŠ	% NEETs ve skupině mladých se středoškolským vzděláním.
SŠ všeobecné	% NEETs ve skupině mladých se všeobecným středoškolským vzděláním.
SŠ odborné	% NEETs ve skupině mladých se středním odborným vzděláním.
VŠ a VOŠ	% NEETs ve skupině mladých s terciárním vzděláním.

Zdroj dat: Databáze Eurostat, Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and educational attainment level (NEET rates).

⁷ Podrobněji je možné se na důvody statusu NEETs v ČR a EU průměru podívat v databázi Eurostatu: Inactive population not seeking employment by sex, age and main reason (lfsa_igar).

Při detailnějším **porovnávání s jednotlivými členskými státy EU** zjistíme, že situace ČR, ačkoliv jsou hodnoty pod průměrem EU28, zas tak příznivá není. Jak celkově, tak v rámci terciárního stupně, a také v množině středoškolsky vzdělaných (díky relativně nízké hodnotě za odborné SŠ vzdělání), mají oproti České republice nižší hodnoty například sousední **Německo a Rakousko** (celkově 8,4–8,5 % NEETs ve sledované věkové skupině 15–29letých). Kromě nich předstihly Českou republiku **nízkými podíly NEETs** také **Švédsko** nebo vyspělé **Lucembursko** či vedoucí **Nizozemsko** (s nejnižší hodnotou v EU, 5,9 % NEETs ve věkové kategorii 15–29 let), a to dokonce ve všech kategoriích. V rámci EU je Česká republika na 9. místě s podílem NEETs na celkové populaci 15–29letých ve výši 10,0 %.

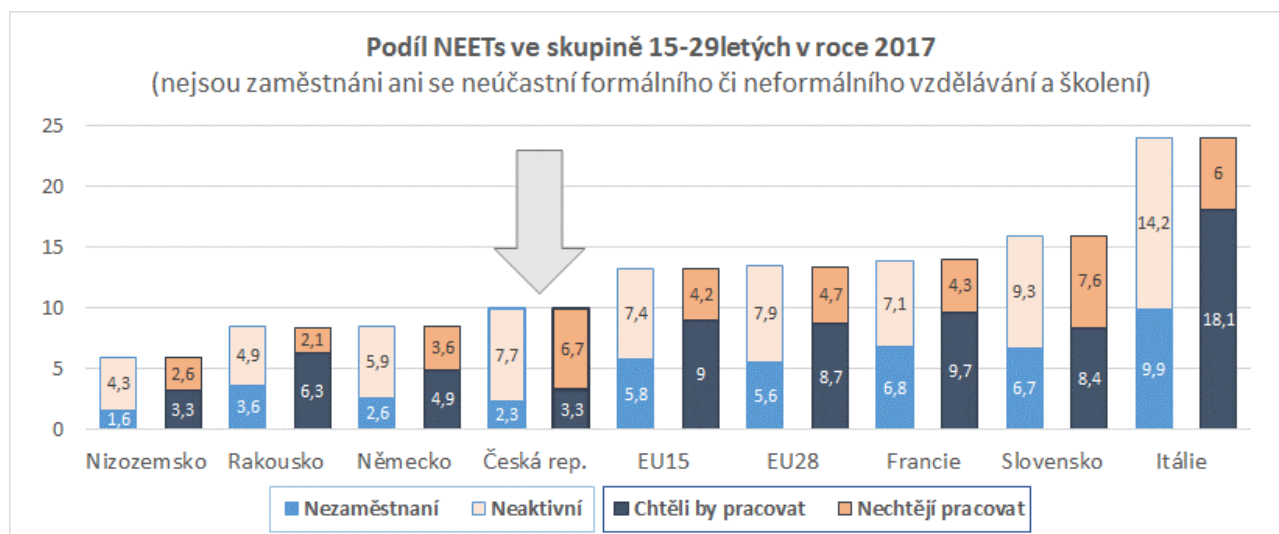
Zaměříme-li se na státy, které mají **vysoký podíl NEETs** ve sledované skupině pod 30 let, jsou to Itálie (celkově 24,1 % NEETs mezi mladými), Řecko, Bulharsko, Chorvatsko, Rumunsko, Kypr a Španělsko. Jedná se tedy převážně o státy zeměpisně náležející do Středomoří a na pobřeží Černého moře. Ihned po jmenovaných následuje Slovensko (16,0 % NEETs v populaci pod 30 let) a nepřekvapivě Francie. Ostatní státy mají již hodnoty pod průměrem EU 28 (13,4 %).

Co vlastně mladí NEETs dělají a jaké mají úmysly z hlediska své profesní kariéry?

Na ty, kteří nejsou zaměstnaní, se můžeme díky datům Eurostatu podívat dvěma různými úhly pohledu, buď z hlediska rozdělení na **nezaměstnané a neaktivní**, nebo z hlediska jejich motivace na lidi, kteří by **chtěli pracovat** (ať už práci aktivně hledají, nebo ne), a na ty, kteří skutečně **pracovat nechtějí**. Tato data bohužel nejsou dostupná v členění podle stupňů dosaženého vzdělání.

V následujícím porovnání byly vybrány stejné **členské státy** jako v předchozí kapitole a průměr za EU15 a EU28.

Obr. 21: Členění NEETs ze dvou hledisek (nezaměstnanost versus neaktivita a ochota či neochota pracovat). Vybrané členské státy a průměr za EU v roce 2017.

Zdroj dat: Databáze Eurostat, Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and labour status (NEET rates), věk 15–29 let.

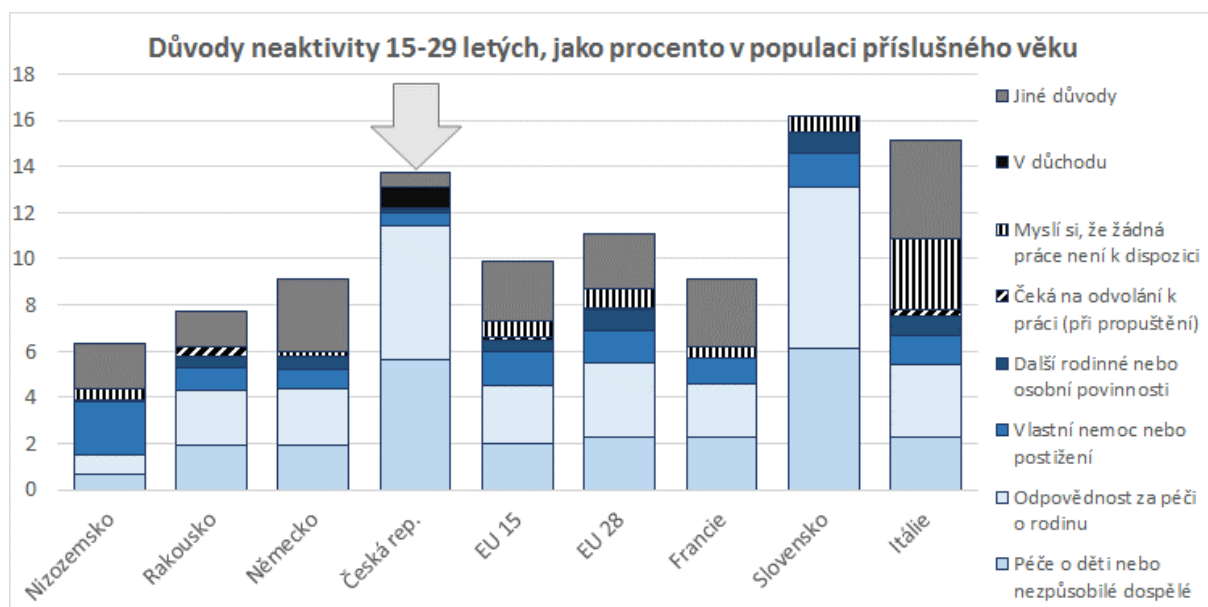
Rozdělíme-li skupinu 15–29letých na **nezaměstnané podle definice ILO** a na **neaktivní NEETs**, je ve všech státech vybraných pro graf podmnožina nezaměstnaných menší než podmnožina neaktivních.

Procentuální podíl nezaměstnaných na populaci ve výše uvedeném grafu **nevyjadřuje míru nezaměstnanosti** 15–29letých. Míra nezaměstnanosti je podílem nezaměstnaných na pracovní síle (zaměstnaní + nezaměstnaní), tedy jen na části populace příslušné věkové kategorie (zaměstnaní + nezaměstnaní + neaktivní), a její hodnoty by byly tudíž vyšší. V případě řady nazvané **nezaměstnaní** vyjadřují hodnoty v grafu pouze to, jak velký podíl z celkového počtu 15–29letých v populaci nemá, ale aktivně hledá pracovní uplatnění a je schopný nastoupit do práce nejpozději

do 14 dnů (a neúčastní se žádného formálního nebo neformálního vzdělávání, školení, rekvalifikace, ani nepracuje jako brigádník nebo na základě pracovních kontraktů, které jinak nevylučují evidenci mezi uchazeči o zaměstnání na úřadech práce). U států s vysokým procentuálním podílem nezaměstnaných v rámci NEETs však pořadí hodnot koresponduje s pořadím podle míry nezaměstnanosti této věkové kategorie.

Údaje o neaktivitě vycházejí z Výběrového šetření pracovních sil. **Důvody neaktivity** jsou tyto: očekávání, že se z bývalé práce znovu ozvou, nemoc nebo neschopnost pracovat, jiné rodinné nebo osobní závazky, péče o děti nebo potřebné dospělé, domněnka, že vhodné pracovní místo není dostupné, invalidní důchod a jiné důvody. Pokud měl respondent k neaktivitě více důvodů, byl započten v každém vybraném důvodu, proto hodnota daná součtem procentuálního zastoupení důvodů převyšuje hodnotu celkového podílu NEETs v populaci mladých. Pro sledované členské státy a průměry EU jsou hlavní důvody shrnuty v následujícím obrázku 22. Pořadí jednotlivých států je shodné jako v předchozím obrázku 21, čili podle celkového podílu NEETs mezi mladými.

Obr. 22: Důvody pro statut NEETs. Vybrané členské státy a průměr za EU v roce 2017.

Zdroj dat: Databáze Eurostat, Inactive population not seeking employment by sex, age and main reason [lfsa_igar]. Pokud respondent uvedl více důvodů, byl započten u každého z nich. Proto výška sloupců daná součtem procentuálního zastoupení důvodů převyšuje hodnotu celkového podílu NEETs v populaci mladých.

V České republice a na Slovensku převažuje jako **hlavní důvod neaktivity** 15–29letých péče o děti nebo potřebné dospělé (incapacitated, právně či pracovní nezpůsobilý), a to výrazněji než v průměru EU28 a EU15. V ostatních členských státech vybraných pro znázornění v grafu hrají vedle péče o rodinu, sebe a ostatní výraznou roli tzv. jiné důvody. V Itálii se projevuje demotivace k hledání uplatnění způsobená vysokou mírou nezaměstnanosti a dlouhodobě špatnou situací na trhu práce (do značné míry způsobenou nastavením typů pracovních smluv).

V České republice a na Slovensku hraje značnou roli odpovědnost za péči o rodinu, kterou uvádí dvojnásobek osob oproti ostatním z uvedených států i oproti průměru EU. Nejedná se přitom o péči o vlastní děti nebo o nezpůsobilé dospělé (ta je uvedena zvlášť a je v České republice rovněž více než dvojnásobná oproti průměru EU), může jít o soudržnost s rodinou jako takovou – péči o sourozence, o domácnost. Tyto důvody mohou být zastoupeny i v kolonce další rodinné nebo osobní povinnosti. Naopak vlastní nemoc nebo postižení je v České republice důvodem k neaktivitě v menším počtu případů než v ostatních uvedených státech a v průměru EU. Značná část respondentů z ČR ale uvedla jako důvod důchod (vzhledem k věkové hranici skupiny spíše invalidní), který se mezi důvody ve sloupcích za ostatní státy a průměr EU nevykazuje.

NEETs v mladé populaci z hlediska kariérních záměrů – členské státy EU28

Nyní se podíváme detailněji na hodnoty NEETs v roce 2017 pro jednotlivé členské státy, a to opět ze dvou hledisek – nezaměstnanost versus neaktivita a ochota či neochota pracovat.

Při rozdělení NEETs na nezaměstnané a neaktivní dostaneme v **České republice** trojnásobný převis neaktivních NEETs nad nezaměstnanými. Obdobně výrazný převis zaznamenalo Bulharsko, více než dvojnásobný převis zaznamenalo také Maďarsko, Estonsko, Nizozemsko, Rumunsko, Německo, Dánsko, Spojené království a Polsko. Na druhé straně, převis nezaměstnaných nad neaktivními NEETs byl v rámci EU nejvýraznější v Řecku (dvojnásobný), Španělsku, Chorvatsku a Portugalsku. Konkrétní hodnoty lze najít v **tabulce 14**.

Tab. 14: Podíly NEETs z hlediska nezaměstnanosti versus neaktivity a ochoty či neochoty pracovat v jednotlivých členských státech EU v roce 2017.

Podíl NEETs (nejsou zaměstnáni ani se neúčastní formálního či neformálního vzdělávání a školení) ve skupině 15-29letých v roce 2017						
Pořadí podle hodn. Celkem	NEETs celkem	Nezaměst.	Neaktivní	Chtěli by pracovat	Nechtějí pracovat	
1.	Nizozemsko	5,9	1,6	4,3	3,3	2,6
2.	Lucembursko	6,6	2,7	4,0	5,1	1,5
3.	Švédsko	6,8	2,8	4,0	3,9	2,9
4.	Rakousko	8,4	3,6	4,9	6,3	2,1
5.	Německo	8,5	2,6	5,9	4,9	3,6
6.	Malta	8,8	3,9	4,9	5,7	3,0
7.	Dánsko	9,1	2,8	6,2	6,2	2,9
8.	Slovinsko	9,3	4,4	4,9	6,1	3,2
9.	Česká rep.	10,0	2,3	7,7	3,3	6,7
10.	Litva	10,2	3,5	6,7	5,1	5,2
11.	Portugalsko	10,6	6,2	4,3	8,6	2,0
12.	Finsko	10,9	4,4	6,6	6,5	4,4
13.	Estonsko	11,0	2,9	8,1	5,2	5,8
14.	Spojené král.	11,4	3,7	7,6	6,4	4,9
15.	Lotyšsko	12,3	5,7	6,6	8,7	3,6
16.	Belgie	12,6	5,4	7,2	7,9	4,7
17.	Irsko	12,8	5,0	7,9	7,1	5,7
18.	Polsko	12,9	4,3	8,6	8,0	4,9
19.	EU15	13,2	5,8	7,4	9,0	4,2
20.	Maďarsko	13,3	3,4	9,9	6,3	7,0
21.	EU28	13,4	5,6	7,9	8,7	4,7
22.	Francie	13,9	6,8	7,1	9,7	4,3
23.	Slovensko	16,0	6,7	9,3	8,4	7,6
24.	Španělsko	16,4	10,6	5,9	12,7	3,8
25.	Kypr	17,6	9,2	8,4	11,5	6,1
26.	Rumunsko	17,8	5,4	12,3	8,8	9,0
27.	Chorvatsko	17,9	10,8	7,0	14,9	3,0
28.	Bulharsko	18,9	4,3	14,6	8,1	10,8
29.	Řecko	21,3	14,2	7,1	15,9	5,4
30.	Itálie	24,1	9,9	14,2	18,1	6,0

Zdroj dat: Databáze Eurostat, Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and labour status (NEET rates), věk 15–29 let.

Příznivé údaje za **Nizozemsko** (nejnižší podíl NEETs v rámci EU i nejmenší podíl nezaměstnaných NEETs) by bylo možné interpretovat i tak, že kdo v Nizozemsku chce pracovat, práci si najde. Tamní pracovní trh zřejmě poskytuje dostatek rozličných příležitostí, protože i podíl dlouhodobě nezaměstnaných mezi mladými nezaměstnanými (kterých je i tak extrémně málo) je čtvrtý nejnižší z EU (16,3 %). Zajímavé je to, že značná část NEETs v Nizozemsku deklaruje zájem a ochotu pracovat, oproti těm, kteří uvedli, že pracovat skutečně nechtějí. I v tomto ohledu se

Nizozemsko od Německa a České republiky (jinak států s obdobně nízkou mírou nezaměstnanosti mladých) odlišuje.

Ve **Švédsku, Dánsku a Finsku** je podíl dlouhodobě nezaměstnaných mezi mladými nejnižší v EU (viz další kapitola) a také z hlediska podílu NEETs mezi mladými jsou hodnoty za tyto státy pod průměrem za EU, a to s tím, že v rámci statusu NEETs převažuje neaktivita nad nezaměstnaností. Nicméně v rámci NEETs v těchto severovýchodních zemích převažují ti, kteří by pracovat chtěli, nad těmi, kteří otevřeně přiznali nezáměr o práci.

Pokud na NEETs ve věku 15–29 let pohlédneme z jiné perspektivy, a to **zda pracovat chtějí, či nechtějí**, je podíl těch, kteří pracovat nechtějí, zpravidla nižší než těch, kteří by chtěli pracovat (toto platí ve 24 státech EU28).

Česká republika je výjimkou mezi sledovanými zeměmi a vybočuje i z unijního průměru. V České republice je v rámci NEETs podíl těch, kteří nechtějí pracovat, dvojnásobný oproti těm, kteří by pracovat chtěli. Obdobný převis v rámci stávající EU nenajdeme, nicméně mírně vyšší podíl neochotných pracovat nad ochotnými mladými NEETs se vyskytl ještě v **Bulharsku, Maďarsku a Estonsku**. Ve všech ostatních členských státech EU je podíl mladých NEETs, kteří otevřeně uvedli, že nechtějí pracovat, nižší než podíl těch NEETs, kteří by podle svých vyjádření pracovat chtěli. Status NEETs tak u nás není způsoben nedostatkem pracovních příležitostí, ale spíše osobním rozhodnutím příslušných mladých lidí.

Pro srovnání, například ve **Španělsku a Řecku** podíl těch, kteří by chtěli pracovat, výrazně převyšuje podíl těch, kteří o práci nemají zájem (čili zcela opačná situace než u nás) a obdobně je tomu i při rozdělení na nezaměstnané ochotné nastoupit do práce do 14 dnů a neaktivní, kteří uplatnění z různých důvodů aktuálně nehledají (nezaměstnaní výrazně převažují nad neaktivními). Situace v **Řecku** je navíc dramatická i z pohledu délky trvání nezaměstnanosti, kdy 62 % mladých nezaměstnaných neúspěšně hledá zaměstnání déle než rok.⁸

Situace NEETs v **Itálii** je z pohledu nezaměstnanosti odlišná než ve zmíněném Španělsku a Řecku. V rámci NEETs, kteří zde tvoří čtvrtinu mladé populace, je více neaktivních než nezaměstnaných. Nicméně, podíváme-li se na podíl dlouhodobě nezaměstnaných mezi nezaměstnanými této věkové kategorie (je druhý nejvyšší z EU, hned po Řecku), vidíme, že důvodem neaktivity může být i beznaděj a deziluze způsobená celkově nepříznivou situací na trhu práce, který nedává moc šancí na nalezení uspokojivého a stabilního uplatnění.

To, do jaké míry se skupiny při těchto dvou úhlech pohledu (nezaměstnanost versus neaktivita a ochota či neochota pracovat) překrývají, nelze z dostupných dat zjistit. Nedozvíme se tedy, kolik z těch, kteří splňují definici nezaměstnaných podle ILO (a tudíž jsou schopni nastoupit do práce do 14 dnů), by skutečně chtělo či nechtělo pracovat nebo kolik z neaktivních o práci opravdu nemá zájem.

7. Nezaměstnanost mladých v posledním desetiletí

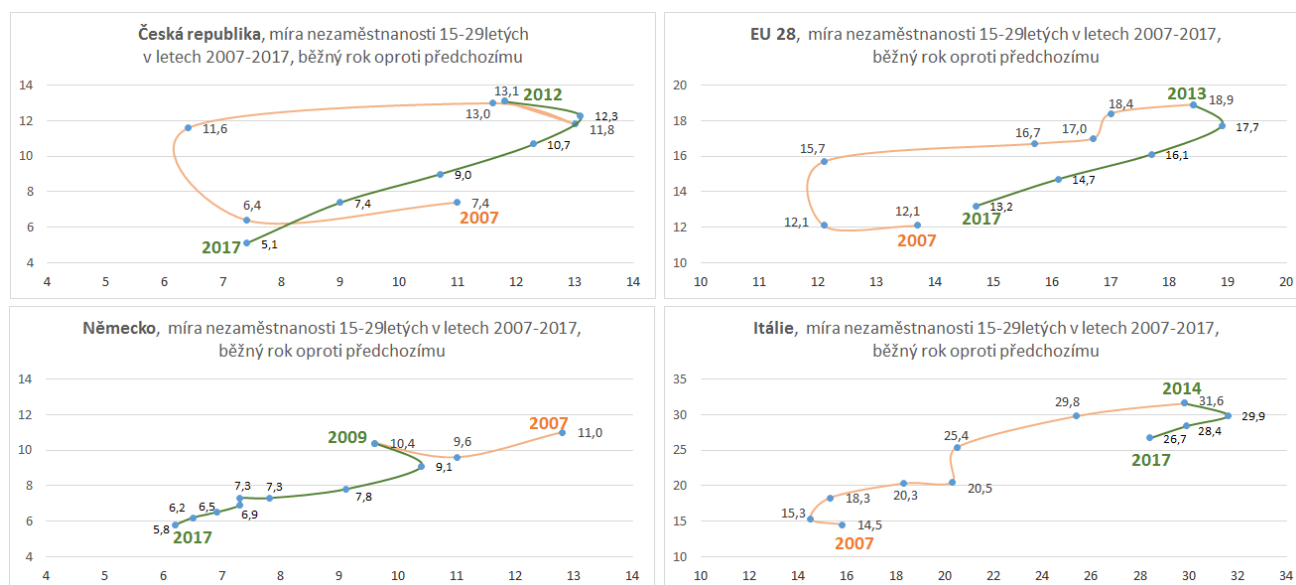
V uplynulém desetiletí zaznamenal trh práce poměrně dramatický vývoj. Období s relativně snadnou uplatnitelností mladých lidí skončilo s příchodem hospodářské krize a zejména na jihu Evropy nastaly obrovské potíže s hledáním zaměstnání pro mladé lidi, mnohdy přesto, že by jinak byli dostatečně kvalifikovaní. **Situace se začala obracet k lepšímu až po roce 2012** a v některých členských státech došla až **do opačného extrému**, že nedostatek mladých lidí (absolventů škol) brzdí expanzi některých podniků a další podniky se obávají, že nebudou schopné pokrýt ani pracovní místa uvolněná v důsledku odchodu starších pracovníků do důchodu. V příštích letech bude zapotřebí zvýšit přidanou hodnotu lidské práce zavedením nových technologií. V České republice, Německu, Nizozemsku, Rakousku, ale také v Maďarsku, na Maltě a v Estonsku je míra nezaměstnanosti mladých lidí na tak nízké úrovni (hodnoty v rozpětí 5,1 až 8,2 %), že si někteří z nich mohou klást podmínky a vybírat, kterou z pracovních nabídek přijmou. Naproti tomu na jihu Evropy, v Řecku, Španělsku, Itálii, Chorvatsku, na Kypru, ale i ve Francii a Portugalsku jsou míry

⁸ Podílem dlouhodobě nezaměstnaných mezi mladými nezaměstnanými se podrobněji zabývá další z kapitol tohoto textu.

nezaměstnanosti mladých (15–29letých) stále velmi vysoké. V Řecku je nezaměstnaná více než třetina mladých (35,6 %), v Itálii a Španělsku jde o více než čtvrtinu 15–29letých. V průměru za 28 členských států EU byla míra nezaměstnanosti mladých lidí v roce 2017 13,2 %.

Následující obrázky znázorňují vývoj **míry nezaměstnanosti mladých** (věková kategorie 15–29 let) v období 2006/2007–2017. Souřadnice jednotlivých bodů [N–1; N] jsou dány mírou nezaměstnanosti v běžném roce N (svislá osa) oproti míře nezaměstnanosti v předchozím roce N–1 (horizontální osa). Spojnice bodů znázorňují vývoj v České republice, v průměru EU28, v Německu a Itálii. U počátečního, koncového a maximálního bodu jsou uvedeny i příslušné roky. Hodnoty jsou v procentech.

Obr. 23: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých, spojnice bodů [N–1; N], kdy N jsou roky od 2007 po 2017.

Zdroj dat: Databáze Eurostat: Unemployment rates by sex, age and citizenship (%), 15–29 let, Total.

Z uvedených obrázků je vidět, jak různý (a v případě Itálie a Německa i diametrálně odlišný) dopad měla krize na sklonku roku 2008 na situaci mladých lidí na trhu práce. V **průměru EU** je vidět, že míra nezaměstnanosti mladých prudce poskočila prakticky ihned s nástupem krize a rostla až do roku 2013. **Česká republika** zažila obdobný průběh – prudký nárůst už v roce 2009 a pokračující růst do roku 2010, následovaný mírným propadem, který však hned v následujícím roce vystřídal opětovný růst. Po roce 2012 u nás začala míra nezaměstnanosti mladých (15–29 let) trvale klesat.

Naproti tomu **Itálie**, jejíž míra nezaměstnanosti mladých signalizovala nevyváženost trhu práce už před krizí, v důsledku krize čelila obrovským a narůstajícím potížím. V roce 2014 uvízla v nezaměstnanosti téměř třetina mladých lidí. Následně se sice situace začala obracet k lepšímu, ale ani v roce 2017 nemůžeme považovat nezaměstnanost mladých za stabilizovanou (čtvrtina mladých před třicítkou byla v roce 2017 nezaměstnaná).

Německo se naopak krize jakoby nedotkla. Až na téměř nepatrný výkyv těsně po nástupu krize míra nezaměstnanosti tamních mladých průběžně klesala, přičemž výchozí hodnota v roce 2006, nejvyšší za sledované období, byla 12,8 %, což je hluboko pod hodnotami, které zaznamenala Itálie v průběhu celé uplynulé dekády.

8. Nezaměstnanost mladých v současnosti

Třetina nezaměstnaných si v České republice najde práci do tří měsíců. Více než dvě třetiny se uplatní do roka.⁹ Jen 20 tisíc lidí je podle ČSÚ nezaměstnáno dlouhodobě (tj. více než rok). Současná situace na trhu práce umožňuje hledat vyhovující zaměstnání, počkat na vhodnou

⁹ Statistika a my; leden 2019; <http://www.statistikaamy.cz/2019/01/nezamestnanost-v-dobe-blahobytu/>.

nabídku. Mladí do 29 let v ČR tuto příležitost využívají a podle ČSÚ tvoří více než polovinu z celkového počtu krátkodobě nezaměstnaných do jednoho roku.

Vzhledem k příznivé situaci na trhu práce a skutečnosti, že i v rámci porovnání s ostatními členskými státy vykazuje Česká republika v posledních letech až extrémně nízké hodnoty míry nezaměstnanosti (jak celkové, tak mladých), je zajímavější zaměřit se na dlouhodobě nezaměstnané, tedy na ty, kteří marně hledají práci více než 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců.

Podle Eurostatu tvořili dlouhodobě nezaměstnaní v České republice **35 % všech nezaměstnaných**, při zúžení pouze na věkovou kategorii 15–29letých je hodnota nižší, 26,6 % (data za rok 2017). V průměru EU28 je více než rok bez práce 45,1 % nezaměstnaných celkově, mezi mladými 32,5 %. Hodnoty za Německo jsou celkově 41,9 %, čili vyšší než u nás, u mladých srovnatelně (26,2 %).

Nejvyšší podíly dlouhodobě nezaměstnaných mezi nezaměstnanými celkem jsou v Řecku, na Slovensku, v Itálii a Bulharsku (více než polovina nezaměstnaných marně hledá práci déle než 12 měsíců, v Řecku tvoří dlouhodobě nezaměstnaní dokonce téměř tři čtvrtiny všech nezaměstnaných). Hodnoty za kategorii 15–29letých jsou i v těchto státech nižší, nicméně v rozmezí 42–62 %. Dlouhodobé nezaměstnanosti mladých se podrobněji věnuje následující kapitola.

Míra nezaměstnanosti a podíl dlouhodobě nezaměstnaných mezi mladými

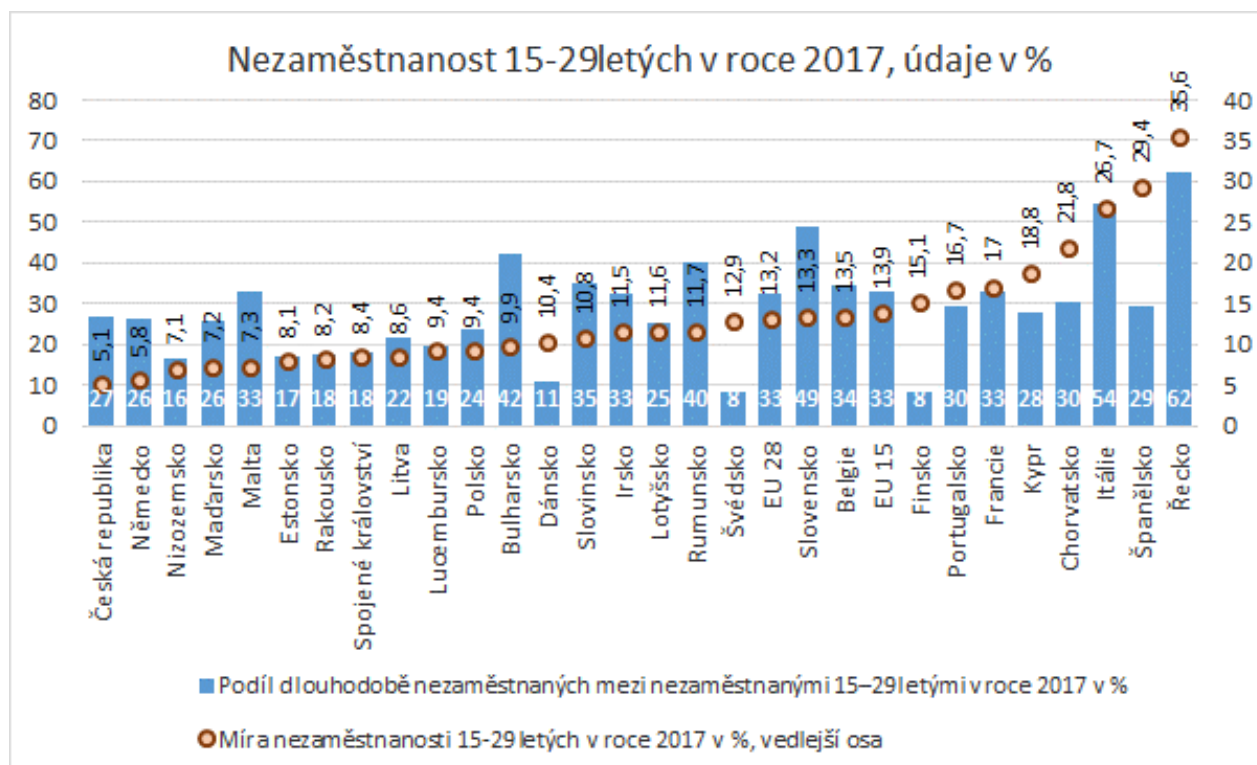
Míra nezaměstnanosti mladých je zpravidla o něco vyšší než celková. Je to dáno menší zásobou pracovních zkušeností, která mladé lidi na počátku kariéry znevýhodňuje oproti starším uchazečům o zaměstnání. Nicméně důležitým ukazatelem je i délka trvání nezaměstnanosti. U mladých lidí je poměrně obvyklé, že si na počátku kariéry chtějí vyzkoušet několik příležitostí, a pokud ještě nejsou zatíženi rodinnými závazky nebo vysokými náklady na bydlení, mohou si dovolit hledat optimální zaměstnání nebo ukončit pracovní poměr, nejsou-li spokojeni s pracovními podmínkami nebo s prostředím. Nicméně vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných mezi mladými už je signálem vážných potíží trhu práce (ať už z důvodu celkové hospodářské situace, nebo nesouladu nabízených dovedností a kvalifikací s poptávkou zaměstnavatelů). Dlouhodobá nezaměstnanost, tedy status nezaměstnaného (podle definice ILO) více než jeden rok může ovlivnit i budoucí profesní dráhu mladého člověka a jeho kariérní rozhodování.

Podíl dlouhodobě nezaměstnaných **mezi 15–29letými** je¹⁰ ve všech členských státech nižší než **celkový podíl dlouhodobě nezaměstnaných mezi všemi nezaměstnanými** (15–64 let a 15 a víc). V Řecku, na Slovensku, v Itálii a v Bulharsku tvoří více než polovinu všech nezaměstnaných lidí, kteří jsou bez práce déle než 12 měsíců. Nejvyšší podíl je v Řecku, 72,6 % nezaměstnaných nepracuje déle než rok. V rámci kategorie mladých 15–29letých tvoří dlouhodobě nezaměstnaní více než polovinu nezaměstnaných v Řecku (62,2 %) a v Itálii (54 %), téměř polovinu na Slovensku (49,0 %). Míra nezaměstnanosti mladých na Slovensku je však na úrovni průměru EU28, na rozdíl od Itálie a Řecka, kde jsou nejvyšší hodnoty z EU. V České republice je dlouhodobě bez zaměstnání 35 % všech nezaměstnaných, při zúžení pouze na 15–29leté 26,6 % nezaměstnaných (údaje za rok 2017). Nejnižší podíly dlouhodobě nezaměstnaných v celkovém počtu nezaměstnaných byly zaznamenány ve Švédsku (19,6 %), Dánsku, Finsku a ve Spojeném království (25,9 %). Při zúžení pohledu pouze na mladé se pořadí promění, přední příčky obsadí Švédsko (8,3 %), Finsko a Dánsko, Spojené království zaujme až 7. příčku (17,9 %) za Nizozemskem, Estonskem a Rakouskem. Míra nezaměstnanosti mladých však v severských zemích není nijak malá, je spíše blízká průměru nebo lehce vyšší než průměr EU28.

Následující obrázek 24 se zaměřuje **pouze na skupinu 15–29letých** a ukazuje podíl dlouhodobě nezaměstnaných (sloupce, osa hodnot vlevo) mezi mladými nezaměstnanými a míru nezaměstnanosti (body, osa hodnot vpravo) v roce 2017. Pro větší přehlednost jsou státy seřazeny podle míry nezaměstnanosti mladých.

¹⁰ Nejčerstvější údaje Eurostatu v době zpracování studie byly dostupné za rok 2017.

Obr. 24: Míra nezaměstnanosti a podíl dlouhodobě nezaměstnaných 15–29letými v roce 2017

Zdroj dat: Eurostat databáze; Long-term unemployment (12 months or more) as a percentage of the total unemployment, by sex, age and citizenship (%)

Zejména nízká míra nezaměstnanosti a vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných mezi mladými nezaměstnanými značí to, že tito lidé nemají kvalifikaci odpovídající potřebám současného trhu práce a je zapotřebí zjistit příčiny nezaměstnanosti a motivovat mladé lidi k rekvalifikačním nebo příležitostnému pracovnímu uplatnění, jinak ztratí potřebné sebevědomí a zájem pracovat a jejich situace bude časem bezvýchodná.

Česká republika, Německo a Nizozemsko (v pořadí vzestupně podle míry nezaměstnanosti 15–29letých v roce 2017) patří mezi země s nejnižší mírou nezaměstnanosti mladých lidí. Přesto se v boji s nezaměstnaností mladých daří lépe Nizozemsku než nám. Přestože je v České republice mladých nezaměstnaných relativně málo (míra nezaměstnanosti je pouze 5,1 %), tvoří u nás dlouhodobě nezaměstnaní více než čtvrtinu mladých nezaměstnaných (26,6 %). V Německu je situace obdobná (míra nezaměstnanosti mladých je 5,8 %, dlouhodobě je nezaměstnáno 26,2 % z nich). Nizozemsko má dlouhodobě nezaměstnaných mezi mladými jen 16,3 % a radí se tak hned za **severské členské státy** (Švédsko má 8,3 % dlouhodobě nezaměstnaných mezi mladými nezaměstnanými, Finsko 8,4 % a Dánsko 10,7 %), jejichž míra nezaměstnanosti mladých je spíše blízká průměru za EU.

Na druhé straně, vysoké podíly (více než 50 %) dlouhodobě nezaměstnaných mezi mladými v **Řecku a Itálii** jen potvrzují závažnost potíží tamního trhu práce. **Španělsko**, které rovněž už řadu let vykazuje vysokou míru nezaměstnanosti mladých (v roce 2017 druhou nejvyšší v EU) a upozorňuje na problémy přechodu absolventů na trh práce, má ale podíl dlouhodobě nezaměstnaných mezi mladými nezaměstnanými méně než 30 % a je v tomto srovnání **jen dvě příčky za Českou republikou**. Bohužel údaje za tuto věkovou skupinu (15–29 let) dlouhodobě nezaměstnaných nejsou na Eurostatu k dispozici v členění podle stupně vzdělání. Z analýz nezaměstnanosti čerstvých absolventů v České republice lze však odtušit, že ve skupině dlouhodobě nezaměstnaných mladých budou silněji převládat lidé s nižším stupněm vzdělání. Přestože skupina dlouhodobě nezaměstnaných mladých lidí v České republice není příliš početná (na rozdíl od zmiňovaného Španělska), je zapotřebí věnovat pozornost příčinám a prevenci tohoto jevu.

9. Pracovní síla v roce 2030 podle odhadů Cedefopu

Předpověď zveřejněná Cedefopem v uplynulém roce¹¹ ukazuje predikci podoby trhu práce v roce 2030 v jednotlivých státech a vychází ze situace v první polovině roku 2017. Z poměrně podrobných dat se zaměříme na Českou republiku a Německo. Česká ekonomika je do značné míry závislá na hospodářském vývoji Německa. Německo je hlavním obchodním partnerem (třetina našeho exportu směřuje právě do Německa, které je rovněž silně výrobně orientované) a je také nejčastějším cílem cross border workers, kteří za prací dojíždějí nebo pracují v Německu a v určitých intervalech se vracejí do ČR. Německo je pro naše občany (spolu se Spojeným královstvím, Rakouskem, Itálií a Irskem) nejčastější cílovou destinací pro získání zahraniční pracovní zkušenosti v jiné evropské zemi.

Očekávaná proměna věkové struktury pracovní síly u nás a v Německu

Jak tedy bude vypadat struktura pracovní síly v roce 2030? Obecně lze říci, že **pracovní síla bude stárnout** – průměrný věk se bude zvyšovat (prodlužuje se doba studia, odkládá se odchod do důchodu, populační „strom“ se proměňuje v důsledku demografického vývoje – pozdější zakládání rodiny a nižší počet dětí).

- **Objem celkové pracovní síly bude v ČR v roce 2030 stejný** jako nyní (ze současných 5 325 770 stoupne počet na 5 335 086 v roce 2030). V Německu se očekává mírný úbytek (ze 43,5 milionu na 42,6 milionu).
- V ČR se výrazně **zvýší počet mladých do 24 let** (včetně) **v pracovní síle**, a to z 305 452 na 413 197 v roce 2030. (V Německu bude vývoj opačný, ze současných 4,166 milionu poklesne na 3,965 milionu).
- V pracovní síle v ČR se **ztenčí skupina osob ve věku 25–49 let**, a to ze současných 3,458 milionu na 2,876 milionu. V Německu budou počty srovnatelné se současným stavem (23,5 milionu).
- V ČR se výrazně projeví stárnutí pracovní síly – **osob ve věku 50–64 let** bude v pracovní síle 1,869 milionu, což je oproti současnému 1,435 milionu **o 30 % víc**. Razantně oproti současnosti přibude i počet osob **nad 64 let** v pracovní síle, a to nejen u nás (o 39 %), ale ještě výrazněji v Německu (79 %).

Zaměstnanost v roce 2030

V průměru EU do roku 2030 **zaměstnanost** mírně poroste, cca tempem 0,4 % za rok. Stejnou hodnotu předpovídá Cedefop i vývoji zaměstnanosti v České republice. V Německu má naopak zaměstnanost mírně klesat, pokles je očekáván o 0,1 % ročně.

Na **nová pracovní místa** (ať už nově vzniklá, nebo uvolněná v důsledku odchodu pracovníků do důchodu) budou v České republice poptávání hlavně středoškolsky vzdělaní lidé (v Německu bude vysoká poptávka po vysoce kvalifikovaných profesionálech). Podíl nově vzniklých pracovních míst pro lidi se základním vzděláním a nízko kvalifikované bude u nás nejmenší z EU (3,7 %).

Česká republika si pravděpodobně **ponechá dosavadní silně průmyslově-výrobní charakter**, nicméně na vzestupu (z hlediska nabídky pracovních příležitostí) budou sektory služeb, zejména umění a rekreace a administrativní a podpůrné služby. Nejrychleji přitom bude narůstat poptávka po technicky vzdělaných odbornících a profesionálech v oblasti práva a sociálních věcí a obecně v kancelářských profesích. Problémem může být nedostatečný podíl mladých lidí v rámci populace v produktivním věku, nicméně přestože bude zaměstnanost v České republice růst, odhaduje se, že stárnutí pracovní síly bude poměrně pomalé (na rozdíl od Německa, kde je to problémem už nyní, protože třetinu populace v produktivním věku tam tvoří osoby 50+).

¹¹ Predikce Cedefopu je k dispozici na <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/data-visualisations/skills-forecast>.

10. Závěr

Česká republika zažívá období blahobytu a nízké nezaměstnanosti. Trh práce poskytuje dostatek příležitostí i mladým lidem, pokud pracovat chtějí. Nicméně existuje zde poměrně významný podíl mladých lidí, kteří hledají práci více než rok. V rámci tzv. mladých NEETs dále existuje poměrně značný podíl neaktivních, kteří práci z různých osobních nebo rodinných důvodů nehledají, ani se nevzdělávají. Mezi NEETs v České republice najdeme zástupce všech vzdělanostních úrovní, ať už středoškoláků s odborným vzděláním na úrovni maturity či vyučení, nebo lidí se základním (popřípadě středoškolským bez vyučení a bez maturity) nebo vysokoškolským či vyšším odborným vzděláním. Nejsilnější podíl NEETs je ve skupině středoškoláků s odborným vzděláním. Podíl NEETs mezi mladými se základním nebo nižším středoškolským vzděláním je u nás nižší než například v Německu a Rakousku, a to přesto, že tyto státy vykazují celkovou hodnotu podílu NEETs mezi mladými nižší než Česká republika.

Pro současný trh práce a některé zaměstnavatele se podle mnohých vyjádření v médiích stává problémem snadný přístup k vysokoškolskému vzdělávání, objevují se i snahy o omezení přístupu k maturitnímu vzdělávání. Pokles v počtu patnáctiletých totiž zapříčiňuje poklesy počtu vstupujících do učebních oborů, přestože z hlediska procentuálního podílu lze zájem o učební obory považovat za stabilní. Středoškoláci s maturitou pak často pokračují k získání vyšší úrovně vzdělání a chybějí na trhu práce, kde by mohli nahradit pracovníky odcházející do důchodu. Na tento dočasný výpadek v produkci absolventů lze však nazírat jako na přechodnou záležitost. Z dlouhodobého hlediska není dobré mladé lidi odrazovat od získání co nejvyšší úrovně vzdělání, jaké jsou schopni dosáhnout, zejména ne proto, aby bylo možné pokrýt aktuální potřebu trhu práce. K vyrovnání nabídky a poptávky je vhodné dospět jinými prostředky – především investicí do technologií a inovací zvyšujících přidanou hodnotu lidské práce, ve druhé řadě zvýšením mezd, finančních nebo nefinančních benefitů pro udržení stávajících zaměstnanců nebo získáním pracovních sil ze zahraničí. Na druhé straně je samozřejmě potřebné mladé lidi motivovat k volbě mnohdy náročnějších, nicméně perspektivních oborů vzdělání a umožnit jim svobodné rozhodování založené na úplných informacích i z hlediska uplatnitelnosti vzdělání na trhu práce.

[www.infoabsolvent](http://www.infoabsolvent.cz)

Využijte informace, které pro Vás připravuje Národní ústav pro vzdělávání v rámci udržitelnosti projektu VIP II – Kariérové poradenství pro rozhodování o budoucí škole a povolání.

Informační systém ISA+ na www.infoabsolvent.cz nabízí podporu při plánování vzdělávání, rozhodování o volbě studia a povolání, obsahuje podrobné informace o nabídce oborů vzdělání všech [středních](#) (včetně [nástavbového](#) a [zkráceného](#) studia), [vyšších](#) a [vysokých](#) škol v ČR. Vyhledávat lze podle [oboru vzdělání, školy, povolání, podle videa](#) či jednoduchých [obrázků](#) i podle [činností a pracovišť](#), dobrou pomůckou k orientaci při rozhodování je i [Profitest](#).

System nabízí i [knihovnu elektronických publikací](#) – analytických studií k různým specifickým tématům problematiky uplatnitelnosti absolventů na trhu práce a kariérového poradenství.

Na www.infoabsolvent.cz je možné najít např. informaci o [nezaměstnanosti absolventů jednotlivých oborů vzdělání](#), ale i mnoho dalších informací jak o [nezaměstnanosti](#), tak o [uplatnění absolventů na trhu práce](#), o jejich [úspěšnosti při přijímání do vysokoškolského vzdělání](#), o [požadavcích zaměstnavatelů](#) či [možnostech absolventů se zdravotním postižením](#).

Pro žáky i absolventy jsou připraveny i informace v sekci [Jak na to](#), kde mohou nalézt rady jak postupovat při [rozhodování o výběru střední školy](#) nebo při [potížích ve studiu](#). Pro maturanty jsou připraveny rady [jak hledat práci](#), pro [dospělé jak se](#) znovu začít vzdělávat, jak získat další výuční list nebo maturitu ve zkráceném studiu, jak získat profesní kvalifikaci apod.

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce

Vítáme Vás v informačním systému ISA+, který Vám nabízí pomoc při hledání vzdělávací a profesní dráhy. Najdete zde všechny školy a obory vzdělávání, informace k přechodu na trh práce i do dalšího vzdělávání. Při výběru povolání Vám pomůže i Profi test nebo prezentace pracovních činností. Velkým přínosem je ISA+ pro žáky se zdravotním postižením i pro ty, kteří mají studijní problémy.

KAM NA ŠKOLU obory, školy a profese

[Výběr podle oboru](#)
[Výběr podle školy](#)
[Výběr podle povolání](#)
[Výběr podle videa](#)
[Výběr podle obrázků](#)
[Profitest](#)

ABSOLVENTI ŠKOL A TRH PRÁCE

[Vzdělávání a volba oboru](#)
[Uplatnění vzdělání](#)
[Požadavky zaměstnavatelů](#)
[Nezaměstnanost](#)
[Zaměstnanost](#)
[Publikace](#)

BEZ BARIÉR až na trh práce

[Volba školy pro žáky se ZP](#)
[Absolventi se ZP a trh práce](#)
[Předčasné odchody ze vzdělávání](#)
[Statistické přehledy](#)

JAK NA TO rady a doporučení

[Jsem na základce](#)
[Jsem na střední](#)
[Jsem už dospělý](#)
[Jsem poradce](#)

*Informační systém ISA+ pomáhá **žákům základních škol** při volbě oboru vzdělání a výběru střední školy, **žákům středních škol** při rozhodování o pokračování ve vzdělávání a při přechodu na trh práce, **výchovným-kariérovým poradcům a učitelům** při poskytování kariérového poradenství a výuce témat Úvodu do světa práce, **managementu škol** při úpravách vlastní vzdělávací nabídky a tvorbě školních vzdělávacích programů.*

NOVĚ JE SYSTÉM PŘIZPŮSOBEN PRO SNADNÉ POUŽÍVÁNÍ V MOBILNÍCH TELEFONECH

NEJZAJÍMAVĚJŠÍ MOŽNOSTI:

- **výběr podle oborů i školních vzdělávacích programů (ŠVP)**,
- **videoukázky** – představují práci v technických profesích i přípravu na ně,
- **profitest** – pomůže žákům základních škol při výběru oblasti vzdělávání,
- **výběr podle obrázků** – poskytuje snadnější orientaci ve vzdělávací nabídce SŠ,
- **absolventi škol a trh práce** – informace o možnostech a uplatnitelnosti absolventů (využití vzdělání, požadavky a potřeby zaměstnavatelů, nezaměstnanost) z pohledu zaměstnavatelů i nedávných a budoucích absolventů škol
- **bez bariér až na trh práce** – sekce věnovaná problematice žáků se zdravotním postižením a tématu předčasných odchodů ze vzdělávání,
- **jak na to – rady a doporučení** – informace pro rozhodování, studium i jeho ukončování,
- **syntetické stránky** – obsahují soubor informací ke každé skupině oborů,
- **filtry vzdělávací nabídky** – podle zdravotního postižení, vzdálenosti od bydliště, formy studia, zřizovatele, ŠVP,
- **fulltextové vyhledávání** – najde na ISA+ odkazy související se zadaným výrazem.

O inovaci a obsah systému ISA+ se stará Národní ústav pro vzdělávání v rámci udržitelnosti projektu MŠMT **Kariérové poradenství v podmínkách kurikulární reformy (VIP Kariéra II – KP)**.